

ARGIA

MATTIN KARRERE

«Normala da
apezek jendea
aterbetzea,
salmoetan
betidanik kantatu
da hori»

EEBB

Libiaren aurkako
eraso militarra
prest

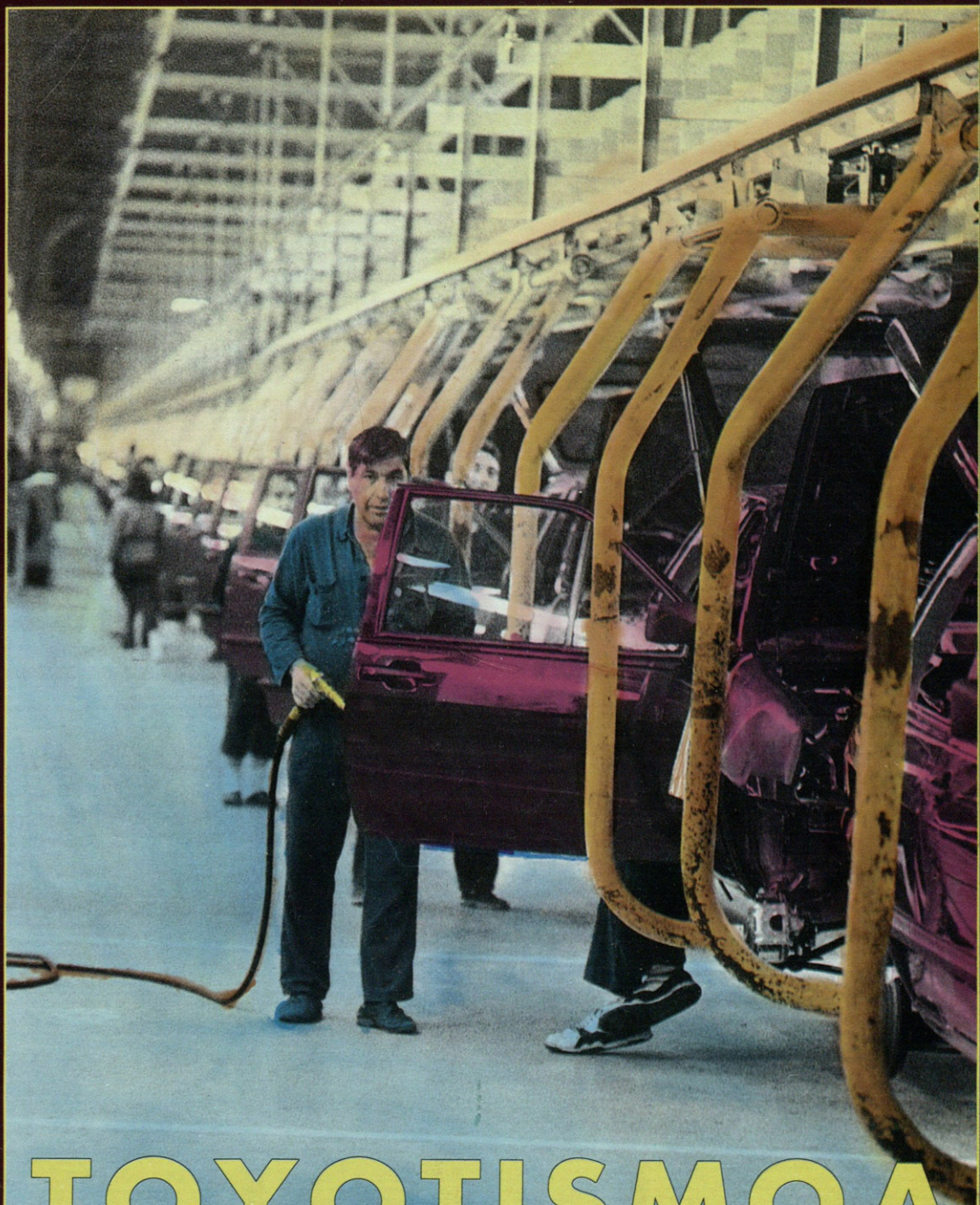
PAULO

AGIRREBALTZATEGI

«Azken biltzarrean
argi geratu da EKB
berreraiki
daitekeela»

OSTALARITZA

Ostalariak
agardoari jarioa
emoteldu nahian

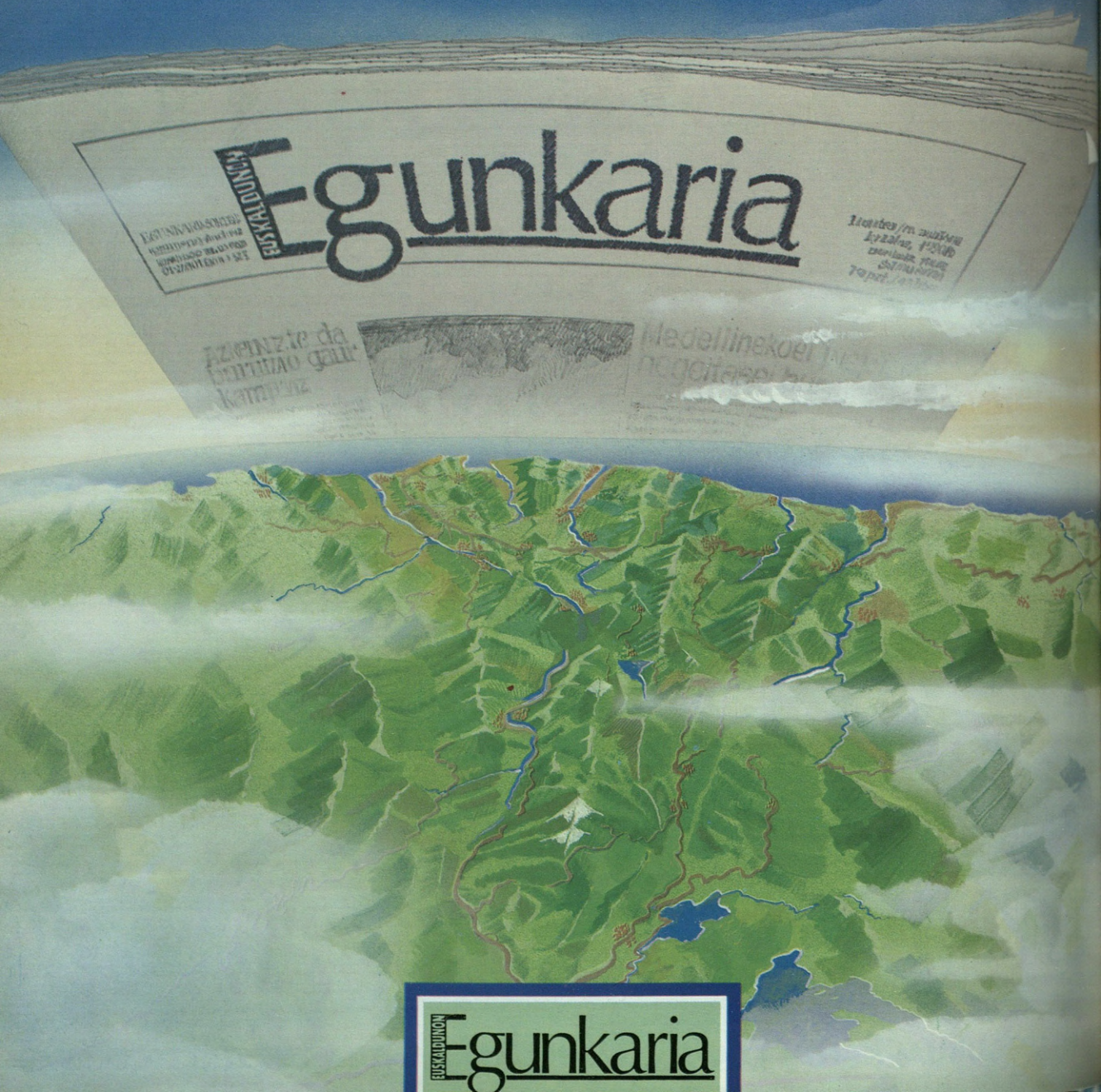
TOYOTISMOA

JAPONIATIK HELDU DEN LEHIARAKO FORMULA BERRIA

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria

Hiriak eta Euskal Herri osoa

JOAN den martxoaren 15eko ARGIA aldizkarian, «Euskal Hirien alderdi ez-kutuak» izeneko dossierra burutu zuten. Lan dotorea, zinez. Baina, betiko lez, hutsune nabaria: Iparraldeko hiriak erabat ahaztuta ez ba-zeuden ere, umeek ikastole-letan ezagutzen dituzten topikoetatik ez zen pasa-tzen. Badirudi gu ere Euskal Herria bere osotasunean ulertzeko gai ez garela. Nere partetik, aspertuta nago horrelakoak errepikatzeaz.

Endika Agirre
(Mungia)

Ertzainak eta argazkiak

ORAIN astebete zeharo kezkatuta gelditu nintzen gure herrietan barreiatuta dauden ertzainen argazki politikarekin. Dirudienez, ez ditugu trafikoko seinaleak errespetatzen eta, ondorioz, behartuta gaude isunak ja-sotzera.

Eta oraingoan, Donostial-

derako sarreran, neure au-rrean, ertzain kotxe horie-tako bat gelditu, bi morroiak jaitsi eta bide bazterrean zegoen radarra jaso! Nola liteke?

Hori ez da prebentzio kanpainarik egitea! Zigor ekonomiko huts eta mixe-rablea! Eta gainera, abaila gaizki araututako esparrua izanik!

J.J. Gomez
(Andoain)

Alex Mungiari zuzenduta

Zure gutuna jaso eta gero, elkar hizketaren grabaketa entzun nuen berriro:

ARGIA. Badago beste al-dizkari bat belburu didak-tiko berdinekin, «Aizu!». Zer deritzozu honetaz? Ez al da hobe biok elkarrekin lan egitea?

A. MUNGIA. Nere iritzi pertsonala —eta azpima-rratzen dut nere iritzia dela eta ez HABErena, baldin ba-da beste batek esango du—, hala beharko luke baina zuk eta nik badakigu zer gerta-tzen den herri honetan... neretzat zoritxarrez. Baina,

noski, ni naiz Alex Mungia, Habe aldizkariako ardura-duna, ezta? Hortik aurrera zer esango dizut? Nere iritzia esan dizut argi eta garbi. Noski, bat egingo bagenu askoz ere hobeto. Nik behintzat konfiantza dau-kat, beste irtenbiderik ez daukagulako. Edo *aurre-rantzean bai egiten dugu edo jai daukagu*. Nik hori oso argi ikusten dut baina Haberen iritzia jasotzea nahi baduzu hori Martin Etxe-barriari eskatu behar diozu, eta horren gainetik badaki-zu zer dagoen... iritzi ofizia-la eta abar, eta abar. Nere iritzia eman dizut. Euskal Herriko eta hizkuntz egoera begiratz, denok saiatu behar genuke zorakeriak

alde batera uzten [...].

Hau da biok izandako el-karrizketaren zatiaren tras-kripzio literala. Egia da, zure gutunean aipatzen duzun bezala «Aizu!» aldizkaria ez duzula aipatzen baina nire galdera «Aizu!» aldizkariaren ingurukoa zenez, zure erantzuna hori buruzkoa zela suposatu nuen. ARGIA aldizkariaren izenean, eta nik neuk kazetari bezala barkamenak eskatzen diz-kizut, aurrerantzean horre-lako ezulertzeak gertatuko ez direlakoan; agur bero bat.

Myriam Gartzia
(ARGIA aldizkariako kazetaria)

Iñaki eta Gexanekin elkartasuna

Joan den astean Gexan Lantziri eta Iñaki Uriarte euskaltzale ezagunak atxilotu zituzten. ARGIAren mezua Euskal Herriko mutur batetik bestera zabaltzen lagun eta lankide ditugu Iñaki eta Gexan. Euskal kulturaren esparru ezberdinetan hamaika lan egin eta bultzatu dituzte bestalde. Estatu espainiar eta frantziarreko garteletan sartu dituzten une honetan, ARGIAko lerro hauen bidez Iñaki eta Gexanen esku lagunak gure artean behar dutela aldarrikatu nahi dugu.

ARGIA

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

(astekaria eta urtekaria jaso nahi ditut etxean)

IZEN-DEITURAK

TEL

HELBIDEA

HERRIALDEA K.P

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne)

HEGO EUSKAL HERRIA
9.750 pezeta
IPAR EUSKAL HERRIA
640 libera
ESTATU ESPAINIARRA
9.750 pezeta
BESTE ATZERRIAK
12.800 pezeta
AIREZ
20.200 pezeta

6. Politika kronika. IÑAKI ZUBIONDO.

8. Mattin Karrere, Arbonako erretorea eta Herriarekin taldeko partaidea:
«Normala da apezek jendea aterbetzea, salmoetan betidanik kantatu da hori». IXABEL ETXEBERRIA, GARBIÑE UBEDA.

10. Politika ttantaka.

12. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.

14. EEBB: Libiaren aurkako eraso militarra prest dagoenerako. XABIER LETONA.

16. Europako txikien artean leku bila. Andorra subiranotasuna jorratuz. XABIER LETONA.

18. Nazioartea ttantaka.

20. Kantauriko bokarta haserrearen sareetan. ALBERTO IRAZU.

25. Ostalariak sagardoari jariora moteldu nahian. AMAGOIA IBAN.

30. Toyotismoa, Japoniatik datorren lan sistema berria Euskal Herrian. Taylor, Ford eta Toyota. MYRIAM GARTZIA.

34. Paulo Agirrebaltzategi: «Azken biltzarrean argi geratu da EKB berreraiki daitekeela». AMAGOIA IBAN.

40. Kultura kronika. JOSU LANDA.

42. Euskal Kantu Txapelketari buruzko mahai ingurua. Kantu Txapelketa, euskal kantua zuzpertzeko bidea. JOXI GOIKOETXEA.

48. «Behi giblekotez aintzina», Amikuzeko toberaren testua argitaratu da. Mattin Irigoien: «Tradizioaz gain tobera modernoak egin bahi genituen». IXABEL ETXEBERRIA.

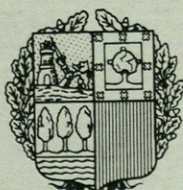
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura ttantaka.

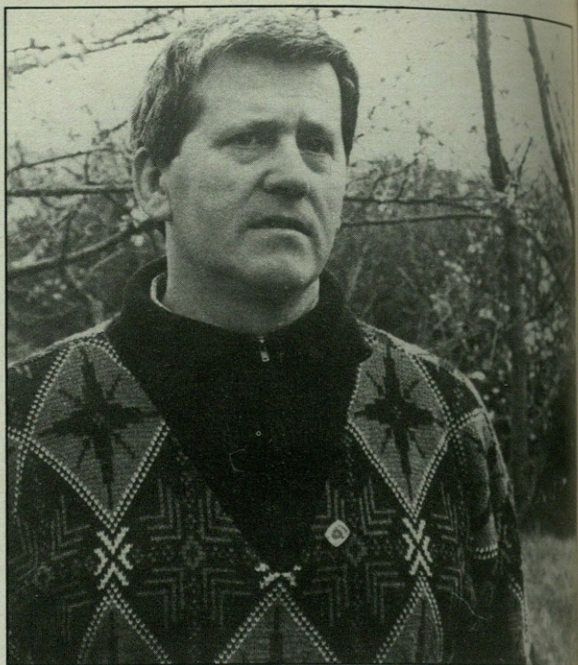
54. Astegiroa.

63. TXT.

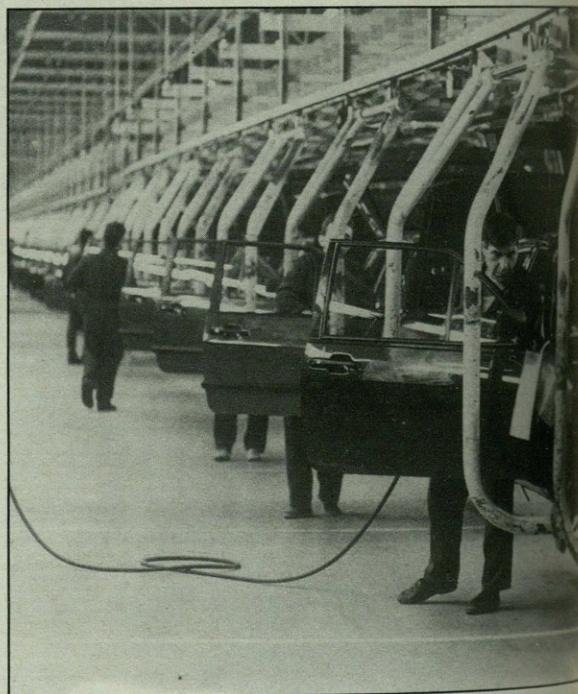
66. Zeren bila dabil Arregi? JOXEMI ZUMALABE

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

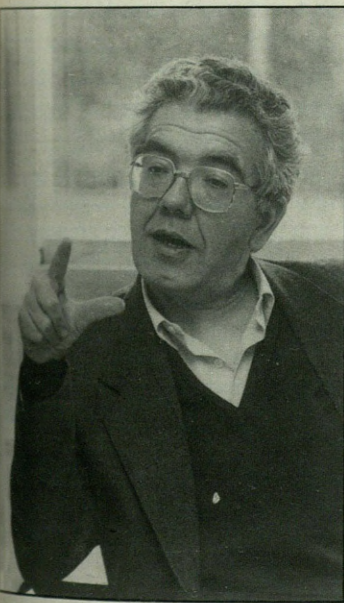
POLITIKA: Arbonako erretorea eta Herriarekin taldeko partaidea dugu, besteak beste, Mattin Karrere. Errefuxiatuen Sostengu komitekoa, zenbait epaiketetan parte hartu izan du defentsaren lekuko gisa. Jarrera konprometituko gizona, azken atxiloketei buruz eta egungo egoeraz aritu zaigu./8

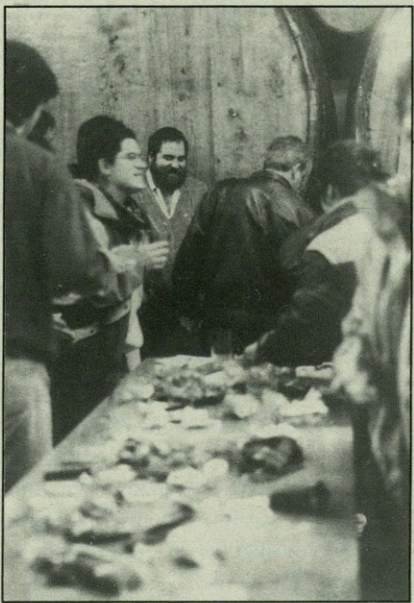
ENPRESA: Japoniatik datorren lan sistema berria dugu toyotismoa. Toyota enpresan erabilia lehen aldiz, lantaldea du oinarria. Bere garapenak argi utzi du egungo enpresek ez dutela produkzio handirik nahi, lehiakideek baino kalitate hobea izatea baizik. Enpresa munduan iraultza berri bat ematen ari da./30

MAHAI INGURUA: Eñaut Larralde Kantuzaleen Elkarteko lehendakaria, Niko Etxart Zuberoako ordezkaria, Alfontso Sanz Arabako ordezkaria eta Patxi Saiz kantautorea bildu ditugu mahai baten inguruan Euskal Kantu Txapelketari buruz hitz egiteko. Prohibitzia guztietan partehartze eta erantzun berdina izaten ez duen txapelketaren aurtenko edizioaren finala, Ekainaren 28an izango da Donibane Lohitzunen. /42

P. AGIRREBALTZATEGI: EKBko (Euskal Kulturaren Batzarrea) lehendakaria dugu oñatiar hau. Teologia ikasketak Roman burutu ondoren, euskal kulturaren zuzpertz lanari ekin zion buru belari. Burutu berri den EKBko III Biltzar Nagusiaren balorazioa egin digu, eta erakunde honen etorkizun eta paperarena azaldu. /34

SAGARDOTEGIAK: Sagardotegien booma dela eta, azken urteetan une larriak igarotzen ari diren gipuzkoar ostalaritzako partaideak kezkatuta azaldu dira. Agintariak beharrezkoak diren baldintzak bete erazten ez dizkietela eta, salaketak egiteraino iritsi dira. Konpetentzia ezleiala egiten zaiela diote. /25

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Josu Landa, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam García, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

EAREN Hirugarren Kongresua isilik pasatu da, ETari buruzko aipamenek bete bait dituzte komunikabideetako orrialdeak zein minutuak. Bakearen izenean, bi joeretako ordezkariak aukeratu dituzte alderdiaren exekutibarako. Euskal Estatuak eraikitzen ahaleginduko direla agindu du Garaikoetxeak. EUEko ordezkariak izan dira ohorezko gonbidatuak. Bi alderdion konbergentzia sinatu ez bada ere, Ramon Mur «El Correo Español»-eko kazetariak Juan Porresen eta Martin Auzmendiraren uztarketa profesionala aipatu du.

Datozen kapituluak

GAUZAK normal joatekotan, dozenaka orrialde eskaini beharko genizkioken hizkuntz politikaren inguruan Eusko Jaurlaritzan duten saltsari. Beste makina bat ere mereziko zukeen Eusko Alkartasunaren hirugarren Batzar Nagusiak. Eta Pakito, Txelis eta Fitipaldiren erorketaren uhinean, eta Joseba Urrusolok ETako zuzendaritzarekin zeukan istiluaren oihartzunean, ia ahatzi zaizkigu gainerako erreferentziak.

GOGORA ditzagun atxiloten aurreko sekuentziak. EAJren eta HBren arteko elkar hizketen bezperetan, elkar hizketa horien aurrean KASEko bozeramaleak eta Inigo Iruin ezin konpondurik direnean, eta —orain jakin duguenez— azken hilabeteotan komando gogorre-naren buruaren eta erakundearen zuzendaritzaren artean eztabaida latza zegoelarik, tes-

tinguru horretan gertatu da Bidarteko erorketa.

Kazetariok idatzi ditugun ehunka orrien artetik, interpretazioen gainetik, analisisen azpitik, batzuetan scoop landuak eta besteetan pitokeria hutsak diren materialeen erditik, maremagnum guzti horretatik ezer garbirik atera ote daiteke?

Honenbestez, ETak euskal politikagintzan parte hartzeko erabiltzen zuen sistema eten egin da, nonbait. Bolada baterako, behinik behin, bai. Honen eragina berehala somatuko da, eta ez KASEn eta HBn bakarrik, baita gainontzeko alderdien kalkulu eta mugimenduetan ere.

Ezer aldatzen al du HBren eta

EAJren arteko elkar hizketaren bigarrena? Ez da erraz jakiten. Seguruena inkognita horren zamapean elkar beharko diote biok, prozesu berririk zein helburu, zein mekanika eta zein protagonista izango dituen argitzeari. Gainera, HBk ezezik EAJk ez baditu prozesu horri buruzko ikuspegi desberdinak.

Are zailagoa da Joseba Urrusoloren eta ETako zuzendaritzaren arteko eztabaidaren ondorioak asmatzea. Eztabaidaren zati bat eskaini zaigu, eta ezin jakin zein baldintzatan, nola «garbituta», alegia. Hala ere, hitz izan sion eta anekdoten gainetik, arazoren zenbait hari nabarmendu dira. Nonbait, estrategia dago auzitan. Eta horrekin batera, funtzionamendua.

Urteetako bideak zaparradari pazientziatzat aurre egiten erakutsi dio jendeari. Politikak, disimulurik gabeko taktikak erakutsi dute dokumentuen argitaratzearekin: ETaren zuzen-

— Mahai Nazionalaren osaketa berriak txostenetako hitzek adina argituko du indar nagusienetariko bat den alderdiaren ildoak ●

zendaritzaren eraberritzeari ahalik eta oztopo handienak ipintzea.

URRATS Berri, HBren eztabaida prozesua, asteotan amaituko da. Askotan aipatu da HBn urteetan aritutako jende ugari eta buruzagitzak distantzia hartua zuela. Eta hala ere, Urrats Berriren dokumentuetan zenbait gai nagusiri buruzko eztabaidak plazaratu dituzte: borroka armatuari buruzko iritzia, HBren konfigurazioari buruzkoak, HBren eta gizartearen atal desberdinen arteko harremanei dagozkienak...

Zuzendaritzatik aparte izanik ere, HB barruan segitzen duten kontzepzio eta sentsibilitate desberdien lekuko dira eztabaidaok. Asteotan eraberritzen ikusiko dugun Mahai Nazionalaren osaketak txostenetako hitzek adina argituko dute HBren etorkizuneko ildoak.

HB-REN eta EAJren artean zer egin? Hori da EAK planteatuta daukan funsezko gaia. Nekez ezkontzen bait dira Bizkaiko giroa eta Bultzagileak taldearen kerizpean Hernani inguruetan dagoena: HBrekiko eten erabatekoa. Gauza bera, baina alderantziz, EAJrekiko kolaborazioari dago-kionez. Oliveri-Garaikoetxeak lotu dute sarea, Ajuria Eneatik erabat desmarkatu gabe EAJren besoetan ez erortzekoa. Baina ariketa honen hurrengo kapituluetan Irizar bezalako berriek zer esanik beharko dute.

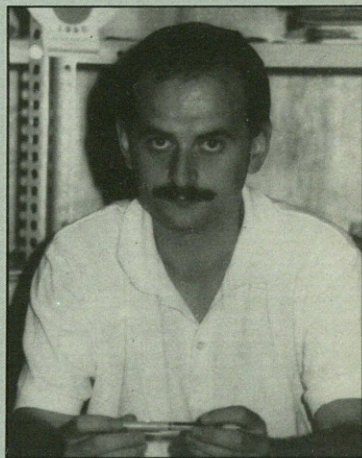
EAJn euskararen inguruan dagoen eztabaida, pittinka eztabaida estrategiko batekin lotzen ari dela dirudi. Jadanik ez da Mari Karmen Garmendia eta Joseba Arregiren arteko gerra bakarrik. Ajuria Eneako itunari irtenbide desberdinak ikusten zaizkio —Arzalluz/Ardanza—, euskarari ere bai —Bandres/Arregi—, HBrekiko elkarriketei beste horrenbeste —Egibar/Atutxa—, eta baita pittinka PSOErekiko harremanei ere. EBB Jauritzaren kontra? Hurrengo kapituluak.

Iñaki Zubiondo

E R D I Z E R D I

Gexanen begi ederra

SALVE Regina, Mater Misericordiae kantatzen genuen. Zergatik ipini ote zioten izen hori Guardia Civilak Bilbon duen komandantziari? Ez dago errukirik, ez erreginarene eta ez erregearen izenean, La Salveko komandantzia. Eta hartara eraman dute Iñaki Uriarte laguna. Zenbat lan euskararen alde, AEK dela, Euskaldunon Egunkaria dela, ARGIA hau dela, edozein zulori adabakia ipini behar bazitzaion beharrerako prest beti. Eta orain urte honetan zehar Bizkaian arrestatu duten zientu bat pertsonaren izenen arteko beste bat bezala pasatu da. Laguna dudalako oroitu naiz La Salvez, baina edonori ematen zaio egurra han eta ondoren Madrilén. Askok hitzegin eta idatzi da Trebiño apezaz, berak espetxera pasatzerakoan esandakoa ahaztuz: «infernu batetik nator». Hemen denok, guardia civilek ere bai, lehen-go lepotik burua: «et spes nostra, Salve». Agur, itxaropena.

PELLO ZUBIRIA

EUSKAL gizarteari gehiago axola omen zaio ETak hil edo zauritu duen baten familiako baten samina polizia espainiarrak jipoitzen duen gizakiarena baino. Hala esan digu irratian tertulikide dudan adiskideak eta hala izango da. Baina Iñaki Uriartek ez du inor hil, eta berak kristorenak pasa aldiz bai. Hogeigarren mende bukaeran biolentzia politikoa armatzat erabiltzea logikotzat daukatenak konbentzitzeko erarik dotorena behintzat ez da, estrategia antiterrorista batean giza eskubideen edozein zampaketa irentsi beharreko pilula bezala onartzea. ETA usaina duen orori terrorea ezartzea efikaza delakoan. Zeren eta gero Garraisi Isil batean bakea oihukatzeraz Madrilera joandakoan Puerta del Solen egiten diezu omendaldia ETaren biktimei, handik metro gutxitara hil zuten Joseba Arregiren oroimenak zakur batenak baino gehiago balio ez bait luen. Efikazia eta pazifismoa kontrajarriak zirela uste zuten askok, eta uztartzea lortu ere bai norbaitek.

ANAITASUNA-N kontatzen zizkigun Iparraldeko berriak, eta orri haietan maitatu genuen. Baionako liburuan egiten genuen gero topo berarekin. Astekari honetarako edo honen urtekarirako elkarriketa eta kolaborazioen bila joanda ere bai. Orduan jakin genuen Gexanek Lantziri familiako izengoitia zuela eta abizena berriz Alfaro. Seaska —laster berriz izango den gisan— hondoratzeko arriskuan zegoen lore gazte eta freskoa lehendakaritzatik kudeatzen zuenean ere laguntza ederrik eman zigun. EMA esan eta Satan aipatzen zenuen egunetan ere berak aurpegia ematen zuen. Euskaldunon Egunkariaren sorreran hor zen bera, eta bere garapenean ere hor da. Ipar Euskal Herrian luzaz izan dugun cicerone, korresponstal eta laguna Gratien Alfaro zela esan digu poliziak. «Begi ederieko etxean bizi den poliziak.

Mattin Karrere, Arbonako erretorea eta Herriarekin taldeko partaidea:

«Normala da apezek jendea aterbetzea salmoetan betidanik kantatu da hori»

Errefuxiatuen Sostengu Komiteko partaidea da Mattin Karrere Arbonako erretorea. Epaiak izan direlarik, defentsaren lekuko gisa agertu izan da. Errefuxiatuak, gose grebari ekin eta Baionako katedraletik kanporatu zituztenean, bere elizan hartu zituen. Edozein motako errepresioa salatzeke beti prest agertu izan da elizgizon lapurtar hau.

ARGIA. Noiztik zaudete apezak antolatuta? Zer lan egiten duzue?

MATTIN KARRERE. Duela hamar-hamabost urte hasi ginen biltzen, errefuxiatuen inguruan sortutako errepresioa zela eta. Giscard-en garaia zela uste dut. Guerrilleros de Cristo Rey lehenik, eta Batallón Vasco Español ondoren, GALen lan beraren egiten hasiak ziren. Bi liburuskata plazaratu genituen errepresioa salatuz.

A. Geroztik zer lan egin duzue errepresioaren inguruan?

M.K. Batasun horren helburua, biziari lotua izatea

da. Gertakariak salatu behar direlarik, salatu egiten dugula. Baina salaketak ez direla errefuxiatuei buruz bakarrik, gertakariak handiak izan arren. Bertze gauza batzuei buruz ere badira salaketak, erran nahi baita errefuxiatuen zapalkuntza edo bertze ekintza sozialak. Jendeari ogia kentzen zaituzte... lan eskasiari, herriaren minari, ohiturari ere heltzen diogu. Bertze herriekin ere badugu harremana. Gure apez taldeak hain zuzen ere, Herriarekin izena du, herriari atxekatu bait gara. Badira bertze talde anitz gizarte mailan, politikoki edota giza-eskubideen alde borrokatzen direnak. Herriaren ondasun guztiak buruz eztabaidatzen dugula eta analisiak egiten ditugula.

A. Zuen kontra errepresio anitz izan da apezaren artean...

M.K. Apezaren artean bertze

«Miarritzeko apezaren artean badira RPR gertu dutenak. Haiek ez dute politikarik egiten, guk bai...».

«Baionako apezpi-kuak esan zuen bezala, apaizok ez gara detekti-beak edo poliziak, laguntza eske heldu denari inkesta egiteko».

gauza guztietan bezala gertatzen da. Batzuk herriari kuak dira. Bertzeak, berriz, sistema batean dira. Bertze arpostu guztietan ere, apezaren artean bezala, badira borrelakoak: medikuntzan, langileen artean, sindika- zetan... Apez anitzek ez du bere txapinetatik irten nahi. Ez dute aski bertuterik horren egiteko. Beldur batean bizi dira. Hor ageri da, bederen, apezaren gizontasuna. Talde txiki bat joanen da aurka, bertze puntatik bat- dutelako kuraia. Bertzenaz, erdikoak epelak dira.

A. Eta apezpikuarekin zer harreman duzue?

M.K. Apezpiku hau ez da publikoki alde agertzen, ez- ta kontra ere. Bere lerroa behar du atxeki. Baina gu- tario batzuk gehiago hun- kiak izan direlarik, kuraia zuzaldu du, Pantxo Garaten kasuan esate batera. Giro horretan ez da erraza behar- trada, baina negoziaketa ere zuzatu du, eta egoera hone- tan, hori ez da haizeari buruz

doan aipamena soilik. Herriaren kontrako gertakariak ikusten dituelarik, gure apezpikuak badu kuraia.

A. Ez da erraza izanen gaur egun errefuxiatuak aterbetzea...

M.K. Aterbetze hori beti- rakoa da. Fede mailan horri beti baietz erran behar zaio- la uste dut. Liburu Saindue-

■ «Apez anitzek ez du bere txapinetatik irten nahi, ez dute aski bertuterik horren egiteko; hor ageri da, bederen, apezaren gizontasuna» ●

tan ere, «Jainkoa ihesleku» aipatzen da, gainera historia guztian zehar, eta ez baka- rrik euskaldunon historian. Elizaren historiaren aurretik ere. Gure fedea juduen fe- detik heldu da, eta David erregearen salmoetan ere ageri da, Jesus baino mila urteko bat lehenago.

A. Azken asteetan bi apez atxilotuak izan dira: Garat eta Treviño. Zer iruditzen zaizu?

M.K. Irudi du aterbetze- gatik atxilotu dituztela. Ez dira gauza normalak, baina zer politika joko dagoen ikusirik, eta errefuxiatu eta iheslari horien kontra zertan hasiak diren ikusirik, ez da harritzekoa. Nere irudiko,

normala da apezek jendea aterbetzea. Norbaitek zer- bait eskatzen duelarik, es- kuak behar zaizkio zabaldu. Gu ez gara detektibeak edo poliziak, laguntza eske hel- du denari inkesta egiteko.

A. Ez dirudi Estatu fran- tziarreko politika aldatuko

denik. Beraz, iheslariak izanen dira hemen, eta aterbetuko dituzue.

M.K. Bistan da. Egia da ge- ro eta zailagoa izanen dela. Borroka hori nola eramaten ahaliko dugun bertzerik da.

A. Herriko jendeak nola ulertzen du zure borroka? Zer moduzko barremanak dituzu?

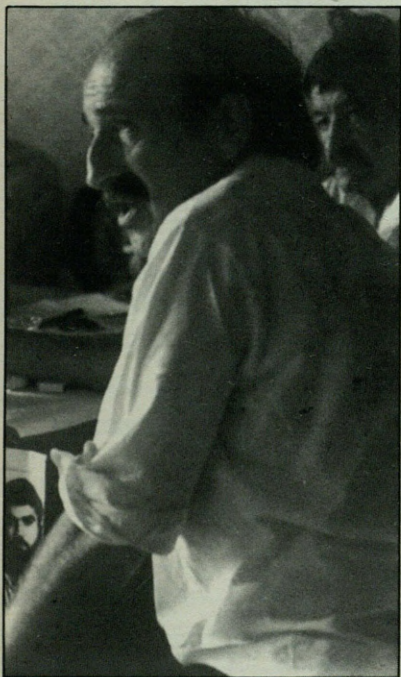
M.K. Ideologia guztietako jendea dago hemen. Nik ikusten ditudanekin ongi moldatzen naiz. Arras kon- tra direnak ez dira agertzen. Beren araberrako elizkizu- nak atzemanen dituzte ma- leruski. Miarritzeko apezaren artean badira RPR gertu du- tenak. Haiek ez dute politi- karik egiten, guk bai...

A. Beraz ez duzu borrelako enfrentamendurik hemengo jendearekin. Ez zaituzte nardatzen borregatik.

M.K. Batzuetan bai. Izan ditut eskutitzak eta telefono deiak.

Ixabel Etxeberria

E Z P A L A K

■ ZILUAGAREN ZIGORRA BERRETSI DU AUZITEGI GORENAK

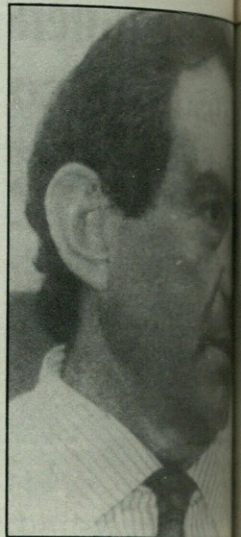
ESPAINIAKO Epaitegi Gorenak berretsi egin du Bilboko Entzutegi Nazionalak Txomin Ziluagari ezarritako kondena. Alegia, bi hilabeteko gartzela zigorra eta 40.000 pezetako isuna ezarri zaio. Hiru magistrarien boterea zalantzan jartzea leporatzen diote HBko burukide ohiari. 1987an, Bilboko Entzutegi Territoriala zenak, Bizkaiko Gobernadore Zibilarri jarraiki, HBren manifestaldia debetatu egin zuen. Pedro Esteban Alamo, Joaquín Pagés eta Jaime Carrera epaileak erabaki antidemokratikoa, antieuskalduna eta giza eskubideen kontrakoa hartu zutela aipatu zuen Txomin Ziluagak.

■ FISKALAK PAESAREN KONTRAKO AKUSAZIOA BAZTERTU DU

MADRILEKO Entzutegi Nazionaleko fiskalak baztertu egin du Francisco Paesa ustez Espainiako Barne Ministeritzako agentearen kontrako akusazioa. García Goenaren hilketan argibidea izan zezakeen lekuko bat presionatzea leporatzen zitzaion Paesari. Alegia, Blanca Balsategik Amedo eta Domínguezen kontrakorik ez esatea nahi izan zuen Paesak. Teodoro Mota herri akusazioko letratuak mantendu egin nahi du ustez Barne Ministeritzako agentearen kontrako akusazioa. Bere ustez, Balsategiren testigantzari buruz egon litezkeen zalantzak prozesamendua mantenduta bakarrik argi daitezke; hau da, ahozko epaiketa egin eta deklaratzera dei ginda.

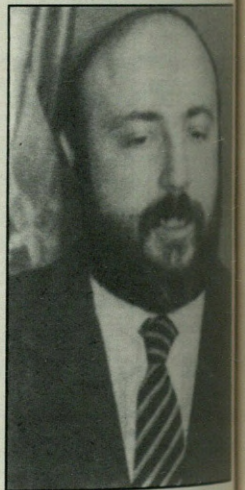
■ PSOE ETA EE KONBERGENTZIARAKO BIDEAN

PSOEko eta **EEko** burukideak konbergentzia politikoa bideratzeko bildu berriak dira. Joan den astean eztabaida horretan aritu ziren Jon Larrinaga eta Juan María Bandres EEren izenean eta Txiki Benegas eta Ramón Jauregi PSOEren izenean. Jon Larrinagak positibotzat jo du bilera, EEko idazkariaren arabera, ez da hauteskundeei begira egindako tratua. Haren ustez, *«bidea edozertarako dago zabalik»*. Beraz, beste esparruetara ere egokituko dute kooperazioa. Mario Onaindiak, helburua *«EAEko ezkerre bultzatzea eta espazio sozialista zabaltzea»* dela aipatu du. Sozialistek ez dute honi buruz ezer aipatu nahi izan orain arte.

«Orain dela hamabost urte, jendeak ez luke identifikatuko Euskal Estatu lortzeko aukerari uko eggingo liokeen lehendakarinik.»

Karlos Garaikoetxea, EAEko lehendakaria. Egin, 92-III-29.

«HBren baitan ez dago linea biguinik, ez linea gogorrik. HBren baitan taktika desberdinak daude, baina estrategia bakarra da.»

Luis Roldán, Goardia Zibileko zuzendari nagusia. El Correo Español, 92-IV-1.

G O R D E T Z E K O A K

URIBITARTE SA-REKIN BUELTAKA

PEDRO Iturrimendi Bilboko PPko zinegotziak kontuak eskatu dizkio Udalari, Uribitarteko obra 204 egunez atzeratu zelako. Baimena Hirigintza batzordetik Hazienda batzordera pasatu bitarteko egun horietan, Uribitarte SAK 437 milioi pezetako kreditua izan omen zuen dohainik, Bilboko Udalak ordaintzen segitzen bait zuen.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

FRANCISCO ALVAREZ CASCOS

PPko idazkari nagusia egoskor baino egoskorrago jarri zen Madrileko Unibertsitateak antolatutako mahai inguruan. Ez zuen sinesten Frantziako poliziak Artapalo lehena-go atxilotzerik izan ez zuenik, eta behin eta berriro adierazi zion entzulegoari; bereziki, Henri Benoit Frantziako enbaxadoreari, gainontzekoen txaloen aurrean, honek belarriak makurtuko zituelakoan. Alvarez Cascosek honez gero atzetik izango ditu agintari guztiak, gaizki esandakoak barkatzeko noiz eskatuko ote duen, bertsolariek agurtzerakoan egin ohi duten antzean ●

HENRI BENOIT DE COGNAC

Espainiako Frantziako enbaxadorea ez zuten hitzaldira gonbidatu, entzule gisa azaldu zen. Hala ere, ezin izan zion entzungorrena egin Francisco Alvarez Cascos PPko idazkari nagusiak esandakoari. Zaila izanda ere, saiatu zen Frantziako Poliziaren eta agintarien ohorea garbi uzten, baina —hark uste ez bezala— txaloak jaso beharrean, gaizki esaka iharduten zuten, aipaturiko politikariak. Pixkanaka bere onetik atera zen, ez bait zion, nonbait, inork sinetsi. Zer eginik ez zuela ikusita, Benoitek, kopeta beltzatu eta purrustadaka joan zen ●

«Urrusolok, Artapalo zoratuta' dagoela eta burua nabasita' duela uste du».

Jose Luis Corcuera, Espainiako gobernuko Barne ministroa. El Diario Vasco, 92-III-31.

«Pistola guztiak, alde bietakoak, isiltzea nahi dugu».

Floren Aoiz, HBko Mahai Nazionaleko kidea. Egunkaria, 92-IV-1.

«Frantzia eta Espainiaren belburua, ETA belauniko jartzea da».

Philippe Marchand, Frantziako Barne ministroa. Diario de Navarra, 92-III-31.

«HBrengana hurbiltzen jarraituko dugu».

Iñaki Anasagasti, Madrileko diputatuaren kongresuan EAJko bozeramalea. Deia, 92-IV-1.

Al Jamahiriya horma kontran

ORAIN arte esan liteke Gadaffi buruzagi libiarrak nahiko zorrotz jokatu duela Lockerbieren auziaren inguruan. Argi ibili da eta, gutxienez, EEBB eta Erresuma Batuari ez dizkio gauzak horren errez jarri. Batetik, arazoa La Hayako Auzitegiraino eram du, horrek bere ohizko jokabideari eman dion itxuraldaketa. Eta bestetik, herri arabiarra bere alde jarri du. Horren erakuslerik adierazgarriena, Arabiar Ligak NBek Libiaren aurka hartutako neurrien aurrean agertutako jokera gogorra. EEBBek

Golkoko gerraren ondoren lortutako akordio maila autsita ikusi dute.

Baina Libiak Venezuela eta beste hainbat enbaxaden aurrean izandako jarrerak bere orain arteko jokaera ezer gutxitan utzi du. EEBB inor baino alaiago egon daitezke eraso horiekin, euren iritziz *«horrek erakusten bait du Libiaren benetako aurpegia»*.

Baina orain eta lehen, Gaddafi koronela boterera heldu zenetik, EEBBen helburua berori boteretik kanporatzea izan da, eta ez dirudi hori lortu arte ahaleginak bertan

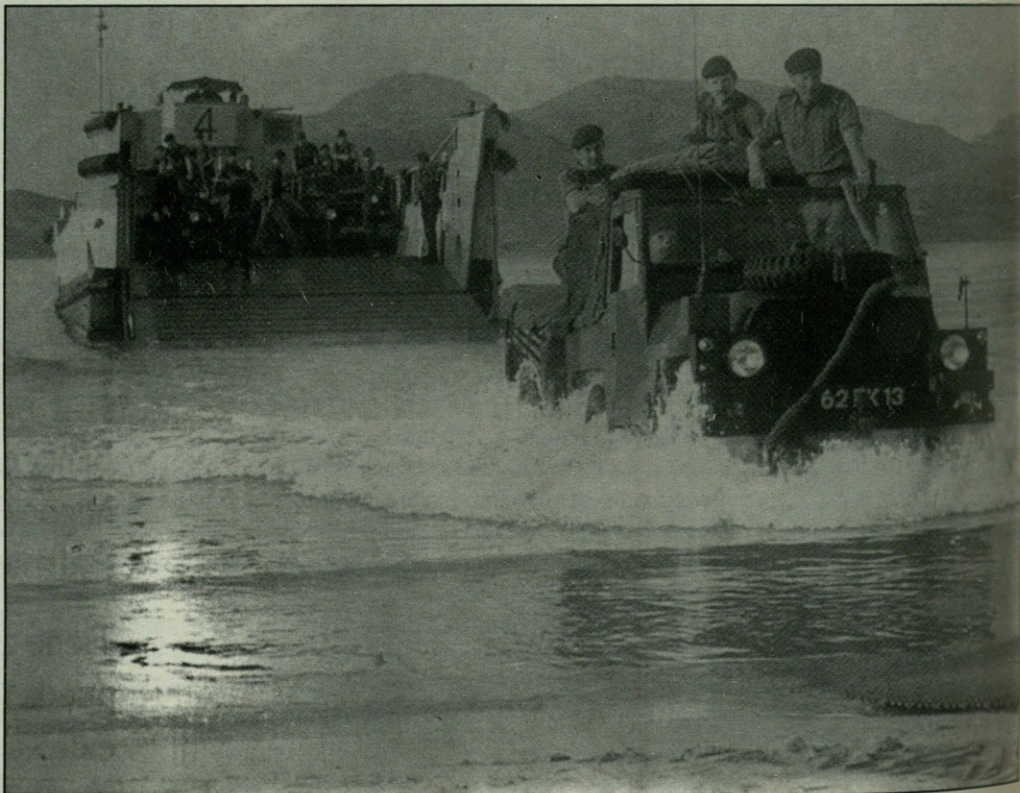
behera utziko dituenik. Azkenean, nahiz eta hala nola estali guran ibili, 1986an Libiaren aurka burutu zuen erasoak helburu nagusia zuen. Muammar el Gaddafi hiltzea. Bonbek ez zuten bera eraman baina, beste askoren artean, bai bere seimetariko bat. 'Nazioarteko terrorismoa' ren aurkako borroka litzaren ondorioak.

1982ko apirilaren 2an Argentinako armadak, Galtieri generalaren aginduz eta diktadura haren usteltzea ekidin asmoz, Malvinas irlak inbaditu zituen. Aste batzuetara, Margaret Thatcherren aginduz, Erresuma Batuak bere lurraldeak berreskuratzeko saioari ekin zion. Gerrak 74 egun iraun zituen, eta 700 argentinarrak eta 256 britainiar hil

ziren bertan.

Horrela Ingalaterrako koroak, bere inperioaren azken aztarnetariko bati eustea lortu zuen. EEBBek Erresuma Batuen aldeko jarrera hartu zuten orduan, nahiz eta, oraintsu argitaratu denez, Ronald Reagan lehendakaria —ez ohikoa benetan— ez omen zen arazoa gerrarekin konpontzekoaren aldekoa. Hamar urte eta gero Argentina eta Erresumaren arteko harremanak normaltasunera itzultzen ari dira.

JADANIK, denborak Gaddafi ezabatzearen zailtasunak erakutsi ondoren, libiarren errebelioa bueltatzeko bidea hartu bide du. Libiarrak ere ez dago bere unerik onenean, 1988an libiarrak Txaden jasandako porrota eta gero armadune garrantz samarra ezagutzen ari da. Libiaren Salbaziorako Fronte Nazio-

nalak —oposizioko talderik indar-
suenak— une aproposenetakoa izan
dezake boterea eskuratzeko. Orain
arte bere kabuz ez du ezer lortu, eta
hortzekotan, NBEk ezarritako enbar-
guaren ondorioei itxaron beharko
dikio.

Finean, Lockerbieko auzian libia-
rak errudun izan ala ez, NBEren eta
Batez ere EEBBen joku bikoitza be-
rra ere geratu da nabarmen. Antza
denez, Israelek nazioarteko ordena
ez betetzeak ez du ajolarik. Bai ordea,
Libiak, Cubak, Irakek... La Hayako
Auzitegian Libia defendatzen duen

**Antza denez, Israelek
nazioarteko ordena ez
betetzeak ez du ajolarik;
bai, ordea, Libiak, Cubak,
Irakek... ●**

Ian Brownlie abokatu britainiarrak
dioten legez, «*hegazkin batean bomba
bat jartzea eta 1986an Tripoli eta
Bengasiren bonbardaketak, biak di-
ra biolentzia politikoa, baina biga-
renagatik, inoiz ez dira barkamenik
erlota konpentsazio ekonomikorik
ezagutu.*

MITTERRAND-I ere, antza, ez bi-
de zaio denbora gehiegirik geratzen
Eliseoko parajeen inguruetan. Edith
Creson-en gobernuaren erorketa, fi-
nean, PSFren beherantzako joeraren
azken erakusleatarikoa besterik ez
da, azken hauteskunde erregionalek
eta alderdi barneko borrokek agerian
utzi duten bezala. Emaizta makroe-
konomiko onak lortu duen Pierre
Béregovoy-ren esku geratu da go-
bernua. Baina denbora gutxiegi bide
du 1993ko hauteskundeetan PSF po-
tuetatik ateratzeko.

Lucas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Venezuelako demokrazia arriskuan

B hilabete iragan dira Venezuelako buruzagien azken matxinada
gertatu zenetik. Matxinadak, ordea, inor gutxi harritu zuela aipatu
beharra dago, guztiok espero bait zuten halako zer edo zer gerta
zedila.

Bizilagunek, bada, ez zituzten
heuren buruak demokrazioaren
alde azaldu, bestela, etsi onean
eraman zutela esan behar, berezko
ondorioa zelakoan nonbait...

Venezuela, berez herri aberatsa
izanik, % 80 behar gorrian bizi da
eta % 40 gutxi gora behera goziak
amorrutzen eta baztertuta dirau.

Behar aldi hau adi dezagun, Ve-
nezuela bertako politikari baten hi-
tzak gogoan izan beharko ditugu:
*«erraz emandako, burugabe
egindako eta gaizki zaindutako
kanpo zorraz ekarri du urrialdia
Venezuelara».*

Juan Manuel Velazquez

BERAZ, kanpo zorra dugu kalte guztiak ekarri dituen iturria. Kanpo
zorraz ordaintzeko ezarri diren baldintzak hain gogorrak dira, jatekorik
ere ez dagoela. Gutxieneko alogerra edo lan saria 10.000 eta 15.000
pezeta artean ezarria dago eta adibidez, esne litro batek 40 pezeta balio
dituela kontutan izaten badugu, garbi dago bizimodua iraungaitza dela
Venezulean.

HORRELA 1989an bizi modu latz honetaz nazkatuta zegoen osteak
Caracaseko denda pila sakaildu eta lapurtu egin zituen. Gainera, Ve-
nezulako egoera politikoa Hego Amerikako bestelako herrien aldean
onenetakoa bada ere, politikari askok galduak daude eta honen era-
ginez, jendeak ez du demokrazian sinesten.

33 urte bete dituen demokrazi zahar hau arriskuan dago. Mende-
baldeak asmatua den egite politiko horrek goren egiteko, Amerikaren
aurkikuntzaren oroipenak bazterrean utzi eta Venezuelak duen gaitza
sendatzeko dagoen sendagai bakarra eman beharko zaio, hau da, diru
laguntza.

EEBB: Libiaren aurkako eraso militarra prest dagoeneko

Golkoko gerraren ostean sortutako nazioarteko orden berria berriro azaleratu zaigu bere indar guztiarekin. EEBBen indar guztiarekin alegia. Iraken ondoren, orain Libiari egokitu zaio haren zama jasan beharra. EEBBek, Nazio Batuak medio, aire komertzio eta arma salmentaren enbargua jarri dizkiote Libiari, Lockerbie auziaren inguruan Libiak NBek ezarritako ebazpenak bete ez dituelako.

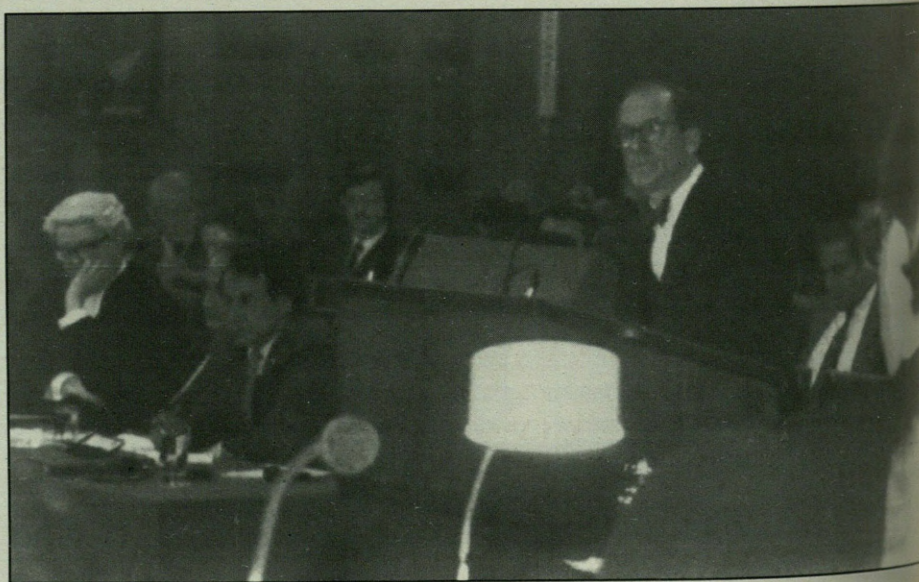
LIBIAREN kasuan, EEBBek, Erresuma Batuak eta Frantziak bultzatuta, NBek bi ebazpen hartu izan ditu azken boladan: 731. eta 748. ebazpenak. Hauetatik lehena, 731.a, urtarrilaren 21ean hartu zuen eta berorren arabera Lockerbie auziaz salatuta dauden bi libiarren estradizioa eskatzen zitzaion Libiari. Libiak, gorabehera eta proposamen ugariarekin, ezezkoa luzatu zion NBERi, eta honek eran-

tzun moduan, 748. ebazpena gaineratu berri dio martxoaren 31n. Honen arabera, Libiarekiko airezko komunikazioak —arrazoi humanitarioengatik ez bada— galerezita geratzen dira eta arma enbargua jartzen zaio. Halaber, zenbait diplomatiko libiar etxera itzuli behar da.

EEBB eta Libiaren arteko liskarrak gerra hotzaren garaikoak badira ere, egungo auzia 1988an abia-

tutakoa da. Urte hartan lehergailu batek, Lockerbie hiri eskoziarraren gainean Pan Am konpainiako hegazkin bat lehertarazi zuen. Atentatuan 272 pertsona hildak ziren. Iazko azaroan EEBBek eta Erresuma Batuak Libiako zerbitzu sekretuak bi kideri egotzi zioten atentatuaren erantzukizuna, eta beren estradizioa eskatu zioten Libiari.

Alabaina, egungo garaikaren arrazoi zehatza hor

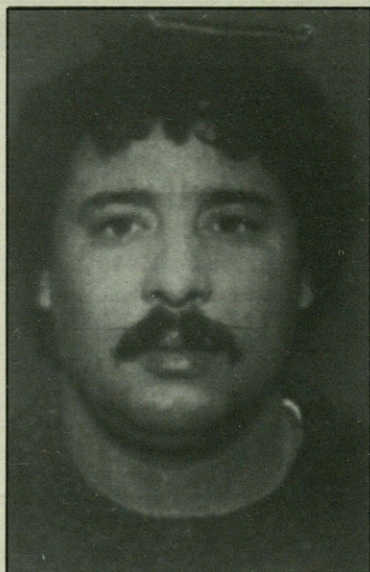

Libiak La Hayako Auzitegira jo zuen irtenbide bila.

bada ere, zio horren azpian, Libiari eta Muammar el Gaddafi buruzagi libiarrari 'nazioarteko terrorismoaren' bultzagile izatearen salaketa dago. Horrela, bada, Lockerbieko atentatuaz gain, 1989an UTA konpainiaren D-10 batek Brazzaville-Paris bidaiari ari zela eztanda egin zuen Nigerren gainean. 170 bidaiari hil ziren orduan, eta Frantziak atentatua Libiari egotzi zion iazko urrian. Frantziak lau libiarren estradizioa eskatu zuen atentatua dela eta, euren artean M. Abdallah Senousi Gaddafiren koinatuarena, garai haietan zerbitzu sekretuetako bigarren buruzagia.

Hasiera batean, Lockerbiekoaren auzian, EEBBek eta Erresuma Batuak Libia eta Siriari egotzi zieten atentatuaren ardura. Baina denborarekin, batik bat Siriak Golkoko gerran aliatuekin parte hartu zuela eta, EEBBek euren lehenbiziko salaketaren izaera aldatu dute, salaketaren aurrean Libia (edo zehazkiago esanda Gaddafi koronela) baka-rik utziz.

Gaddafik ere denbora berrietara egokitu behar izan du bere erantzuna, eta ez oso urrutiko sasoian inperialismoaren aurkako bere ohizko berriketaldia-reen erantzungo ziokeen. Gaur egun, aitzitik, La Ha-

M.M. Abdel Baset Ali Mohamed El Megrahi eta Amine Galifa Fhisa, Lockerbieko auzia dela eta, EEBBek eta Erresuma Batuak estraditatu nahi dituzten bi libiarrak.

yako Nazioarteko Auzitegi-
ra jo behar izan du, ea ho-
nek EEBBen erantzuna leun
dezakeen. Maiatzaren 26an
jo zuen Libiak La Haya al-
dera, eta bere eskakizun
zehatza, Auzitegiak EEBBek

azken aste hauetan Gaddafi
NBEko bere aurkako neu-
rriak hala nola ekidin edo
atzeratzen saiatu da, eta
saiatze horretan Arabiar Li-
ga erabili du. Estraditatu
beharreko bi libiarrak Liga-

Arabiar Ligak NBEko zi-
gorrak gogor kritikatu ditu,
eta alde horretatik EEBBek
Golkoko krisiaren ondoren
arabiarrekin lortutako kon-
tsentsua apurtuta geratu da.
Etxean bertan Gaddafi oke-
rrago geratu da, EEBBen
helburua, finean, Gaddafi
boteretik hala nola kanpo-
ratzea bait da. Enbarguaren
ondoren ezin da eraso mili-
tarra baztertu, eta libiar he-
rritarrak beldur dira Iraken
antzeko egoera baten ger-
tatzeaz. Gaddafi, 1986an
EEBBek bere aurka egin
zuten erasotik libre atera
bazen ere, ikusteko dago
telesailaren bigarren alde
honetatik zer aterako den.

■ Ez oso urrutiko sasoietan Gaddafik inperialismoaren aurkako bere ohizko hitzaldiarekin erantzungo zukeen; egun La Hayako Auzitegiara jo behar izan du ●

eta Erresuma Batuak eska-
tutako bi libiarraren estradi-
zioa —M.M. Abdel Baset Ali
Mohamed El Megrahi eta
Amine Galifa Fhisa— gale-
raztea zen.

Auzia gori-gori jarri den

ren eskuetan jarriko zituela
agindu zuen martxoaren
22an, hurrengo egunean ez
zuela egingo esateko, eta
handik egun batzuetara
berriro baietz, Ligari entre-
gatuko zizkiola baieztatuz.

Xabier Letona

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

HERRI Irratia

Laxaro
Azkune

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

Europako txikien arteko leku bila

Andorra subiranotasuna jorratuz

Nor ez da joan noizbait Andorrara edota nork ez du egin noizbait handik zerbait ekartzeko enkargurik. Andorrari buruz zerbait baldin badakigu, han produktu gehientsuenak hemen baino merkeagoak direla da. Horrez gain, ezer gutxi dakigu bere izaeraz. Estatu frantziar eta espainiarraren artean dagoen herri txiki honek une garrantzitsuak bizi ditu etorkizunari begira. Zazpi mende eta gero bere buruaren jabe egitekotan dago.

WHISKIA, larrua, musika tresnak, ski ekipoak, mendiko materialeak... Denetarik topa dezakegu An-

dorran eta gainera merke, nahiz eta gero eta gutxiago, handik datozenek diotenez behinik behin. Denborare-

kin, dena den, —aurki— gero eta prezio arruntagoak izango dira eta, estatu 'normala' bihurtzen den neurrian, han ere gero eta mahuka gutxiago topatuko dira. Andorra nekazal herrialdea izan ohi da baina mendearen erditik hona, produktuen merke izate hori dela eta batik bat, turismoa sektore garrantzitsuena bihurtu da.

Zenbait adierazle

- **Azalera:** 468 km².
- **Hizkuntza ofiziala:** katalana.
- **Populazioa:** 60.000 inguru, horietatik 12.000 andorratarrak.
- **BPG:** 840.000 pezeta biztanleko (41.200 bat libera).
- **Moneta:** Libera eta pezeta.

Egitura politikoa

Bi printzeren artean banatutako subiranotasuna: Frantziako lehendakaritza eta Urgel-eko apezpikutza, bi magistratuk ordezkaturak.

Organu legegilea: Kontseilu orokorra (30 kide).

Organu exekutiboa: Gobernuburu batek zuzendutako gobernu.

Banaketa administratiboa: sei barruti: Canillo; Encamp; Ordino; La Massana; Andorra-la-Vella; Sant-Julia-de-Loria; Escaldes-Engordany.

Frantziako estatuburu. Horien esku daude ohizko botereak —exekutiboa, legegilea eta judiziala— baina andorratarrei legeak egiteko eskubidea uzten diete. Legeak egiten uztearen truke, printze biek ere legea egin ditzakete.

Usadio hau dela eta, 1990ean egindako kode penal nahikoa eztabaidatua izan zen, eta desakordio ugari izan zituen. Kode honen aginduz abortoa debekatuta geratzen zen, eta baita Falopioaren tronpetestekatzea eta basetomia ere. Ordura arte ebaketa hauek inongo arazo bati burutzen ziren.

Printzerriaren gobernu Kontseilu Nagusiaren esku dago, baina bere izaera administratiboa da nagusia nahiz eta lege proiektuak egiteko ahalmena ere izan zaion. Kontseilu hau 30 pertsonaz osaturik dago, barruti bakoitzeko lau —zazpi barruti dira— eta beste bi sindiko, printzeek aukeratutakoak. Kontseilariak sufragio unibertsalez aukeratzen dira.

Populazioari dagokionez, mende honetan hazkunde izugarria izan da. 1932an

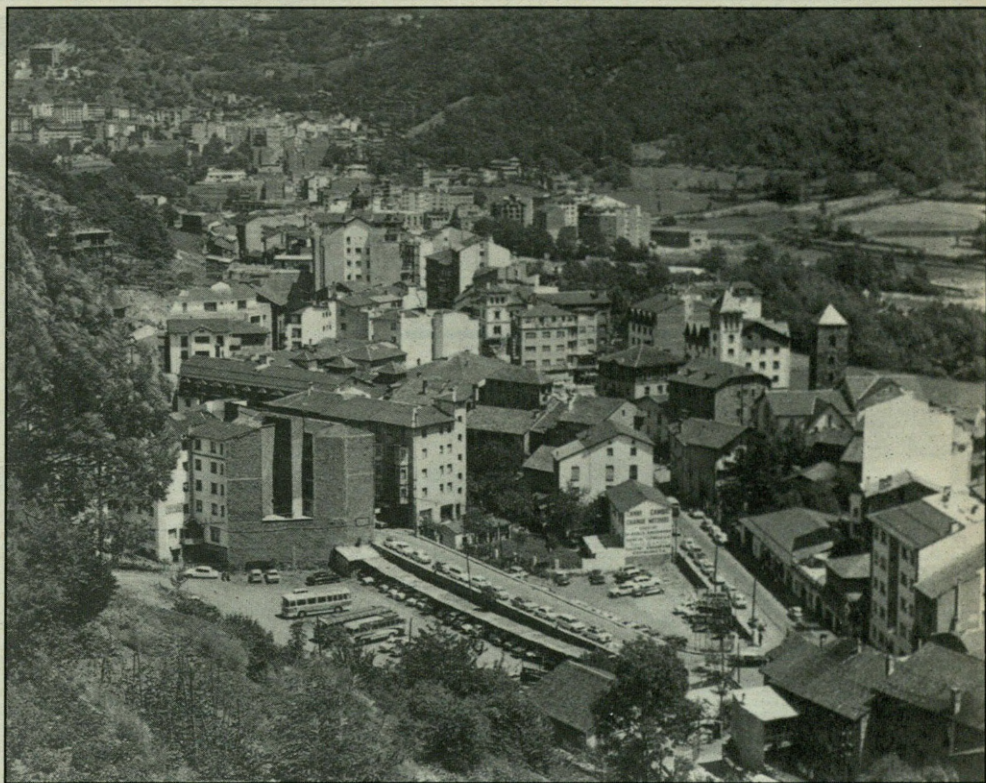
Azken lurralde feudala

Gehientsuenon ustez Andorra errepublika bat da, baina bere izaera printzerriarena da, erregimen feudala oinarreko bitxia. Esan liteke Europan geratzen den azken lurralde 'feudala' dela. Bi printze dauzka eta biek dituzte botere berberak: Seo de Urgel-eko apezpikua eta

Andorrrak 4.039 biztanle zituen, 1960an 8.792 eta gaur egun 60.000 inguru. Hauek, Andorrrakoak bertatik, 12.000 besterik ez dira (boto eskubidea duten bakarrik), 30.000 espainiar, 5.000 portugaldar, 3.000 frantziar eta gainerakoak leku desberdinetakoak.

Azken hiruzpalau urteetatik hona printzerria alda-keta sakonetan murgilduta dago. Eta aldaketa hauen azken xedea printzerriaren erabateko subiranotasuna da. Bi printzeak eta Europako Kontseiluaren adostasunarekin, 1991ko apirilean, bi printzeetako ordezkariak eta kontseiluko ordezkariak osatutako ordezkarietza bategi Andorra zuzenbidezko estatua bihurtuko duen Konstituzioaren prestakuntzari ekin zion.

Proiektua aurrera doa baina urtarrean, barne arazoak medio, Kontseilua disolbatu egin zen eta iragan igandean, apirilak 5, burututako hauteskundeetatik ateratako Kontseilu berriak jarraitu beharko dituztenak. Prozesu konstituzio-

Andorra La Vella da printzerriko hiriburua eta 5.500 biztanle ditu.

gile honetan, besteak beste, erlijioarena izan da arazo latzetako bat, Urgeleko apezpikuak erlijio katolikoari estatu erlijioaren izaera eman nahi zion eta. Azkenean, ez da horrela izango

baina Konstituzioak «eliza eta estatuaren arteko harreman bereziak» babesten ditu.

Baina Konstituzioarena eta subiranotasunaz gain, bada guzti horri sendotasuna emango dion prozesua, Europako Komunitatearekin lortutako akordio ekonomikoa alegia. Akordio hau 1989an sinatu zen eta 1991ko uztailaren 1ean hasi zen indarrean. Berorren arabera, Andorra EK-ko ki-

de izango litzateke produktu industrialen aldetik, baina ez nekazaritza produktuen aldetik. Horrela, nekazaritza produktua EKra sartu ahal izango litzateke bere benetazko prezioekin, eta hauek komunitatekoak baino baxuagoak dira. Europako azken «estatu feudalaren» desagertzea aurki gausatuko da, beraz.

Xabier Letona

Orain burutzen ari diren aldaketekin, bere jaiotzaz zazpi mendetara, Andorrrak Europako azken estatu feudala izateari utziko dio ●

20.30 - 21.00

MUGAZ GAIN

HERRI Irratia

Radio POPULAR
GIPUZKOA

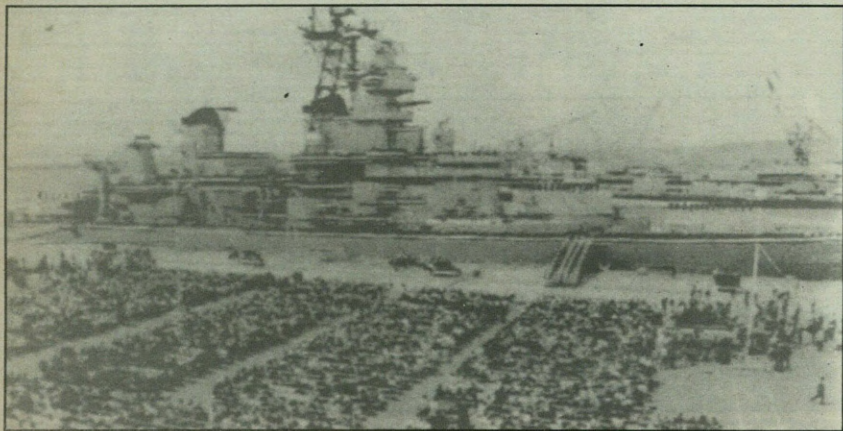
Txema Auzmendi

BISEKTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99.8

HISTORIA ETA GERO

■ MISSOURI KORAZATUAREN 'HERIOTZA'

JOAN den astean Missouri korazatu estatubatuar ospetsuak, azkenean, jubilaziora iragan zen. Missouri bere zereginen ziharduen munduko gerrauntzi zaharrena zen eta hiru gerratan parte hartutakoa. Bere osperik handiena Munduko Bigarren Gerratik datorkio, bertan sinatu bait zen estatubatuar eta japoniarren arteko kapitulazioa. Bere azken lana Golkoko gerran burutu zuen, eta publizitate lanaz gain, irakiarren artean egindako triskantzak ez ziren makalak izan. Gerra hotzaren beste sinboloetako baten desagerpena da, eta hemendik aurrera *American way of life*aren babesle gisa erakutsi beharko dute museoetan.

■ NOR DA CRISTOBAL COLON?

BATEK daki, baina apur bat bakarrik irakurtzen duenak, aurtengo urtearekin zerikusirik baduela esango du. Portugalدارra, italiarra... bere jaiotza zehazteko borroka ez da txantxetako.

Baina orain bere erlijioa ere zalantzan jartzen da. Katolikoa suposatzen da, baina ez, antza denez, oraintsu Mashey Bernsten historialariak esan duenez judua zen. «Colombo abizena oso beldutua bait zegoen garai baidetako italiar juduen artean», dio berak. Horrez gain, Colónek Errege Katolikoei bidalitako lehen gutuna joan zen astean saldu zen ia 32 milioi pezetetan (1,6 milioi libera inguru).

■ SEAN CONNERY SNP-KO 007 AFILIATUA

EZ da denbora gehiegi munduak eskoziarren independentzia zaletasuna modu zabalean ezagutu duela. Eta handik gutxira, badirudi euren independentzia denbora kontua besterik ez dela. Sean Connery aktore ospetsua ere, independentziaren aldeko kanpainan eta hauteskundeetan buru belarri murgilduta dago, eta bizitzaren 'kasualitatea' bailitza, SNPko (Eskoziako Alderdi Nazionalista) 007 afiliatu karneta du. Aktorea SNPko hauteskunde kanpainako ardatzetariko bat da eta bere ahotsarekin telebistan egindako iragarpenak sekulako arrakasta izan du.

E
L
E
M
E
L
E

«Turkiarrak eta kurdak duela mila urtetatik bota gara elkarrekin. Ezagutzen dugu elkar eta oso batuta gaude».

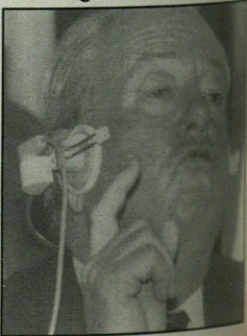
Suleiman Demirel,
Turkiako lehen ministroa.

«Rabin (laborista) usategi pazifista batean preso dagoen belatza da».

Yithzak Shamir, Israeleko lehen ministroa.

«FNrentzat helburua % 30ean dago, hori bait da gure ideiekin bat datorren frantziarren kopurua. Eta apurka helburura burbiltzen ari gara».

Jean Mari Le Pen,
Frantziako FNko buruzagia.

O I H A R T Z U N A K

TXINAKO ARMADA ERE ERREFORMAREN ALDE

ORAIN arte armadako sektore ugari, Txinak azken urte hauetan burutu izan dituen erreforma ekonomikoen aurka agertu izan dira, baina badirudi erreformazaleak gero eta gehiago direla. Lehen bere ezaugarri nagusia marxismo-leninismoaren eta Maoren mezu ideologikoak garbi mantentzea bazen ere, orain, euren helburu garrantzitsuenak armadaren profesionaltasuna eta erreformaren defentsa dira. Yang Baibing, Militar Batzorde Zentraleko idazkari nagusiaren esanetan, «*armada erreformaren zaindari izango da, eta ezker-tiarkeria eta Maoren azken zaleen kontra borrokatuko da. Eskumaren aurrean adi izango gara, baina ezkerren eragina deusezten saiatuko gara*». Txinako armada 3,2 milioi pertsonaz osatuta dago eta bere aurrekontua 680.000 milioi pezetakoa da (34.000 bat libera).

KORSIKAKO NAZIONALISMOAREN BOLADA ARRAKASTATSUA

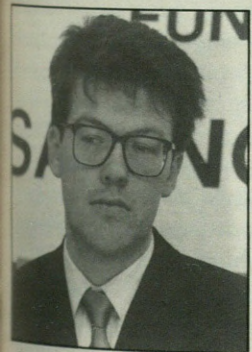
FRANTZIAKO erregio hauteskundeetan Korsikako alderdi nazionalistek lortutako emaitzak ezin hobeak izan dira. Edmon Simeoniren Korsika Nazio eta Alain Orsiniren Autodeterminaziorako Mugimenduek, bien artean, botuen % 25 lortu dute eta dagoeneko hiru indar nagusien artean kokatu dira. Edmon Simeoni aspaldiko buruzagi nazionalistaren taldeak independentziaren aldeko mugimenduak batzea lortu du, eta horietakoren batzuk FLNC (Korsikako Askapen Nazionalerako Frontea) talde armatutik nahiko gertu daude. Alain Orsiniren taldean, berriz, borroka armatuaren aurkako jarrera nagusitzen da. Indar biak Parisek eskainitako autonomi estatutuaren aurkakoak dira, honek ez bait du Korsikaren herri izaera onartzen.

«Guezin gaitzke eskergabeak izan historia, sozialismoa eta Urriko Iraultzarekin, eta ez dugu alde batera utziko Leninen lana».

Fidel Castro, Kubako buruzagia.

«Britainiar kontserbatzaileen sektore gogorrenaren ustez, eskoziarrek Erresuma Batutik alde egiten badugu, eurak izango dira nagusi».

Christopher John Ross, Edimburgeko unibertsitateko irakaslea.

«EK-ko estatu batek ere ez luke onartuko Turkiaren aurkako enbargu militarrik».

Willy Claes, Belgikako atzerri ministroa.

KANTAUROKO BOKARTA HASERREAREN SAREETAN

Martxoaren 31n, Irungo aduanan, Hondarribiko arrantzaleek Estatu frantziarretik zetozen 5.000 kilo antxoa hondatu ondoren, mugaz bi aldeetako arrantzaleen arteko istilu zaharraren berri izan genuen. Baina protesta horrek aspaldiko jatorriak dituen arazo baten azken oihartzuna baino ez da. Bokarta eta Kantauri Itsasoa, izan ere, denonak dira.

HONDARRIBIKO

arrantzaleak haserre daude, Mutriku eta Ondarroakoak beste hainbeste. Hiru herrialde hauetan bizi den kezka, hala ere, Hego Euskal Herriko kostaldeko gai-nontzekoen isla baino ez dugu. Hendaia eta Donibane Lohizunera joanez gero, giroa ez da asko aldatzen. Aurtengo denboraldia hasi berri den honetan, izan ere, mugaz bi aldeetako arrantzaleak elkarren kontra jarri dituen arazo zaharra berpiztu egin da. Aurtengo istiluen protagonista bokarta den arren, beste hamaika kontu ezkututzen dituen arazoa dago jatorrian.

1986 urtean Europako Komunitatean sinatu tratatuaren arabera, Estatu frantziarreko itsasuntziek urtero 3.000 tona bokarta harra-patzeko baimena izango zuten orotara; Estatu espainiarraren kasuan, berriz, 27.000tara igoko zen kopuru hori. Garai haietan,

Estatu frantziarrean, oso itsasuntzi gutxi aritzen ziren arrain mota hau harra-patzten, eta bakar horiek, Lapurdikoak ziren, Hendaia eta Donibane Lohizunekoak gehienbat. Bokartaren arrantzan, beraz, Estatu espainiarrereko untziak nagusi ziren sasoi hartan, eta horren lekuko dira 1986ko tratatu eta akordio hauek.

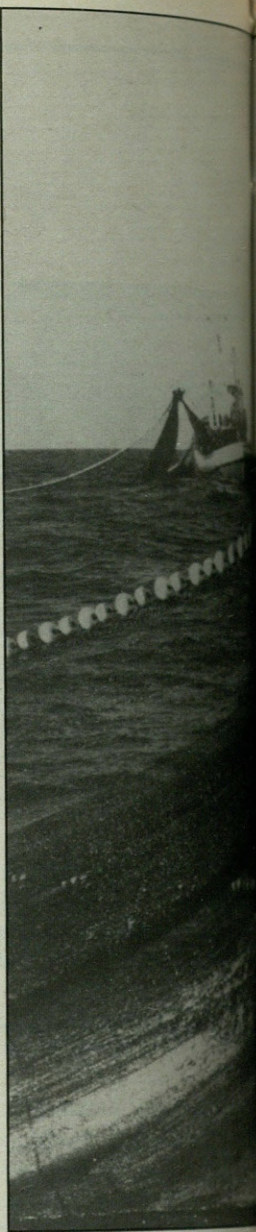
Kuota hauek, aldiz, paperaren gainean baino betetzen ez diren zenbakiak bihurtu dira sarri, eta izenpetutako akordioak ez errespetatzea da, hain zuzen, mugaz bi aldeetako arrantzaleek elkarri leporatzen diotena. Iaz, esate baterako, Estatu frantziarreko itsasuntziek iazko maiatza-

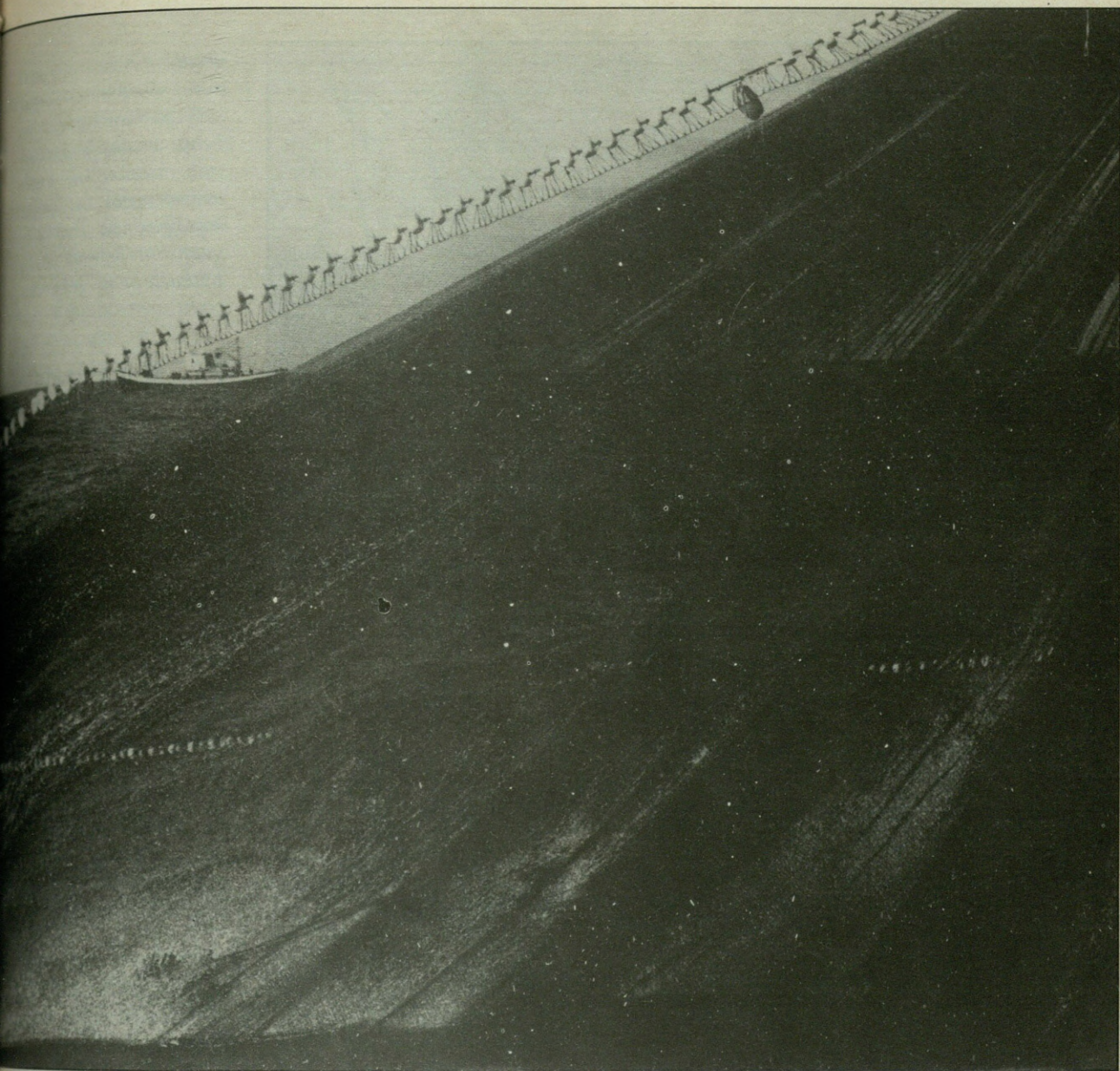
ren 21ean bokartaren arrantza gelditzeko agindua jaso zuten Bruselitik, baina zegokiena baino gehiago harra-patzten segitu zuten. Hondarribiko Arrantzaleen Kofradiako lehendakari eta Gipuzkoako Baxurako Federazioaren ordezkaria den Esteban Olaizolak esan digunez, iaz 9.000 tonatan gainditu omen zen hitzartutako kuota: *«kupoak ez dira betetzen. Joan den urtean, lehen bi hilabeteetan frantziarrek 3.000 kilo pilatu zituztela ikusita, Gazteizera eta Brusellera jo genuen, baina alferrik, ban hartutako erabakiei ez bait zieten batere jaramonik egin»*. Aurten ere, Olaizolak dioskunez, Estatu frantzia-

1986an Europako Komunitatean hitzartutako kuotak, papereraren gainean baino betetzen ez diren zenbakiak bihurtu dira ●

arreko itsasuntziek abiada berean ekin diote bokartaren arrantzari: *«aurten, Irungo aduanatik, Estatu frantziarretik 3.693 tona etorri dira dagoeneko. Hori kamioietan egiten den 'tránsito comunitario' delaten dena kontuan hartu gabe, horiek bidaiaren bukaeran begiratzen bait dira. Gainera, eurek jan dutena kontuan hartzen baldin badugu, aurtengo kupo a jada erraz gainditu dute»*.

Alde bateko salaketak aitzitik, beste modu batez ikusten dira kontrakoan.

Lapurdikoa arrantzaleak, izan ere, ez dira batere akort Hegoaldekoek proposatzen dutenarekin. Euren ustez, 1986an hitzartutako 3.000 tonen kupoa, oso txikia geratu da. Horixe da behintzat Hendaiaiko Arrantzale Kooperatiboak Baptiste Garat lehendakariaren ustea: «alde batean 27.000 tonatako kupoa eta bestean 3.000 baino ez. Zer esan nahi du horrek? ezer ere ez. Bokarta ez da arriskuan dagoen arraina, denentzat bada-go. Antxoak, gainera, biru urtetako bizia dauka, eta zabarrez biltzen uztea bai-

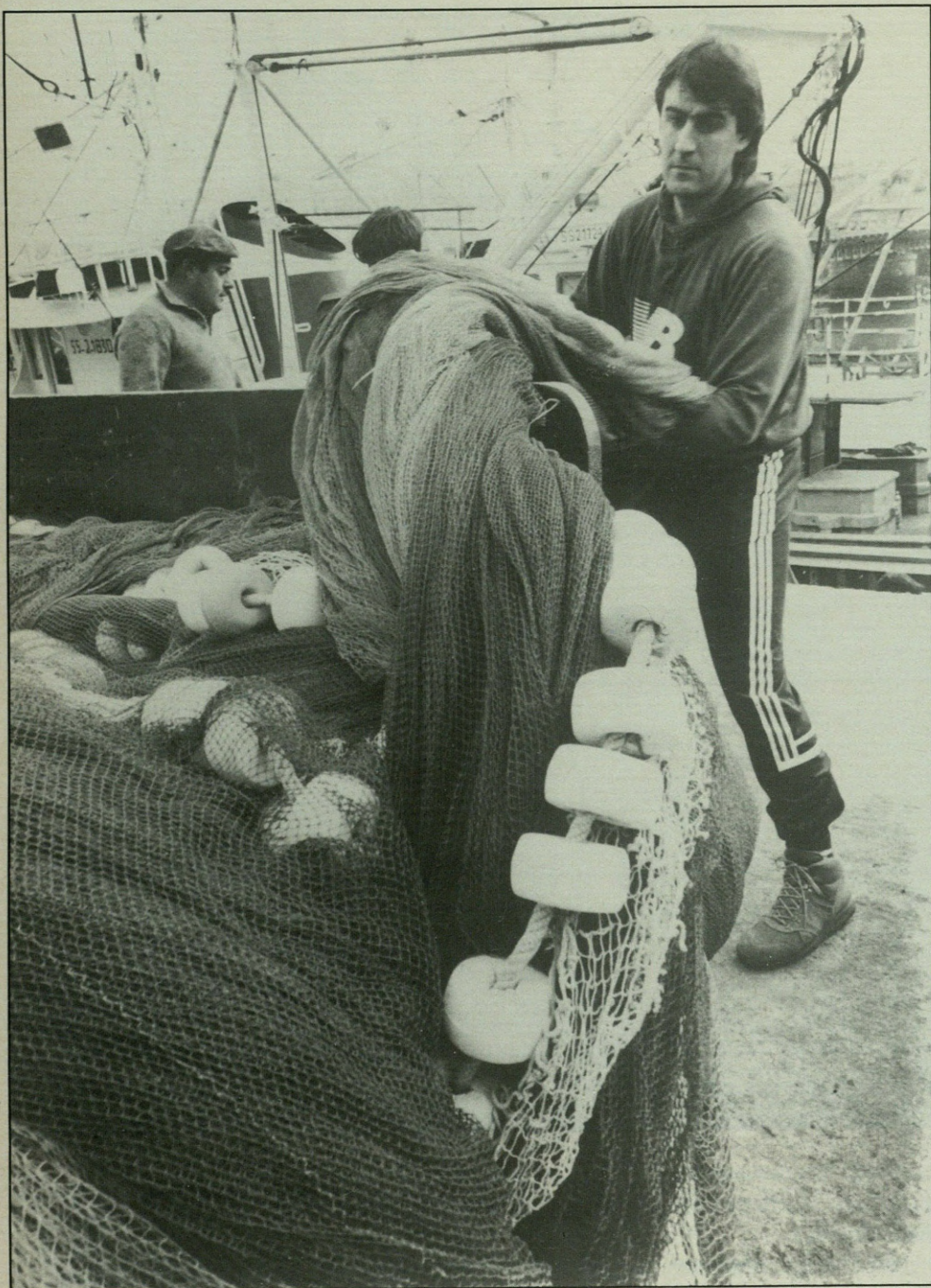
no hobe da arrantzaleek atzematea. Ez zaio neborri kalterik egiten».

Baina kopuruen afera, Hego eta Ipar Herriko arrantzaleen arteko haserredien arrazoi bat baino

■ **«Aurten, Irungo aduanatik, Estatu frantziarretik etorritako 3.693 tona igaro dira dagoeneko» ● ESTEBAN OLAIZOLA**

ez da. Funtsean, arrantza egiteko bi modu ezberdin dira aurrez aurre daudenak: itsasoan aritzeko bi era ezberdin. Jakina denez, Estatu frantziarreko itsasuntziak, sare pelagikoaz baliatzen dira bokarta atzemateko, eta teknika honen bitartez —sondaren erabilera medio—, Kantauri Itsasoaren sakon-sakonean ibili ohi diren antxoak andana handienak eskuratzen dituzte. Estatu espainiarreko itsasuntziek, berriz, 'sare inguraketa' deitu sistemaz ihar-duten dute, eta 50 bat metro inguruko sakoneran dabil-

5.000 tona bokarta hondatu zituzten Irungo aduanan arrantzale gipuzkoarrek protesta gisa. Bi ziren beren salaketak, Estatu frantziarrekoek kompetentzia egiten dietela eta garaiz kanpo aritzen direla arrantzan.

Hego Euskal Herriko arrantzaleek bokarta harrapatzerakoan benetako sarraskia egitea leporatzen diete lapurtarrei. Hauek, aldiz, inolako kalterik ez dutela egiten esaten dute, espeziea ez dela desagertuko. (Argazkia: Carlos Villagrán).

tzan antxoa andanak baino ez dituzte atzematen. Aldea, beraz, nabarmena da, baina horretan ere, bi ikuspuntu ezberdin ageri dira. Esteban Olaizolaren ustez, sare pelagikoek aspaldi behar zuten debekaturik: «sare pelagikoarekin arrain txiki asko hartzen dira, eta horrekin hasi zirenetik, esaterako, bisigua desagertu egin da gure kostaldetik. Guk hori ezin dugu onartu,

ez gu sare horiekin ibili ezin gaitzezkeelako, ibili nahi ez dugulako baizik».

Baptiste Garaten iritzia oso bestelakoa da: «zientifikoek esaten dute bokartak ez duela galtzeko arriskurik, eta lasai atzeman daitezkeela 30.000 tona baino gehiago; beste batzuek berriz, baietz, galdu egin daitezkeela. Nork esaten du egia eta nork gezurra? ez dakit baina gu hor tartean

gaude». Sare pelagikoek buruz itaunduta, Garatek zera dio: «sare horiek ez dira behin ere kenduko. Gizonak itsasuntzian lanean aritzea gero eta gehiago kostatzen da eta, gauza guztiekin bezala, errentabilitatea bilatu behar da».

Esportazioen arazoa

Sare pelagikoez aparte, istur-luen oinarrian, ahaztu ezin dugun beste alderdi bat dago, esportazioen arazoa. Izan ere, Esteban Olaizolaren esanen arabera, Estatu frantziarreko itsasuntziek eskuratutako bokarta kopuruaren zati handi bat Estatu espainiarrera igortzen da: «Frantzian harrapatzen den bokartaren % 85 bota ekartzen da, zergatik? Oso erantzun erraza du horrek. Gu, denboraldiaren lehen hiru hilabeteetan, bokarta asko zaindu behar den arraina denez, ez gara itsasora ateratzen. Besteek, ordea, ez dute hori ere errespetatzen, eta ondorioz, lehen hilabete horietan bidutako guztia bota ekartzen da. Baina hori zentzugabekeria da, horrela ezingo bait diogu bokarta eutsi». Bokartaren esportazioa, ordea, txanponaren bitartekotzat bat besterik ez da Baptiste Garaten ustez. «bokarta hara bidaltzen dugula egia da, baina

«Bokarta hara bidaltzen dugula egia da, baina haiek ere atuna eta berdeluzea hona igortzen dituzte» ● BAPTISTE GARAT

baiek ere, atuna eta berde-
luzea esate baterako, asko
elartzen dute bona. Hori
ere penisa dezatela».

Kontuak kontu, mar-
txoaren 31n, Hondarribiko
arrantzaleak Irungo adua-
narrantz abiatu, eta mugaz
bestaldetik zetoten 5.000
kilo bokarta hondatu zituz-
ten. Apirilaren 2an berri-
z, arazoari konponbidea aur-
kitu asmoz, Estatu frantziar
eta Lapurdiko portuetako
federakuntzak bilera bat
antolatu zuen Hendaian,
tankera honetako lehenda-
bizikoa; bertan, Bizkaia, Gi-
puzkoa eta Lapurdiko or-
dezkariekin batera, frantziar
kostaldeko eta Asturiaseko
arrantzaleen ordezkariak el-
kartu ziren. Arazoari irten-
bidea emateko ahalegin
hauek, hala ere, alferrika-
koak izan dira orain arte, eta
bi aldeetakoek gogor eusten
dute euren eskakizunei; Es-
tatu espainiarreko arrantza-

1986tik hona mugaz bi aldeetako arrantzaleen arteko arazoa urtero agertzen da.

leek Europako Komunita-
tearen kupoak bete daite-
zen eskatzen dute, eta sare
pelagikoak ez daitezen
gehiago erabil. Estatu fran-
tziarreko ordezkariak, be-

riz, arrantza egunak muga
daitezen eta bokarta zenbait
eskualdetan babesturik
egon dadin nahi dute.

Kontuak kontu, aspaldi-
ko ohiturari jarraikiz, Kan-

tauriko urek nahasi sama-
rrik segituko dute puska ba-
tean.

Alberto Irazu

SEI IPUIN AMODIOZKO

XABIER
MENDIGUREN
ELIZEGI

• makabrotasunerako
joera nabari zaio, eta baita
ere zinemarekiko eta
txabakanotzat hartu ohi
den subkulturarekiko
gustoa •

(MIKEL ANTZA)

Susa

LITERATURA

37 07 38

Latzun

12

mugarik gabeko pentsamendua

DOSSIERRA

Maastrichten
ondoren zer?

PATXI ZABALETA

«HB ez da
politikagintzan
behar bezala
saiatu»

■ Sindikalgintza

LABeko
Kongresua

■ Europa
mendebaldeko
eskuma berria

1992ko martxoa

Latzun

12. zenbakia

12

MAASTRICHTEN ONDOREN ZER?

■ PATXI ZABALETA: Datozen urrats berriak

■ SINDIKALGINTZA: LABeko Kongresua

OSTALARIAK SAGARDOARI JARIOA MOTELDU NAHIAN

Sagardotegien bolada heltzen denean, jatetxe eta erretegien etekinek beherakada nabarmena nozitzen dute. Urtero gertatzen den gauza da nonbait, baina ostalaritza jasaten ari den beherakada dela eta, inoiz baino jarrera gogorragoa erakutsi dute azken bi urteetan. Beren negozioa mantendu behar dutela eta, «neurri zuzenak» hartuko dituztela iragarri dute.

BI urte pasatu dira dagoeneko ostalaritza saileko nagusiek sagardotegien arautze sistematikoa lehen aldiz eskatu zutenetik. Sagardo

Txotxetik edateko erabiltzen den upeletako sagardoa ezin da botilarako erabili.

garaian —urtariletik apirilerara, hain zuzen ere—, jendeak jatetxeetara joateari uzten ziola eta, kezkatzen hasiak ziren. Agintariek ez zieten kasu handiegirik egin, eta horrela jarraitu zuen arazoak.

Gauzak hasi dira aldatzen ordea. Gipuzkoako Ostalaritza Elkarteko partaideek

konpetentzia ezleiala egitea leporatzen diete sagardozaleei. Joxe Maria Irizar, Gi-

puzkoako Sagardozaleen Elkarteko lehendakaria da, eta kexu hauek aipatu diz-

■ **«Jatetxeei eskatzen zaizkien agiriak nonbait ez dira sagardotegiak irekitzeko beharrezkoak» ●**

J. GARIKANO

kiogunean, hau erantzun digu: «gu geu ere hasi gara hobekuntzak ezartzen. Badakigu ez dela oso itxur-soa eztabaidetan ibiltzea, eta arazo hau konpondu nahi genuke. Beraiek dioten konpetentzia bori ezleiala balitz, saiatuko ginateke zuzentzen».

Gaur egun bilera batzuk egin dituzte elkarrekin ostalari eta sagardogileek. «Gure asmoa azaldu diegu —esan digu Irizarrek—, hobekuntzak egitearena eta gainerako guztia, eta aurtengoz behintzat jakinarean gainean hasi dugu sasoia».

Kezka ostalaritzan

Sagardo garaiak ostalaritzari eragiten dizkion galarak aipatutakoan, hainbeste arazorik ez duela suposatzen esaten du. Baina Julian Garikano donostiarrak ez zaigu iritzi berdinekoa azaldu. Gipuzkoako Ostalaritza Elkarteko lehendakaria dugu bera, eta bere ustez, «sektorea ezagutzen ari den beherakada kontuan izanirik, ezin dugu bilabete bati bera ere galdu, eta sagardotegiak direla medio, bira bilabete pasatzen ditugu ia bezerorik ikusi gabe. Askoz ere merkeagoa ateratzen da sagardotegian jatea, eta bori ezin da ukatu».

Sagardotegiez hitz egiterakoan ezin da ahaztu bi motatakoak daudela. Bata, sagardoa egin eta upelean sartu ondoren, garaia helitzean jendearentzat bizipahiru upel bakarrik irekitzen dituztenak. Gero, sasoia pasatutakoan, eginiko sagardo guztia botilaratu eta saldu egiten du jabeak. Bigarren motako sagardotegia urte osoan irekirik egoten da. «Oso desberdinak dira

Orte guztian aritzen dena sagardotegia da baita, baina baldintza gehiago bete behar du legalitatea errespetatzeko».

Bi gizon hauek behin eta berriro aipaturiko lege neurrien artean nagusia sa-

tzarik ere. *Nahi dugun gauza bakarra beraiek ere arau berdinak bete behar izatea da».*

Bi talde hauek parekotasuna oraingoz zerga ordainketan lortu dute. *«Baina hau ez da nabikoa*

«Gu geu ere hasi gara hobekuntzak ezartzen; arazo hau konpontzen saiatuko ginateke» ●

J.M. IRIZAR

nitatea da. *Jatetxe eta erre-
tegiei eskatzen zaizkien
agiriak ez dira beharrez-
koak nonbait sagardotegia
hiru bilabetez irekirik edu-
kitzeko—azaldu digu Gari-
kanok—. Inspektore eta in-
tintuzioetako langileen bisi-
tak izaten ditugu askotan,
eta ez baditugu betetzen,
gure kalerako. Sagardote-
gietan ez da langile diplo-
madunik, ezta berrikun-*

—Garikanoren ustez—. *Ezin da edozein lokal, ta-
berna edo jatetxe modura
erabili, baimen fiskala or-
daindu delako. Berdin sa-
gardotegiekin. Askoz ere
baldintza gehiago bete
behar dituzte». Sagardogi-
leen iritzia ez da oso bes-
telakoa, beraien hitzei jara-
mon eginez gero. «Badaki-
gu gauza asko hobetu behar
ditugula, lehen esan beza-*

J.M. Irizar, Sagardogileen Elkarteko lehendakaria. Beraiek ere sagardotegien baldintzak hobetu nahi dituztela dio.

*la, baina denbora behar
dugu. Sagardotegien ja-
beak ez dira normalean
jatetxeen jabeak bezala-
koak. Ez dira ostalariak.
Sagardoa egiten dute, eta*

*sasoa beltzen denean upel
pare bat ireki. Dirua ira-
bazi ere egiten dute, baina
beraien ogibide nagusia
sagardoa da».*

Eztabaidak alde batera utzita, ezin ukatu gero eta jende gehiago joaten dela sagardotegietara. *«Baina egoera ez dago dirudien bezain ongi. Egia da sagar-
dote gi guztiak asteburue-
tan leporaino izaten direla,
baina astegunetan ez da
berdin gertatzen», zehazten
digu Irizarrek.*

Sagardotegi gehiago, sagardo gutxiago

SAGARDOTEGIAK ete egiten direla eta, logi-
koa litzateke sagardo
ekoizpena goraka joatea.
Baina gure galderei eran-
tzun dieten sagardotegie-
tako nagusiek ez digute
horrelakorik esan. Sagar-
dogintza ez aurrera ez
atzera dago azken urtee-
tan eta kontsumoak ez du
gorakadarik ezagutu.

Upeletik edaten den
sagardoa botilaratzeko
erabili ezin daitekeenez,
sagardotegi garaietan
ateratzen den guztia ez da
irabazia. Kontuan izan
behar da sagardotegiak
irekitzen dituztenak nor-
malean sagardo saltzai-
leak izaten direla.

Sagardotegiek sagar-
doarekiko zaletasuna
biztu behar du luketela,
baina ez dutela sortzen.
Hori nabarmendu digute
behintzat guztiek. Horre-
lakorik lortzen ez dutela
ere. Urtean hiru hilabete-
ko denboraldian sagardoa
edaten dute euskaldunek,
baina ez da urte osoko
ohiturarik lortzen. Ardoa
gehienbat etxean eta ta-
bernetan kontsumitzen
dugu. Atzean geratu dira
mende hasierako sagar-
dote giak. 700 inguru
zeuden Donostian soilik.
Ardoa edatea gutxiengo
baten esku zegoela eta,
herri xeheak sagardoa
besterik ez zuen kontsu-

mitzen. Gaur egun sa-
gardogileek ez dute nahi-
koa sagarrik, nahi adina
sagardo egiteko. Asturia-
seko sagarra ekarri behar
izaten dute, urteko 5.000
milioi litro sagardo lor-
tzeko. Hala ere, ez da
ekoizpen osoa saltzen, eta
sagardogileen diru sarrera
erraza bihurtzen dira gaur
egun ezagutzen ditugun
sagardotegiak. Astigarra-
gako sagardogile batek
esan bezala, *«erritoe izan
dena desagertu egingo
da, moda soilean utzi
dutelako. Eta moda hau,
guztiak bezala, desagertu
egingo da, eta erritoearen
misterioak berarekin
eramango ditu».*

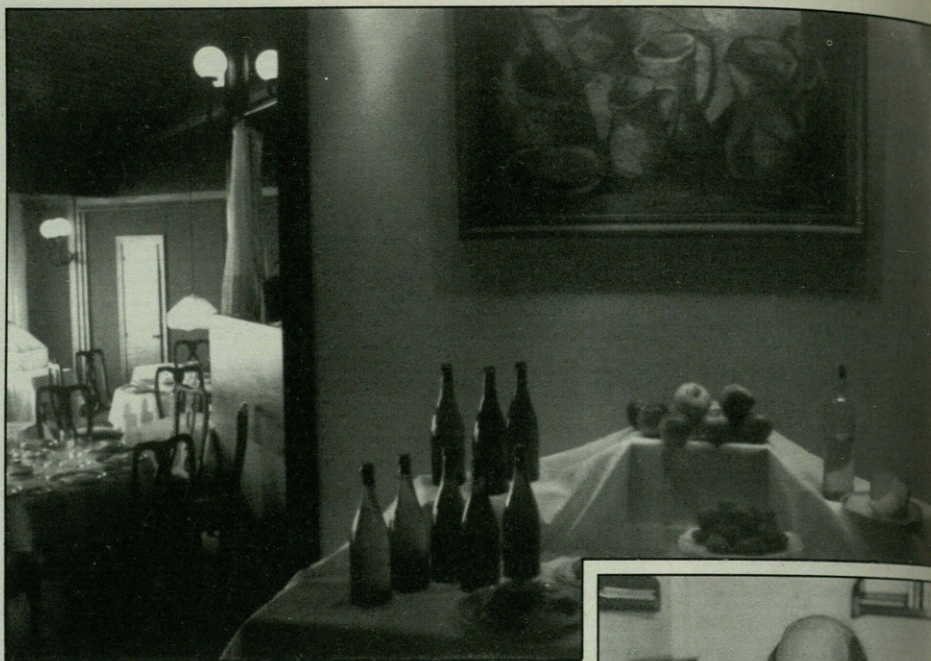
Ateraldiak Gipuzkoara

Bezero gehienak gipuz-
koarrak dira, baina hala ere
Euskal Herriko beste he-
rrialdeetatik autobus bi-
daiak antolatzen dituzte.
Garai batean Errioxa eta Na-
farroako bodegetara ateral-
diak antolatzen ziren beza-
la, gaur egun sagardotegie-
tara joaten da jendea. *«Moda
da—esan digu Irizarrek—.
Eta badakigu noizbait
amaitu egingo zaigula. Bi-*

tartean, abal den etekinik altuena lortzen saiatzen gara. Urte luzez aritu gara bizpahiru lagun sagardotegiak irekitzen, baina zeharo abaztuak zituen jendeak, eta duela urte batzuk arte ez dugu egoera onik ezagutu».

Ostalariek ere moda hitza aipatzen dute: «esan daiteke jendea pixka bat masokista dela. Nola ulertu bestela sagardotegietan egiten duen botzarekin hainbeste jende bertara joatea? Gebienetan zutik jateko gainera».

Arazo honen gakoa agintarien axolagabekeria datza, Garikanoren ustez. «Guri eskatzen digutena besteri ez eskatzea ez da larriena. Larriagoa da luzatu dizkiegun kexuei ez entzunarena egitea. Gu ez gaude sagardogileen aurka, guri exigitzen zaiguna baiei ez eskatzea da ulertzen ez duguna. Hau ez da

Ostalariak dira sagardo erosle handienak.

sagardoaren aurkako guda bat, baizik eta arauak betetzen ez dituzten aretoen kompetentzia ezleialaren aurkako kanpaina. Denok

abalegintzen gara abal den gutxien ordaintzen, baina denok berdin ordaindu behar dugu». Astigarragako alkatearekin ere hitz egingo dutela diote, beren eskaerak entzun ditzan.

Hitz hauek leunak dira, aldiz, jatetxeetako nagusiek diotenarekin alderatuz gero. Denek azaldu dute arazoa konpontzeko salaketa ez dela nahikoa, eta sagardotegi konkretuen aurkako salaketak jartzearen aldekoak dira. «Hemen-dik aurrera, ikusten ditudan akats guztiak salatuko ditut», azaldu digu Urnieta-ko jatetxe bateko nagusiak.

Hala ere, ostalariek ez dute etorkizuna hain beltza ikusten. «Agintariak, apurka, bidegabekeria hauez konturatu egingo dira. Ez da erraza izango baina lortuko dugu». Datorren urtean sagardoa Euskal Herri- tik kanpo erostearekin ere mehatxatu dituzte sagardo-

J. Garikano, Ostalarien Elkartekoak, errua agintariei botatzen die.

gileak ostalariek. «Azken finean, beraiek sagardoa saldu egin behar dute, eta gu gara beraien erosle nagusiak. Ikusiko dugu zer gertatzen den orduan».

Bitartean, Gipuzkoako Foru Aldundiak azken urtean onartu dituen diru laguntzen zain daude sagardogileak. Nahiko sagar ez da goela eta, atzerrira joan beharrean aurkitzea ez zaie batere zuzena iruditzen, eta beren arazoan larriagotzea galerazi nahi dute.

Amagoa | ban

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

ALBISTEGIAK

"Gauza zera da, esan zuen Alicia-k, hinek esan nahi dutenaren aparteko beste zerbaite adieraztea lortzeko alai menik duzen jakitea".

"Gauza da, erantzun zuen Humty Dumpty-k, nori agintzen duen jakitea".

(Lewis Carroll)

ALBISTEGIN 1	Astele, Ostirala	08:00 09:00 08:45	"Kafearen Usainean" (elkarizketa)
ALBISTEGIN 2	Astele, Ostirala	13:00 14:00 13:30	"Bitartean" (solasaldia)
ALBISTEGIN 3	Astele, Ostirala	20:00 20:30	"Eguneko pertsonaia" rekin
ALBISTEGIN 4	Astele, Ostirala	23:00 24:00	"Egunean gertatuaren analisia"
JOKOZ KANPO	Astele, Ostirala Igandea	14:00 14:30 22:00 23:00	KIROLA SAIOA
GOIKO PLAZA	Astele, Ostirala	14:30 15:00	HERRIZ HERRIKO INFORMAZIOA
LABURRAK ORDURO	Astele, Igandea		

MAGAZINAK

"Zoriontasuna arma kolektiboa
izan daiteke...
entzuno duzu"

NOIZ ETA GOIZ	Astele, Ostirala	06:00 08:00	EGUNARI DAGOKIONA ETA ZURI EGUNONAK
KALE GORRIAN	Astele, Ostirala	09:00 12:00	GOIZEKO PASEALDI BIZIA
ATALAIA	Astele, Ostirala	12:00 13:00	MUNDARI ETA ZURI BEGIRA
ITAKA	Astele, Ostirala	16:00 18:00	ETORRI GUREKIN BIDAIAAREN IRLARA
ORDU ALFERREN SEGIDAN	Astele, Ostirala	18:00 20:00	BOLEROAK AGINDURIK, ERLOJUA PAUSATZEN DENEAN
MARI BONBILLEN AFAL OSTEAN	Astele, Ostirala	00:00 01:30	GAUTXORIEN HEGALALDIAK IZAN OHI DIRA OPAROENAK
BATEGIN	Larunbata Igandea	08:00 12:00 13:30 15:00	EGIN IRRATIA, EGIN IRRATIAZ
SHANGRI-LA	Larunbata	23:00 00:00	OHINAK FANTASIAZ EGINAK
KOTXASPLAO	Igandea	09:00 12:00	UTZI GURASOAK ETA ZATOZ GUREKIN
GAUA ORRAZTEN	Igandea	23:00 00:00	IRRATIKO LAMI KONTUAK

MUSIKALAK

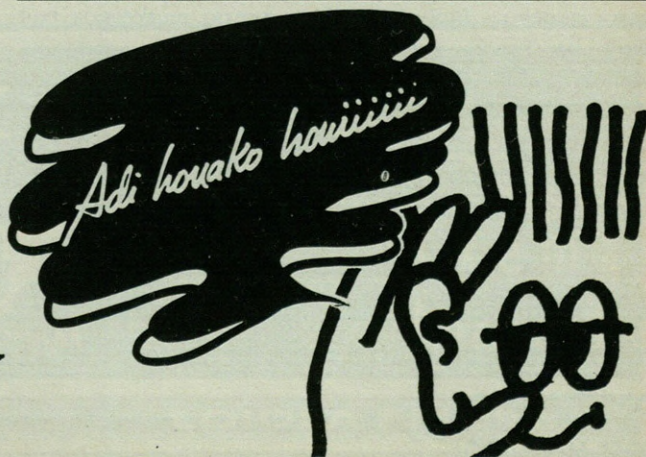
"Estilo guztietako musika du Egin Irratiak,
baina zera batek bereizten gaitu: estiloz egiteak.
Egin Irratia: musika estiloz egina"

103 ARMONIA	Astele, Ostirala	15:00 16:00	GUK MUSIKA KLASIKOA, ETA ZUK?
IGO BOLUMENA	Astele, Ostirala	21:00 23:00	EUSKARAZKO ROCK MAGAZINE BAKARRA
LA KUEBA	Larunbatetan	16:00 19:00	HEMENGO ETA ORAINGO ROCK GUZTIA
SYNTORAMA	Larunb. eta Igandea	19:00 20:00	MUSIKA ELEKTRONIKOAREN BIDE BERRIENAK
SECUENCIAS DE PLASTICO	Larunbatetan	21:00 23:00	JAZZA TAUPADAZ TAUPADA
TRIKI NOT DEAD	Igandetan	12:00 13:00	TRIKITIXAREN LEHENA, ORAINA ETA...?
LA NOTA LATINA	Igandetan	16:00 18:00	RIO GRANDEK BEHERA, MUNDUA DOINU BAT DA
TODO NEGRO	Igandetan	18:00 19:00	60. HAMARKADAKO MUSIKA GOGOAN
PAUSARIK GABE	Larunbat eta igande goizaldera		HARTAZU ATSEDEN, MUSIKA GEUREKONTU

KULTURALAK

"Luma bakarrak ez daki egan...
urak darama".
(Koldo Izagirre)

HITZ KONJUROAK	Astele, Larunbata	20:30 21:00	HITZETZ-HITZ, OLERKIZ OLERKI
UMEKERIAK APARTE	Larunbatero	12:00 13:00	GAZTEON GAIK GAZTEON ARTEAN
BOTA PUNTTUBA	Larunbatero	13:30 15:00	BERTSOAK EGIN IRRATIKO PLAZAN
LA LINTERNA MAGICA	Larunb. eta Igandea	15:00 16:00	FOTOGRAFIKAK ENTZUN DAITEZKELAKO...

Toyotismoa, Japoniatik datorren lan sistema berria Euskal Herrian

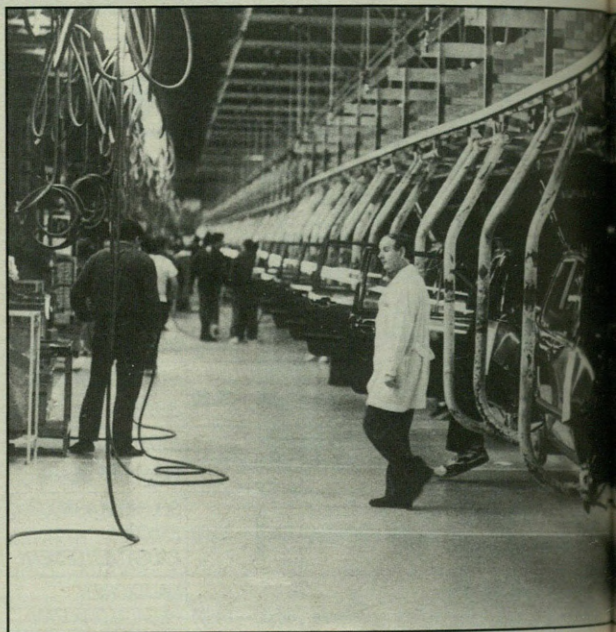
TAYLOR, FORD ETA TOYOTA

Mende honen hasieran Taylor estatubatuarrak izan zen lan sistema berria ezarri zuena. Fordek taylorismoa garatu zuen eta beste epe bat zabaldu zuen, fordismoa. Azken 20 urteetan, dirudienek, lan sistemaren aldaketa gauzatzen ari da. Heldu da toyotismoa, Japoniatik etorritako lan sistema iraultzailea.

DAGOENAKO, toyotismoa sindikatuen artean hitz madarikatua bihurtu da, toyotismoa zer den oraindik zehazki ez jakin arren. Sindikatu eta patronalak antolatutako ihardunaldi eta hitzaldiak, atzerriko profesionalak gonbidatuz gai honetaz hitz egiteko, eztabaidak... ez dira nahikoak izan toyotismoa zertan datzan jakiteko. Japoniatik dator eta Toyota enpresa izan da sistema honen aitzindaria. Kate lanaren eraldatzailea, eta lantaldeetan oinarriturik, orain arte izan ditugun lan sistemetatik

guztiz desberdina da. Taylorismoa eta fordismoa antzineko sistemak ditugu. Gaur egungo enpresek ez dute gehiago produzitu nahi, kalitate maila igo bai-zik, japoniar konpetentziaren eraginez. Azkenotan, Japonia bihurtu da merkatuaren jaun eta jabe, bertako produktoek Mendebaldekoek baino kalitate hobea eta prezio merkeagoa bait dute. Honen ondorioz, Mendebaldeko enpresek sistema berria hartu dute, toyotismoa, Japonian erabiltzen duten berdina.

Toyotismoaren produk-

Langileen arteko harremanak eralda ditzake toyotismoak.

zio antolaketa berezia da. *Just in time* (Garaian bertan) izeneko sistema erabiltzen da, hau da, salmentaren arabera produzitzea, ez gehiago ez gutxiago, eta gainera, une egokian saltzea. Stockak edo biltegiak desagertu egiten dira, gaur egungo enpresek ez dutelako produzitzen fabrikazioaren arabera, salmenta zehatz bati egokituta baizik. Bestetik, toyotismoak kalita-

teari ematen dio izugarriko garrantzia. Sistema berria salto egiteak definizio hau izan dezake: «Kalitate eta efizientziaren zibilizaziotik. (zerbitzuen, produktoen, bizitzaren...) kalitatearen zibilizaziora». Japoniatik inportatu den sistema hau Estatu Batuetan nagusitu da eta dagoeneko, Alemaniak eta Erresuma Batuak automozio eta elektronikako lantegietan aplikatu dute.

■ «Lantaldeez eritzi ona dugu baina toyotismoaren gauza asko ez ditugu onartzen» ●

JOSE MOLINERO

Adibidez, 1976an Masushita enpresa japoniarrak Quasmar, telebistak egiten zituen enpresa estatubatuarra erosi zuen. Bi urtetan, Masushitak produkzioa bikoiztu, kalitatea 20 aldiz hobetu, eta kostea 16 aldiz gutxitu zuen. Emaita kualitatiboak harri-garriak izan ziren. Garai hartan, Mendebaldeko portzentaia % 160koa zen (160 akats 100 telebistako), Masushitak 20 aldiz gutxitu zuen portzentaia hau, % 8ra heldu arte. Toyotismoak, Euskal Herrian izan duen aplikapena txikia da —automozioan batez ere—, eta oraingoz, aplikapen hau zenbait esperientzia pilotoetara mugatzen da, adibidez Iruñean Seat enpresak motoren lantegian burutu duena.

Toyotismoaren lan antolaketa lantaldeetan oinarritzen da. Manolo Medina, ESK sindikatuko partaide sistema honen kontrakoa da. Langile honek esan digunez, lantalde hauek enpresak antolatzen ditu, kapitalaren interesen arabera. Toyotismoarekin langilegoari ematen zaizkion ustezko abantailak kapitalaren trankap dira. Lan-

Angel Fernández, Seateko Formakuntza arduraduna Landaben

«Industria munduan ezin dugu Kixote modura ibili»

ARGIA. Landabeko Seat lantegiak aurrera daraman proiektu esperimentalak zertan datza?

A. FERNANDEZ.

Iruñeko proiektua lantaldean oinarritzen da eta lan zuzeneko produkzio tailerren organizazio egiturari eragiten dio. Baina sistema berri honek ez ditu langileak bakarrik eragiten. Azken finean, berrantolaketa enpresarial bat da eta lantalde hauek berrantolaketa honen azken muturra dira. Berrikuntza honek dena aldatzen du, lehendakariatzatik azken langileraino.

Seatek automatizazio handiago baten aldeko apostua egin du, inbertsio plangintzetan ere gestio zuzena aurrikusten du, zuzendaritza heren bat murriztu du, eta abar. Iruñeko proiektua beste lekuetan egiten ari diren proiektuen osagarria da, esperientzia hauen emaitzak jakin nahi ditugu, gero Martorellan dugun lantegi berri batean sistema bere osotasunean gauzatzeko. Froga piloto hauen emaitzek filosofia

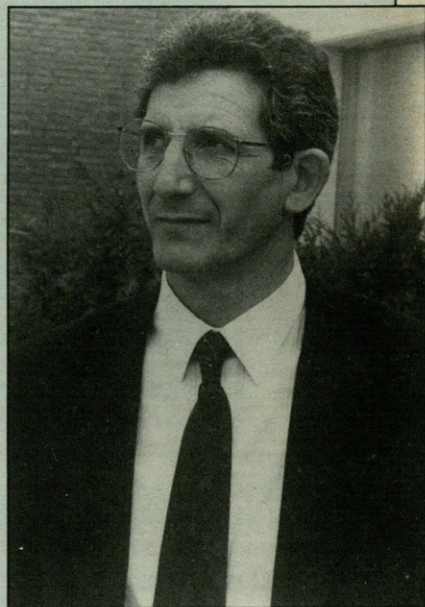
hau lantegi guztietara hedatzeko balio digute.

A. Lanaren berrantolaketa honek, Japoniatik datorren toyotismoarekin badeu zerikusirik?

A.F. Industria munduan ezin dugu Kixote modura ibili. Gaur egun dagoen lehiakortasuna, batez ere automobila-ren esparruan, izugarria da. Batik bat Japoniatik datorren lehiakidetasun honek, erne egotera eta autodefentsa sistema berriak ezartzera behartzen gaitu, baina ez bakarrik autodefentsa bezala. Lehiakideen artean lehenengoak izatea dugu helburu.

A. Beraz, esan dezakegu etorkizuna toyotismoa dela?

A.F. Zaila da hori zehaztea. Lan antolaketa honek Japoniara eramaten gaitu baina Japonia eta Mendebaldeko egoera sozio-laborala guztiz desberdina da. Gaur egun japoniak

sistema hau baztertuko balu eta Mendebaldeko maila produktibora jaitsiko balitz, porrot egingo luke, japoniar toyotismoa eskulanaren hustirapen handienean oinarrituta dagoelako, lehengaien faltagatik. Mendebaldeak ez du egoera hau, herrialde gehienok baliabide naturalak ditugulako eta honi dagokionez, Japoniaren gainetik gaude eta ez dugu giza hustirapena japoniarren mailara eramane behar.

20.30 - 21.00

MUGAZ GAIN

HERRI Irratia

Radio POPULAR
OÑAZKOA

**Txema
Auzmendi**

BISECTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

Lantaldeetan
oinarritzen da
toyotismoa.
Sindikatuak,
oraingoz, ez
daukate
batere argi
zeintzu izango
diren sistema
berri honen
abantailak eta
trampak.

Karoshia eta Harrelson gizonak

JAPONIAR langileek duten estresak *karoshi* izen du. Ordu estrekin eragindako gaisotasun hau, *company-warriors* (enpresa gerlariak) izendatutako langileek sufritzen dute. Zaila da jakitea Euskal Herrian horrelakorik gertatu ote den, baina dagoeneko lantaldeetan ari direnei Harrelson Gizonak deitzen zaie. Enpresatik jasotako formakuntzak beste langileen kualifikazio mailaren gainetik jarri ditu eta ikastaro berezien ondorioz balio anitzak jaso dituzte. Horregatik jasotzen dute deitura hori.

Lantaldearen batasuna eta elkartasuna izugarria da. Beste herrialde batzuen esperientziak erakutsi duenez, toyotismoak arrazakeri arazoak sortu ditu, lantaldeko kideek etorkinen kualifikazio txikia ikusi dutenean. Diskriminazio hau pertsona zaharrek ere gertatzen da.

Enpresetan, Estatu espainiarrean estrategia desberdinak aurrikusten dira. Enpresa bereko lantegien sakabanaketa ekidin nahi da. Hau da, esparru berean 'enpresa ama' eta azpikontratutako enpresak biltzen dira, garraio arazoak eta kosteak murrizteko. Azpikontratutako enpresa hauek, teoriarabiat independentienteak izan arren, enpresa amari egokitutako produkzioa dute. Enpresa amaren inguruan ematen den biltze honek inbertsio handia eskatzen du eta, normalean, inbertsio hauek langabezia handiko zonaldeetan kokatzen dira, langilegoa kualifikatzea errazagoa delako eta sistema berria onartzeko aurretik prest dagoelako.

Aditu batzuen ustez, Euskal Herriko kooperatibek aspaldi bereganatu zituzten toyotismoaren zenbait ezaugarri, *just in time*, kalitatearen zirkulua, kalitatearen autokontrola, lantaldeak, eta abar.

postuaren segurtasunaren truke, langileagori izugarritzko konpromezua eskatzen zaio». Alemaniatar TAZk (alderdi berdea) toyotismoari buruz egindako azterketa batean zera aipatzen zuen: «enpresariak aspaldi konturatu dira zeintzu diren benetako indar produktiboak: inteligentzia, sormena, lanean pozik eta gustora egotea». Toyotismoak ezaugarri hauek barneratu ditu.

Antxon Mendizabal, EHUKo Ekonomia Politikoren irakasleak esan digunez, «gestio moduetan iraultza ekarri du. Ordu-tegien malgutasuna, langilearen ekimena, sormena, polibalentzia nagusi dira. Langileek profesionalki garrantzeko aukerak dituzte,

alienazioa baztertzen da».

Toyotismoak sortzen dituen lan harremanak beste sistema batzuetatik desberdinak dira. Komunikazioan oinarritzen den sistema da. Patronalak eta lantaldeek komunikazio zuzena dute, esate baterako, produkzio akordioak zehazterakoan (produkzioa, kalitatea, aurrekontua, denbora).

Sindikatuak desagertzeaz?

Honen truke, enpresaren zuzendaritzak, lanpostuaz aparte, formakuntza eta garapen profesionala ere ziurtatzen ditu. Antxon Mendizabalek esan digunez, «sortzen den enpresarekiko fidelotasuna oso elementu ideologiko garrantzitsua da. Beste elementu ideologiko garrantzitsu bat mundu konkpetitiboan gaudelako ideia da. Langileak konpententziaren ideia bereganatu eta enpresa aurrera eramatearen erantzukizuna hartzen du». Konpe-

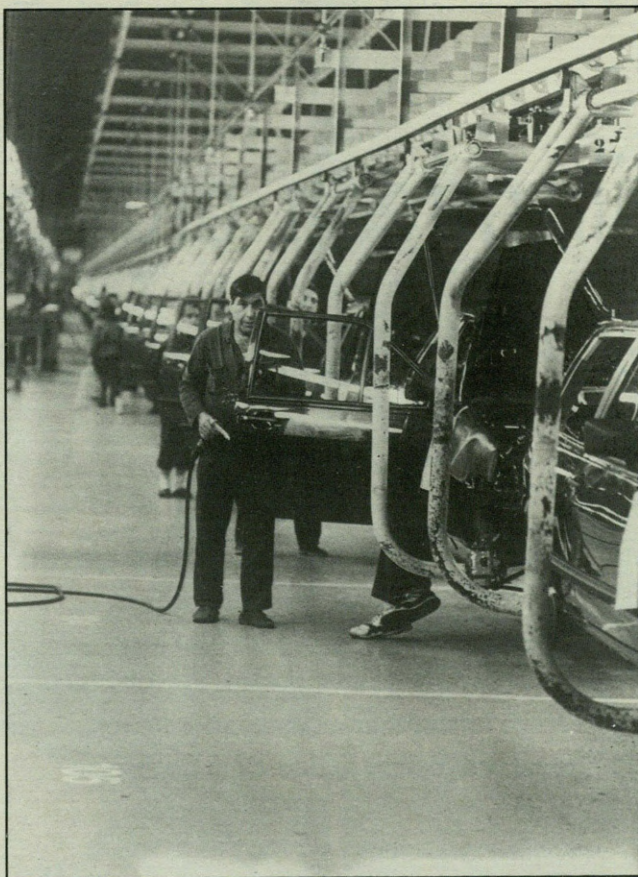
Toyotismoaren ardatz nagusiak bi dira: produkzio modu berezia eta lan antolaketa ●

tentzia gairiditzeak lantaldearen barriuan elkartasun handia eragingo du, baina lantalde desberdinen artean kompetentzia izugarria dalar.

Komunikazio zuzenaren ondorioz, Manolo Medinak esan digunez, «sindikatuaren papera zalantzan jarri da. Orain arte, sindikatuak patronal eta langileen arteko bitartekaritza izan dute. Bitartekaritza desagertzen bada, sindikatuak ere desagertuko dira, eta langilegoak kapitalaren logikari jarraituko dio. Gaur egun arte langileok aurrera eramane dugun borroka ez du ezertarako balioko».

Ekonomia Politikoaren irakasleak azaldu digunez, «sindikalismo tradizionala krisian egoteak ez du zer-gatik ekarri behar sindikalismoaren desagertpena. Sindikatuak egoera berri bonetara moldatu beharko dute. Toyotismoak dituen mugak, trankak eta abantailak aztertutik, sindikalismo berri bat eratu behar da».

Seat-Volkswagen Landa-beko motoren lantegian egiten ari den proiektu esperimentala sei hilabetetako da baina, sindikatuak eta enpresaren zuzendari-tzaren arteko akordioaren zenbait punturen inguruan eztabaidak izan dira. Ne-

Landaben kokatuta dagoen Seat lantegia sei hilabetetako proiektu esperimentala burutzen ari da.

goizazio batzuen ondorioz, Seat-Volkswagenek indar sindikalen onespina lortu du. Landabeko CCOO sindikatuko Jose Molinerok esan digunez, «lantaldeez eritzi ona dugu baina toyotismoaren gauza asko ez ditugu onartzen». CCOO-koek plangintza alternati-boa aurkeztu dute, «baina

bala eta guztiz ere oso desberdina da enpresak eta sindikatuak paperetan aurkeztu duguna eta gero praktikan gertatuko dena, egoera soziala, profesiona-la eta abar oso konplexuak direlako». LAB sindikatuko partaidea eta Seateko langile-a den Peruetek adierazi digunez, «toyotismoa onar-

tu dugu, kalte txikiarenaren izenean eta sistema bonen inguruan patronalaerekin zenbait akordiotara bel-tzeko. Dena den, enpresak esaten duenez, itsasuntzi bonetan denak gaude sar-tuta baina guk erantzuten duguna zera da, arrantzan betikoak aritzen garela».

Sindikalismo tradizionala barne eztabaidaren beha-rrean dago. CCOOko ki-dearen ustez, «egia da sin-dikalismoa aldatu behar dela. Toyotismoak klase sindikatuak baztertu nahi ditu eta, Japonian gertatzen den moduan, enpresaren interesen pean dauden sindikatuak sortu».

Antxon Mendizabal area-go doa eta bere eritziz, «argi dago toyotismoak kapitala-ren logikari jarraitzen dio-la. Dudarik gabe, toyotis-moak dakartzan aukera berriak aprobetxatu behar dira, azken finean, mer-katuaren legearen ondo-rioz toyotismoa finkatuko delako. Sindikalismo be-rriak sindikalismo ekono-mizista gairiditu eta eremu sozio politikora pasatu behar da. Kapitalak langile zoriontsuak eta desideolo-gizatuak nahi ditu. Sindi-katuaren eremu berria gizar-tea ideologizatzea, pentsa-raztea da».

Myriam Gartzia

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

HERRI Irratia

Laxaro Azkune

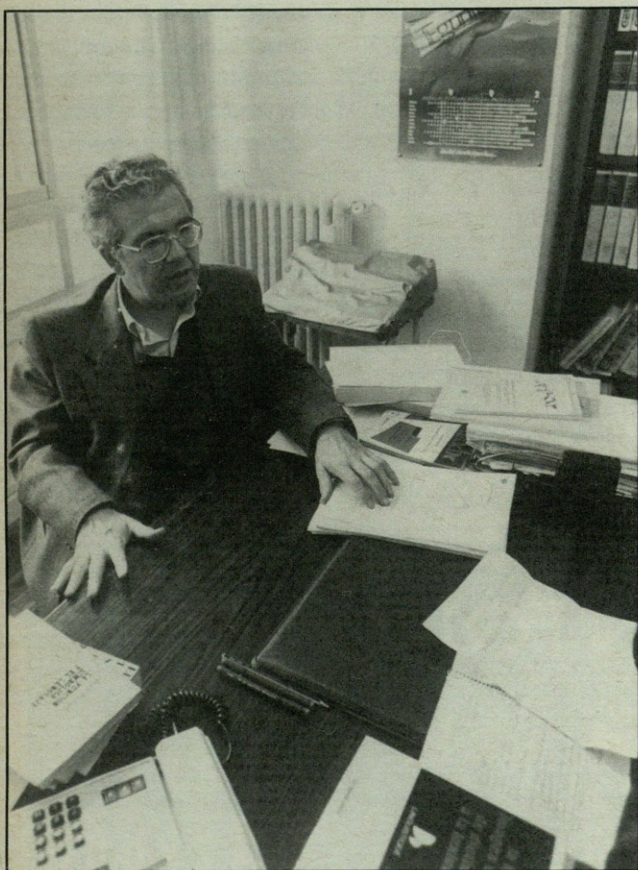
BISFICOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99.8

«Azken biltzarrean argi geratu da EKB berreraiki daitekeela»

Bederatzi urte daramatza funtzionatzen EKBk (Euskal Kulturaren Batzarrea). Helburu konkretu batzuekin lanean hasi bazen, denborak zenbait irakaspen eskaini dizkie, eta aldaketa haizeak somatzen dira bere baitan. Nabarmena izan da burutu berri duten III Biltzar Nagusian. Horrela adierazi digu gaurko elkar hizketan EKBko lehendakaria den oñatiar honek. Aldaketak onerako izango direlakoan, baikor azaldu zaigu uneoro.

ARGIA. *Duela bederatzi urte, EKB sortu zenean, bi mailatan lan egiteko asmoa azaldu zenuten. Bete al dituzue garai hartan ezarritako helburuak?*

P. AGIRREBALTZATEGI. Bi mailatan baino gehiago bi dimentsiotan hasi ginen lanean. Bata kultur sektoreen artean dabilzan talde eta elkarreana litzateke. Bestetik, herrietako elkarteak sortzea eta beraien arteko koordinazioaren dimentsioa dago. Koordinazio horri esker lotura nazionala lortu nahi dugu. Herri koordinazioa, euskararen berreskurapenerako herri indarrak elkartzea eta guztien arteko batasun edo konbergentzia bat lortzea beharrezkoa da zeharo, eta hori oso argi ikusten da. Bere hizkuntza-aren berreskurapenean herriak du protagonismoa. Beraz, berreskurapen horretan ez da bakarrik alde egotea, indarren batzea ere behar da.

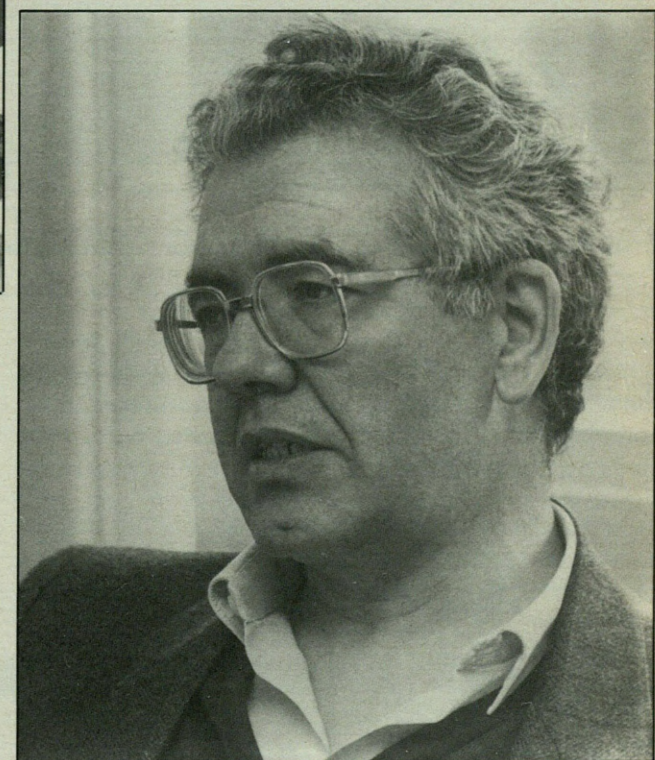
A. *Aipatu dituzun bi dimentsio hauek gauzatze maila desberdina izan dute urteetan zehar. Informazio sektoreak, adibidez, indar handia lortu du azken urteetan, beste batzuek ez bezala.*

P.A. EKB sortu zenetik gauza asko gertatu dira. Arrakasta izan da, baina neurri batean soilik. Herrietan bertan benetako koordinazioa gauzatzen den egunean soilik lortuko du arrakasta EKBk. Bestela, artifiziala izango da. Bulego edo idazkaritza soilez ez dugu benetako koordinaziorik lortuko.

Alde horretatik, nahi genuena lortu dugu, sektore batzuetan behintzat. Euskalduntze-alfabetatzean, esate baterako, koordinazio maila nahiko interesgarria lortu da. Beste sektore batzuetan ere—komunikabideetan eta irakaskuntza mailan batez ere—maila ona lortu dugu, baina ez dut uste behar adina lortu dugunik. Lan handia egin behar dugu oraindik. Baikor nago, baino ez dut uste harro egoteko ezer egin dugunik. Oraindik ere izan ditugun katramila asko gainditu behar ditugu.

A. *Herrietako elkarteak sortzeko ahaleginak ez dira oso*

«Zabaltasunean irabazi dugu, azken urteetan egin dugun kritikari esker».

arrakastatsuak izan. Edo espero bezalakoak izan dira?

P.A. Egia da herrietan kostatu egin dela taldeak sortzea. Zergatik izan den zaila? Seguruenik jendea, herrietan, sektore eta maila desberdinetan lanean ari dela-ko. Baina maila nazionalen gertatu zaiguna nolabait ere herrietan gertatu zaigula uste dut. Hau da, alor politikoak azken urteotan indarra izan du. Hurbileko jendea

izanik, askoz gehiago sentitzen da, eta hori dela eta, herrietan elkarte bateratuak egitea askoz ere zailagoa izan da, sektore desberdinek bilduko lituzkeenak.

Hala ere, uste dut hori pixka bat gaintitzen ari garela, teoriarik behintzat. Eta uste dut denok ere kritika bat egin dugula. Beharrezkoa da euskalgintzan eta euskal kulturgintzan ari direnen autonomia. Autonomia hori lortutakoan errazagoa izango dugu kultur alor horietan lanean ari direnen arteko batasuna, pentsamolde desberdinekoak izan arren.

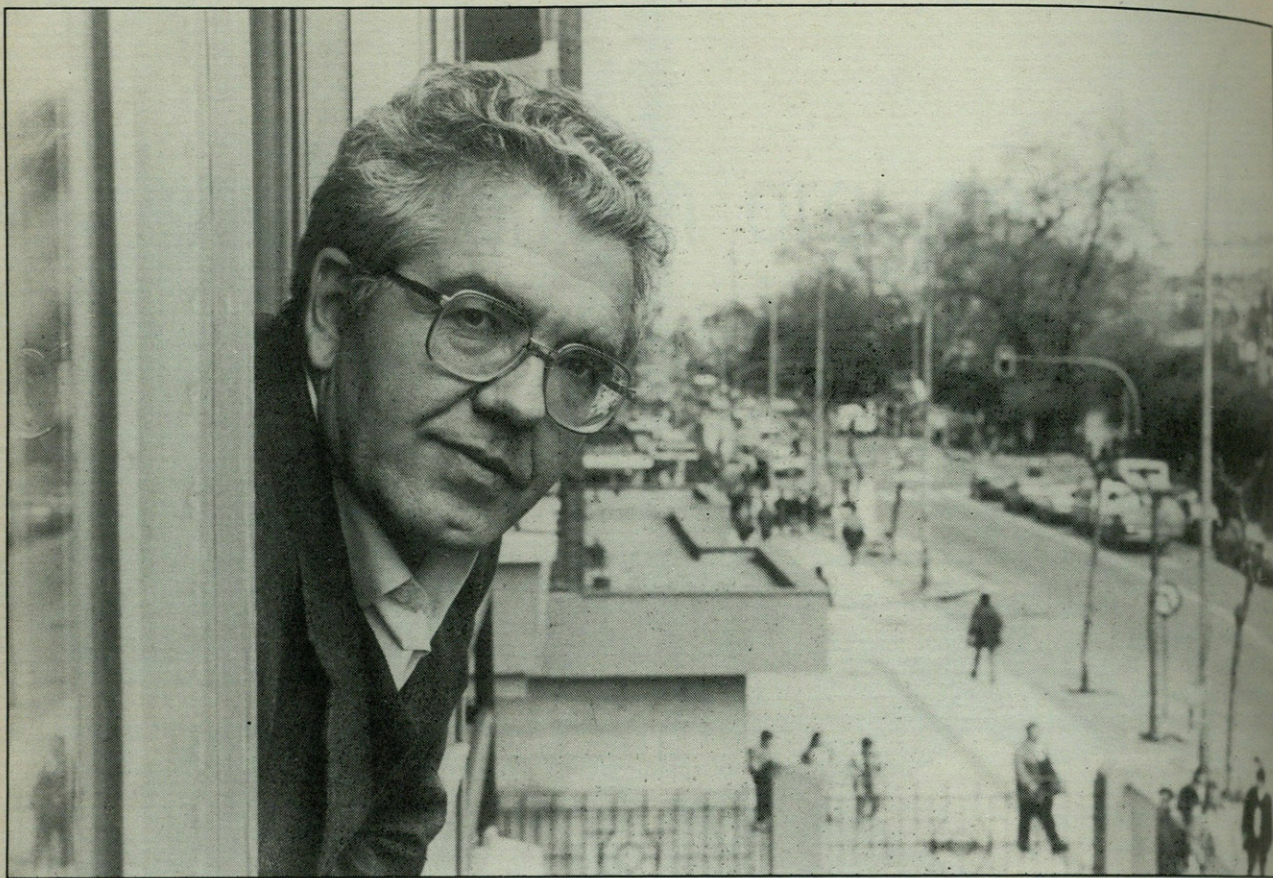
A. Arrasateko AED, Oñati eta Durangoko euskara taldeak herri mailan espontaneoki sorturiko taldeen adibide izan daitezke. Nola

ikusten dituzue mota bonetako taldeak?

P.A. Nik uste beharrezkoak direla. Hizkuntzak komunitate bat egiten du, eta zoritxarrez euskaldunek sufritzen duguna komunitatearen sakabanatzea da. Momentu hauetan ez daukagu komunitate trinkorik, herri txikietan ezik. Orduan,

«Hizkuntzak komunitate bat egiten du, eta zoritxarrez euskaldunek sufritzen duguna komunitatearen sakabanatzea da. Momentu hauetan ez dugu komunitate trinkorik».

■ «Herrietan benetako koordinazioa gauzatzen denean soilik lortuko du arrakasta EKBk» ●

«Herriak protagonismoa dauka bere hizkuntzaren berreskuratze lanean».

beharrezkoa da trinkotasun hori lortzea hiri eta herri gehienetan. Baina loturak sortu behar dira komunitate hori trinkotzeko eta bere afirmazioa egiteko. Horretarako beharrezkoak dira oso talde hauek. Baina ez horretarako bakarrik. Baita ere ekintza desberdinak aurrera eramateko. Nolabaiteko plangintza egin behar da.

Ez dut esaten talde guztiek erabateko batasuna eratu behar dutenik, baina koordinazioa behar dugu, eta EKBk arriskua izan dezake hor. Elkarrekin ekintzak antolatzeari eta euskararen berreskurapenerako estrategia konkretu bat markatzeari ekin beharrean zerbitzu bulego soil bat bihurtzeko arriskua dugu. Mugimendu sozial bat indartzeko zailtasun bat suerta daiteke.

A. *EKB zenbait erakunde ofizialekin elkar lanean aritu izan da. Hala ere, beti egon da markatua nolabait, kutsu politikoa abaztu arazi ezinean. Norainoko eragozpena izan da hori zuentzat?*

P.A. Garbi dago politizazio arazo bat egon dela. Ez dut

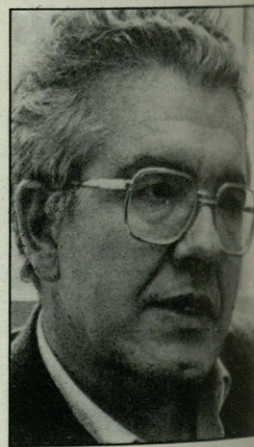
uste herrietako taldeak politizatuak daudenik, eta hori aurpegiratu izan digute. Baina nik uste dut hori baino gehiago dela.

Hizkuntzaren berreskurapenerako plangintza orokorrik ez dugu, eta orduan gertatzen da, euskarak berea duen plangintza autonomo

eta orokorrik ez duenean, politika orokorraren menpe erortzen dela euskararen proiektua. Baina hori gerta-

NORTASUN AGIRIA

Oñatin jaio zen 1942an ● Frailea, Teologian doktorea da ● Roman burutu zituen goi mailako ikasketak ● Teologia irakaslea izan da, bai Roman bai Deustuan ● UZEIk prestatutako hiztegietan aritu da lanean 14 urtez, eta orain Eusenor-era joan da ● Herri minorizatueta bidaiatzea gustatzen zaiola dio ● Hizkuntzaren inguruko liburuak irakurtzen ditu gehienbat

tu da, ez euskararen ingur-
man dabilzan erakundee-
kin, alderdi politikoe-
kin. Politika gizarteko ar-
lo guztien artean gailendu
egin da, eta horrek baldin-
izatu egin du lehen aipatu
dugun autonomia hori.

«Erakunde publikoekiko inkomunikazioa apurtzea lortu behar dugu; lehen urratsak eman dira, baina asko dago egiteko» ●

Testuinguru honen bar-
nean, esan behar da EKBk,
beste askok bezala, egoera
hori sufritu behar izan duela.
Inoiz leporatu izan digute
kolabaiteko ministeritza ez
ofizial bat eratzeko asmoa
izatea. Nik ez dut uste herri
mugimenduak oposizio sis-
tematikoan egon behar
duenik, eta erakunde publi-
koek herriaren protagonis-
moa onartu beharko lukete,
bere zerbitzurako dago eta.

Euskararen egoera larria
izanik, posizioek ere erradi-
kalak izan behar lukete. Ez
politika erradikal baten ba-
rrean, baina oso helburu
konkretuen arabera. Hiz-
kuntzaren aldeko erradikal-
tasun hori erradikaltasun
politikoarekin nahasten du-
te, eta alderdi konkretu ba-
tuekin batu gaituzte. Na-
haste bat besterik ez da izan.
Baina lan asko egin beharko
dugu imajina hori deusez-
teko.

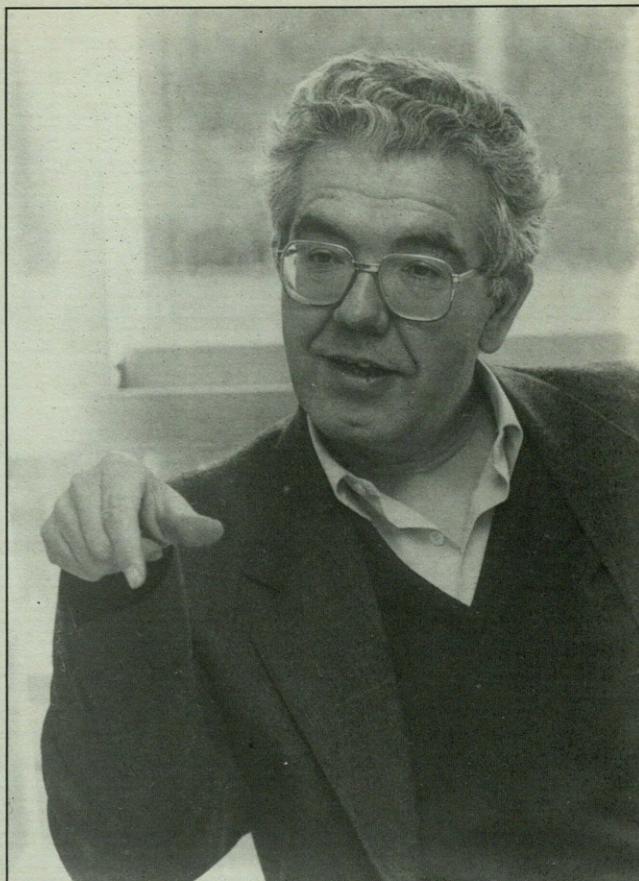
A. Duela egun gutxi burutu
zuen EKBk III Biltzar Na-
gusia. Bertan mota guztie-
tako jendea ikusi ahal izan
da. Horrek elkartasun hori
lortzebo urratsak aurrera
doazela esan nahi al du?

P.A. Alderdi guztietako
jendea zegoen Biltzar ho-
metan, eta bertan onartu zen
butsune nabarmenak izan

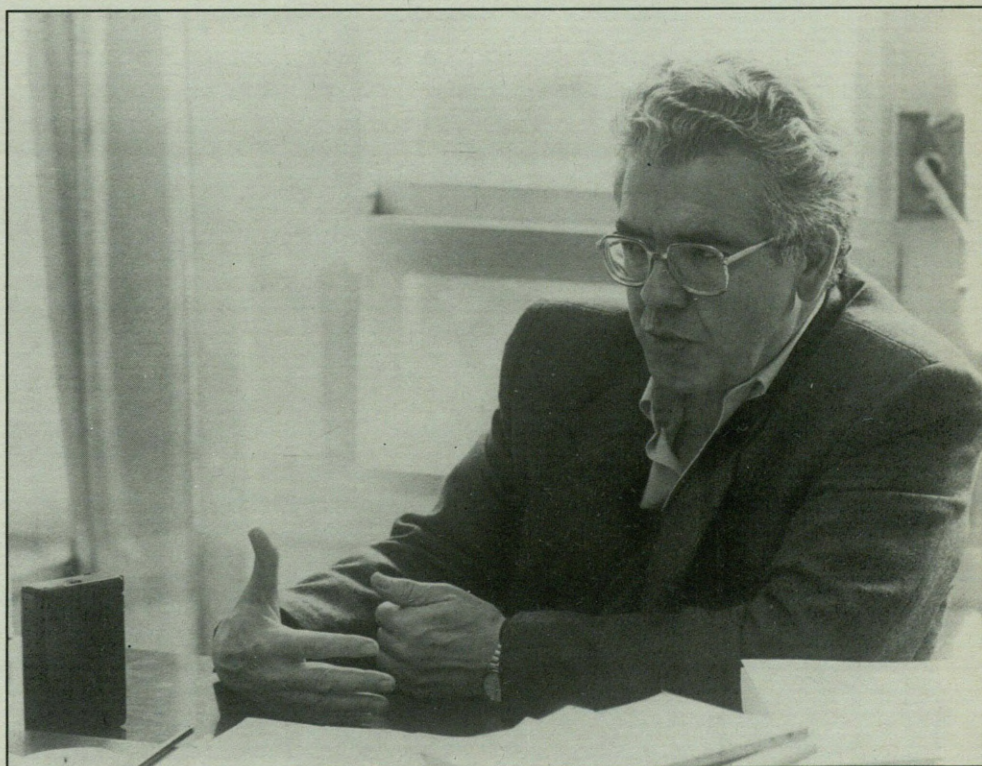
ditugula EKBn. Baina bil-
kura honen ondoren txosten
bat egitea erabaki genuen.
Agintariengana joateko be-
rarekin.

Biltzarrean nahiko une
dentsoa izan dugu, eztabai-
da gogorrarekin, eta bertan

jende desberdin askok parte
hartu du. Baina txostena
gehiegi konkretatu gabe
geratu da. EKB erreferentzia
puntu bat izan daiteke, bai-
na azken biltzarrean argi ge-
ratu da indarra zabaldu eta
koordinatzeari begira, EK-
Bren berreraikitzea etor dai-
tekeela. Zabaltasunean ira-
bazi dugu, azken urteetan
egin dugun kritikari esker,

«Sektore batzuetan lortu dugu nahi genuena».

«Biltzarrean nahiko une dentsoa izan dugu, eztabaida gogorrarekin».

«Koordinazioa behar dugu, euskararen berreskurapenerako estrategia konkretu bat markatzeari ekin beharrean zerbitzu bulego soil bat bihurtzeko arriskua dugulako. Hori, mugimendu sozial bat indartzerakoan, zailtasun bat izan daiteke».

baina batasuna lortu behar dugu. Erakunde publikoekiko inkomunikazioa apurtzea lortu behar dugu. Urratsak eman dira. Ematen ari dira. Baina asko dago egiteko.

A. Erakunde publikoez aritu zara. Laster izango duzue bilera bat Jaurlaritzako Mari Karmen Garmendia-rekin. Zer itxaropen dituzue horri begira?

P.A. Urteetako lana izan da bilera hau lortzea. Oso zaila. Aspalditik ari bait ginen saiatzen. Behin bildu gara

berarekin, eta orain elkarrekin berriro hitz egiteko aukera dugu.

Berak eskaini zigun bilera hau egiteko aukera. Ezustekoa izan zen, ez bait genuen espero. Hasieran poza sentitu genuen, baina uste-kabeen harrapatu gaitu. Egun osoko eztabaida bat proposatu digu, eta hor konpon ditzakegu urte hauetako gaizki ulertuak, ulertu ezinak, susmo txarrak beharbada eta komunikazio zailtasunak. Gaiak bi alde-tatik jarri behar dira, eta interesarria izan daiteke. Bi-

lera gehiago egitea espero dugu.

A. Zer planteiatuko duzue bilera horretan?

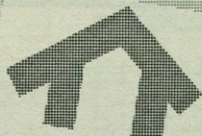
P.A. Gure aldetik behintzat puntu garrantzitsuenetarikoa bat kezka bat argitzea izango da. Erakunde publiko eta herritarren arteko har-

■ «Politika gizarteko arlo guztien artean gailendu da, baita euskararen berreskuratze prozesuan ere» ●

rremanen filosofia sozio-kulturala zertan datzan. Hizkuntza eta kulturaren arloan batez ere. Uste dut filosofia bat markatu behar dugula euskararen berreskurapenerako. Argi eduki behar dugu euskara herriaren dela, eta herriaren ekimena euskararen aldeko lanean horregatik da hain garrantzitsua.

Hau baieztatu ondoren horren koordinazioa beharrezkoa da. Horrekin batera erakunde publikoen beharra nabarmendu behar da. Urte luzeetan somatu dugu erakunde demokratiko batzuen premia. Erakunde publikoen beharra uka ezina da. Bestetik, ezin gara joan horien aurka sistematikoki, herriak aukeratu-takoak izan direlako. Baina beraien eginkizuna subsidiarioa dela uste dut. Eta euskararen munduan aritzen diren talde guztien bultzatzaileak izan beharko lukete.

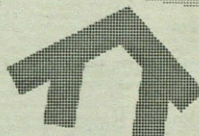
A magoia | ban

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

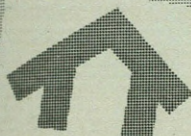
EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakaregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

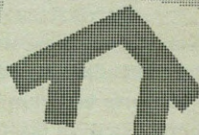
SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

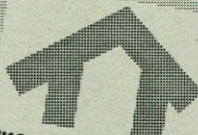
**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

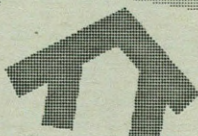
EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Alda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

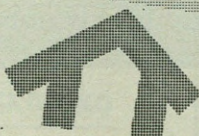
SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

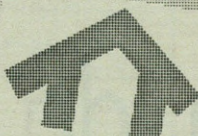
EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

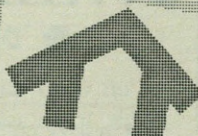
SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jatearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Laiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquiza kalea, 13
EIBAR

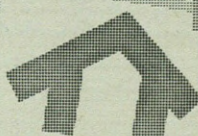

EKO AIETE
Ebraidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Agur, Buesa, Good-bye!
Euskaltzaleak ez zaitu ikusi
nahi. Euskara bultzatzen
iharduten duten taldeek ez
dute onartzen, besteak beste,
ingelesera euskara baino
beharrezkoagoa dela
aldarrikatzen duen
Hezkuntza Sailburua. Mezua
hain garbi adierazten duen
pankarta horrekin joan
ziren Gasteizera Ikastolen
Elkarteko biltzarkideak,
beren protestak azaltzera eta
Fernando Buesari galdetzer
ea noiz hasiko den arazoren
bat konpontzen. Askoren
ustez, bera da euskararen
aurkako abanderadoa.
(Argazkia: Julio Carlos)

Erraza da haur sentitzea

IDAZLE handi baten urtebetetzea ospatu ohi da apirilaren 2an. Urteroko beste zita bat. Christian Andersen danimarkarraren jaiotegunean, haur-errentzat idatzitako literaturak ere bere Nazioarteko Eguna izaten du. Beste hainbat gauzarekin bezala, literaturarekin ere gizaixoak eta bapatekoak izan gaitezkeela gogorazten zaigu. Filmeak ikusterakoan edo txisteak entzuterakoan bezain amarrugabeak izan gaitezkeela liburuekin. Haurrek ezin dute adineko izan. Helduok bai, aldiz, haien gisako.

Euskal literaturza-leek erraza dute haur sentitzea. Marrazki handiz eta hizki po-

tolagoez argitaratzen den euskal literatura ez bait da, askotako topikoa-ren kontra, ekoizpen idatziaren 'ahatetxo itsusia'. Idazle konsakratu ia guztiek (helduentzako literatura konsakratuek, hain zuzen) liburuska tipiago eta koloretsuago horien bidez lortu dute hedapenik handiena. Libu-

ru on ugari daude gure haur literaturan. Ipuin asko ditugu kulunkatze-ko modukoak.

Magikotasunean jakitun den Mariasun Landak formula magikoa proposatu du, liburu on horiek koskorragoengan zaletasuna sor dezaten: haurrek irakurtzeko debekua izatea.

Debekuak hautsi egiten dira eta. Transgresiotik sortzen da literatura. Serio plantaz, Anjel Lertxundik benetako kanpaina egin behar litzatekeela esan du, irakasleen artean irakurzaletasuna bizteko. Batak eta besteak, ezin mamiagotik ezagutzen dute eskolaren mundua.

TERMINOLOGIA

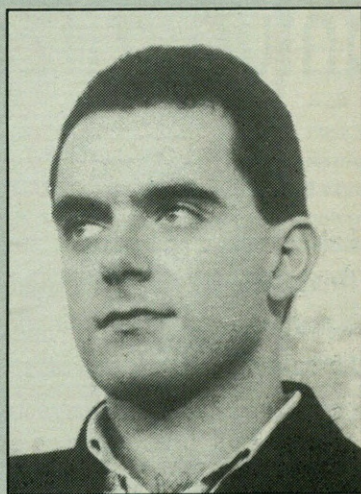
Alproja. *Alferra edo zabarra den pertsonaz esaten da.*

Oso behar bezalakoak ez ziren pertsonen ofizioa izaten zen trikitia. Garai bateko kontuak, noski. Gaur egun, ia profesionalak dira eta. Sasoi hartan, ezkontutakoan gehienek utzi egiten zioten panderoari edo soinu txikiari Horietaoak ziren gaztetan Zabala, Violet, Hoyos, Galardi, Lekuona, Martiarena, Aiestaran eta Zabalo, Trikitilari Egunean omenaldia jaso berri duen zortzikotea. Erdi poeta, erdi arlote. Jubilatutik diren orduan, berriro ekin diote pieza zaharrak gogoratzeari, eta baita ahanztutako atzamar mugimenduak berriro ikasteari ere. Tamala da atzamarrek honez gero gogor antzean edukitzea. Ilusioa ez zaie falta ordea.

ETako Jeneralen kontzientzia galdua

JOSE Luis alvarez Santacristina, ETako buruzagi ilustratua, zuloan dago, berekin batera atxilotu zituztenekin. Zulorik zulo ibili beharko du zentzu apurrik gabeko guda itxuari irtenbidea emateko bera baino kapazago denen bat etor dadin arte.

«Txelis» karreradun gizona da. Duela urte mordoska bat, Zorroagan ikasle zela gertaturiko pasarte bat kontatu behar dizuet. Ikasleen asanblada batean, zenbait polimili sartu omen ziren aurpegia ongi estalirik. Erdara hutsean idatzirik zegoen komunikatu bat irakurtzen hasi omen ziren, baina «Txelis»-ek ez zien bukatzen utzi. Oihuka isilerazi omen zituen, euskaraz mintzatzeko gauza ez baziren haizea hartzera joatea hobe zuketela esanez.

XABIER EUZKITZE

AZKEN urteotan, «Txelis» izan omen da ETaren komunikaturik gehienegile, bere gain izan du ardura hori. Kaleko jendeak komunikabideen bitartez izan ohi du komunikatu horien berri eta, jakina, gehienak erdara hutsean irentsi behar izaten ditugu.

Lehengo larunbatez izan genuen Azpeitian, Euskal Herrian Euskaraz elkartearen aldeko bertso jaialdia eta interesgarria izango litzatekeela uste dut horri buruzko estudio txiki bat egitea. Zer hizkuntzatan zabalitzen dituzte «Euskadi Ta Askatasunak» bere eritziak? Zer hizkuntzatan almagatzatzen dute ETako buruzagiek zorioneko ordenagailuetan ezkutatzatzen duten informazioa? Urrusolo Sistiagak «putakume» ala «hijo puta» deitzen zion «Pakito»-ri Tarragona eta Valentzian agertu diren gutunetan?

DENA jakitea ez da erraza izango, baina komunikabideetara bidaltzen dituzten komunikatuei buruzko informazioa nolana ere eskura dezake EHEk. Nerretzat guztiz interesgarria litzateke eta beste askok ere estimatuko luke. Informazio fidagarriak dugun artean isil-isilik gaude ondoan, baina jakin nahi nuke Zorroagan ikasle zeneko «Txelis» auzartak gaurko «Txelis»-i zenbat komunikatu bukatzen utziko liokeen. Jakin nahi nuke.

LUIS Mari Bandresen berak aitortu du Fernando Buesaren hitzek «beldurra eta ikara» sortu dutela EAJren baitan. Tuntu horretan, inork ez daki zer lortu nahian dabilen Jaurilaritzako Hezkuntza Sailburua. Urduritasuna jabetu da irakaskuntz sektore gehienetan, salaketa gerra inoiz baino gorriago ari da. EAJren ziria eta gero, bakea heldu da gobernura. Aurrenik, euskararen egoerari buruzko azterketak burutuko da, eta haren arabera zehaztuko dira hizkuntzari buruzko erizpideak. Bandresen alderdiak inoiz azalduko al du zer truke utzi zuen Hezkuntza sozialisten eskuetan.

Euskal literaturzaleek erraza dute haur sentitzea; gure haur literatura ez da, askotako topikoaren kontra, ekoizpen idatziaren 'ahatetxo itsusia' ●

GUTXITAN izaten da txoko hau ezereen aurkibide. Aste honetan, haatik, azken orrialdean ageri den artikulatuaren gomendioa egitea onartuko zaidala espero dut. Burrumbatsu ari zaigu oraindik, Joseba Arregik «Egun-karia» laguntzeko luzatutako azken liburua. Joxemi Zumalaberaren idazkiak, datuen gordinetan, instituzio politikoek komunikabide horrekin duten publikitate jarrera azaltzen du. Eusko Jaurilaritzako sailak, diputazioak, izatera publikoko enpresak... guztiak Gasteizko Kultura Sailera begira dade, sailburuak baimena eta onespena noiz emango zain. Oilarren batek ez badu azkar kurrukuku egiten, San Pedrok baino gehiagotan uko egingo dio Joseba Arregik begibistakoari.

Josu Landa

Euskal Kantu Txapelketari buruzko mahai ingurua

Kantu Txapelketa, euskal kantua zuzpertzeko bidea

Ekainaren 28an izango da Donibane Lohizunen Euskal Kantu Txapelketako finala. Kantuzaleen Elkartek antolatu du aurtengo laugarren edizioa eta Nafarroa ezik, probintzietako finalerdiak egitear daude oraindik. Eñaut Larralde Kantuzaleen Elkarteko lehendakaria, Niko Etxart Zuberoako ordezkaria, Alfontso Sanz Arabako ordezkaria eta Patxi Saiz kantautorea bildu ditugu mahai baten inguruan, Kantu Txapelketaren garrantzia eta izaten duen erantzunari buruz hitz egiteko.

ARGIA. *Zer garrantzia du zuentzat gaur egun Euskal Kantu Txapelketak?*

NIKO ETXART. Ipar Euskal Herrikoa izanik, neri beti gustatu zait kantatzeak sortzen duen giroa, festa egunetan eta ostatuetan. Neretzat gauza normala da kantatzea ostatu batean. Nere aitak egiten bait zuen eta nik hautzarotik hori entzun eta izan dudalako erreferentzia bezala. Azken 10 urte hauetan dena aldatu dela zinez. Zuberoan gazteak lehen baino gutxiago ibiltzen dira kantuz. Horrek erran nahi du ohizkoa zen gauza hura pixka bat desgertzen ari dela.

Konturatzen naiz artifi-

zialki muntatu ziren kantu txapelketetan edo lehiaketa moduko zenbait ekitalditan beti emaitza eta ondorio onak izan zirela kantari berriak berriz ere plazaratzeko. Uste dut modu egoki bat dela gauza artifizial den hori. Hala ere, Hego Euskal Herrian dezepzio handia dugu, hango kantariak ez bait dute parte hartzen. Eta hori ez dut onartzen. Ea berriaz lortzen dugun tabernetan kantariak noizbehinka entzutea. Hori da gaurko borroka. Iparraldean kantariak jarraitzen dute txapelketa eta badute kantari berriak izateko nahia.

EÑAUT LARRALDE. Ni zaharrena naiz eta horrek esan nahi du esperentzia

badudala, menturaz besteek ez dutena. 60 urteetako garaian, Ipar Euskal Herrian oso giro bitxia zegoen eta jendeak ez zuen gehiegi kantatzen. Giro arrotza sortu zen eta hemengo kantariak ez ziren inon ere entzuten. Herriko festetan musikari arrotzak etortzen ziren eta ez zen gehiegi kantatzen. Baina, orduan, Ipar Euskal Herrian abertzaletasunari buruzko gauza berri bat sortu zen, jendeak kontzientzia

hartu eta militanteek erabaki zuten behar zela nolabait kantua berriz ere abiarazi. Kantua, adierazteko bide bat bezala ikusten zen eta horrela hasi ziren kantaldiak Iparraldean.

Berehala, 1969an, berriz martxan jarri ziren euskal txapelketak eta hauek apez batek muntatzen zituen. Hor ikusi genuen kantari berri batzuk sortzen ari zirela. Jendeak nahi zuen kantari horiek entzun eta orduan ezagutu genituen Maite Idirrin, Lete eta Martikorena, besteak beste. Gero nik beste itxaropena bildu nuen. 1978, 1979 eta 1980 urteetan, bai Zuberoan baita Nafarroa Beherean ere, kultur etxe batzuk eraiki zirelako. Baina

■ «Gure lanak, politika orokorra behar du atzetik» ●
EÑAUT LARRALDE

Alfontso Sanz, Eñaut Larralde nahiz Niko Etxart Kantuzaleen Elkarteko partaideek eta Patxi Saiz kantautoreak Euskal Kantu Txapelketa beharrezkoa dela uste dute kantari berriak plazaratzeko eta kantua berriz ere zuzpertzeko.

1982-85 bitarte, jendeak ez zuela hainbeste kantatzen ikusi eta berehala pentsatu genuen kantu txapelketan. Aurreko txapelketa, baina modemoagoa. Horrek izugarizko ondorio ona izan zuen berehala. Hor agertu ziren Jojo Bordagarai, Irigoien Anaia eta Patxi Saiz 1987an, esate baterako. Uste dut kantu txapelketak baduela bere lekua.

ALFONTSO SANZ. Arabako egoera erabat desberdina dela uste dut, batez ere Iparraldearekin gonbaratuz gero. Agian, Hego Euskal Herrian rockaren bozoma izan da eta euskal kantua galdu egin da. Gizaratea gero eta kontsumitzaileagoa delako beharba-

da, baina jende gutxi parte hartzen du. Araban ez dago kantatzeko ohitura, agian kultura erdaldunean bizi garelako. Orduan, Kantuza-

talde, egia da Hego Euskal Herrian kantariak oso gutxi parte hartzen dutela. Laguntza emateko prest daude baina ez dute parte hartzen,

Arabian erdal kulturaren bizi dira eta hemen, Gipuzkoan ez gara erdal kulturaren bizi baina bai kontsumo gizaratean. Gizarte honen barruan, garai batean gure gurasoek izan bazuten taberna taberna kantatzeko ohitura eta herri giroa bazegoen, guk orain herdentzia pixka bat izango dugu agian, baina kontsumo gizarate honek dena xurgatzen du. Ez bazara zure berrezko erizpidez aurrera ateratzen, ez baduzu zure kasa kantatzen ikasten, nahiko zaila izango duzu. Hori alde batetik, aurreko giroa ez dagoela argi dago, baina Iparraldea salbu, han beste giro bat dagoelako, goian dauden kantariak ez

■ **«Ez dut uste Kantu Txapelketa urrats bakarra izan behar duenik, gauza gehiago ere egin behar dira» ●**

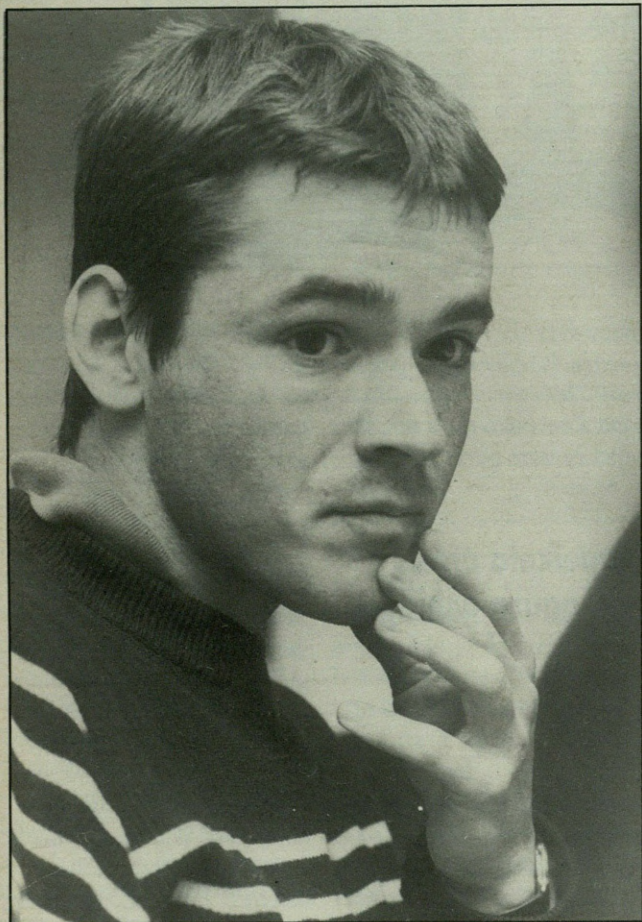
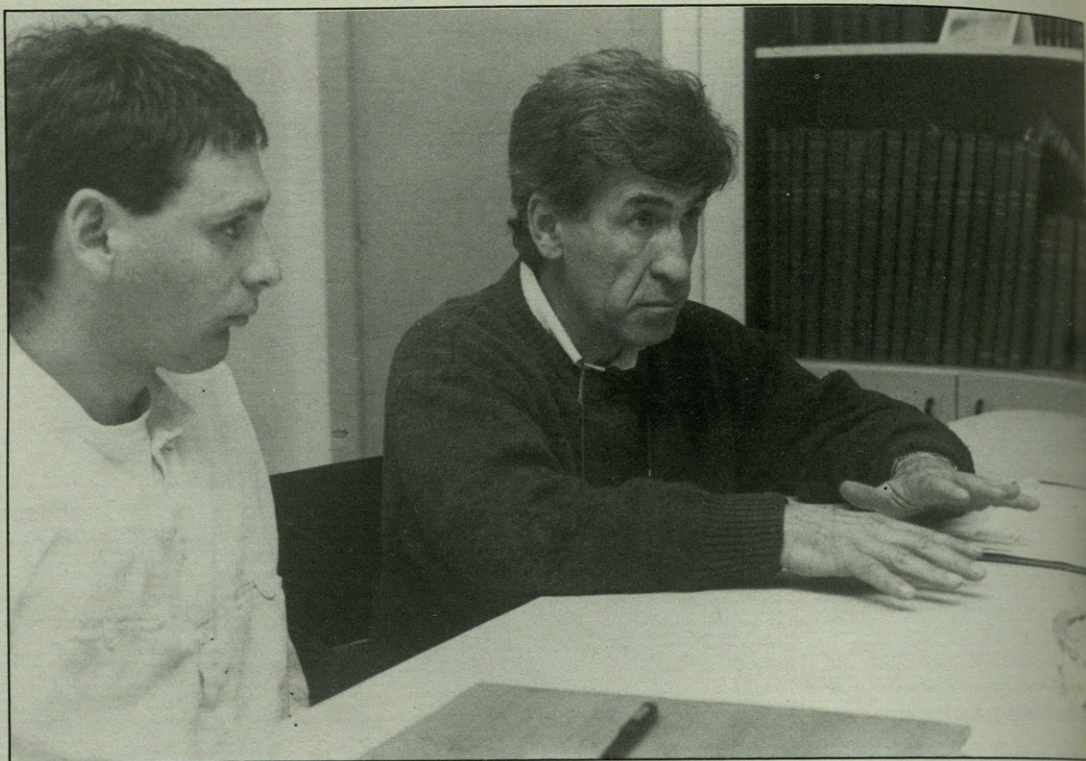
PATXI SAIZ

leen Elkartea eta Euskal Kantu Txapelketa Araban oso baliagarria da gure sustarrietako musika, euskal kontzientzia eta euskal kultura zuzpertzeko. Zailtasunez baino, euskal kultura bultzatzeko gaude hor. Bes-

bihotzez ez dutelako sentitzen edo ez dakit.

PATXI SAIZ. Nere ustez, Kantu Txapelketa kantua bultzatzeko urrats bat da. Ez dut uste urrats bakarra izan behar duenik, gauza gehiago ere egin behar dira.

Alfontso Sanz,
Kantuzaleen
Elkarteko
Arabako
ordezkaria eta
Eñaut
Larralde
lehendakaria,
ziur daude
Euskal Kantu
Txapelketak
Ipar Euskal
Herrian, Hego
Euskal
Herrian baino
arrakasta
handiagoa
duela.

Patxi Saiz kantariak 87 eta 89 urteetako Txapelketetan parte hartu zuen eta aurten ere parte hartuko du.

dakit berriei bidea irekitzeko beldur diren, berriak sortuz bere lehentasuna galdu eta konpetentzia dela medio beren merkatua murriztuko delako.

NIKO ETXART. Hori ez dut uste.

PATXI SAIZ. Ez dakit, nik galdera bat egiten dut.

NIKO ETXART. Kantariak norberekoi hutsak dira.

PATXI SAIZ. Bai, baina norberekeria hori zergatik da, lehen aipatu dudana bezala gizartea horrela delako edo beste beldur horregatik?

NIKO ETXART. Ez dut uste beldur horregatik denik.

PATXI SAIZ. Gainera, galdera alderantziz egiten dut: hori horregatik egingo balute, beraiek izango lirake gehien galduko luke tenak, gizartean ez badute eskaintza sortzen, kantaldiak... beraiek izango direlako galtzaile.

NIKO ETXART. Kantari horiek, bere garaian, elkartasun gune bat sortu zu-

ten Gipuzkoan Ez Dok Amairu taldearen inguruan. Garai horretan, gauzak elkartasunez egiten zituzten. Badirudi, Hego Euskal Herriko gizartea aldatu den neurrian, kantariak ere ziklo bat pasatu dutela. Euskarak ofizialtasuna lortu duenez, jendea sobera fite loak hartu duela. Aldiz, guk Iparraldean eguneroko borroka dugu beti gutxienezko gauzak lortu ahal izateko. Egia da Arabako kasua beste bat dela baina esango nuke euskal kantari batentzat, gaur egun, kantatzeko probintzia txarrena Gipuzkoa dela. Hori esaten dute kontratazio enpresek. Joan den

■ «Ea berriz lortzen dugun kantariak noizbehinka tabernetan entzutea» ●
NIKO ETXART

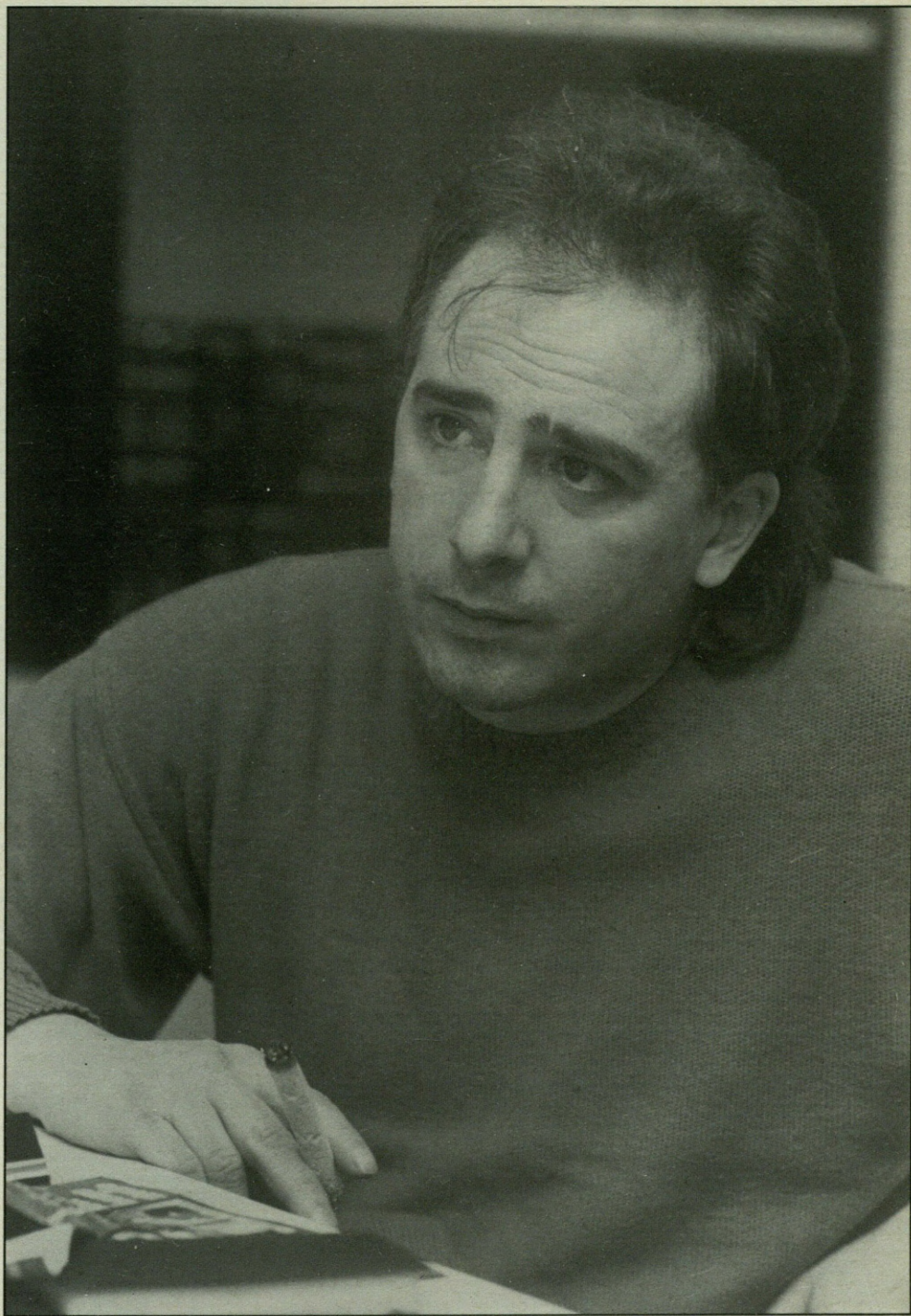
udan, euskal kantaldi gutxi-
xiak Gipuzkoan izan zen
eta kontraesana da, Gipuz-
koa bait da euskara hobe-
kien gordetzen duen eta
kantariak gutxiak aritzen di-
ren probintzia.

«Jendeak pentsatzen du Kantu Txapelketa eta euskal kantua Iparraldeko gauzak dira» ●

ALFONSO SANZ

PATXI SAIZ. Ez bada berezko erizpidez, bakoitzari bihotzetik irteten dion gauza ez bada, zaila da horretan lan egitea. Eta ofizialtasun horren barruan, «euskara salbu da» eta horrela-
kiak esaten direnean jendea are gutxiago kezkatzen da. Bestalde, lehen esan dudanean Euskal Kantu Txapelketa beharrezkoa dela baina ez nahikoa, nik adibidetzat jarriko nituzke bertsolaritza eta trikitixa. Hauek, lehiaketaren bidez lortu dute arrakasta. Gaur egun, ikusten dira bertsolariak edozein taberna edo tokitan, nahiz eta bertsotan ez jakin. Bertsotan aritzeko giro hobea dago orain eta plazak betetzen dira gaztez bertso saio bat entzuteko. Duela zenbait urte bertsolaritza ez zen izan arrakastatsua. Kantu Txapelketan hori lortu ahal izateko zerbait egin beharko litzateke. Txapelketa, urrats bat da baina horretaz gain, azpiegitura sortu beharko litzateke trikitixak eta bertsolaritzak duten bezala.

ARGIA. Azpiegitura, Kantu Txapelketaren bidez

lor daiteke?

EÑAUT LARRALDE.

Bai. Badira bi urte biltzen garela zazpi probintziakoak txapelketa antolatzeko eta gure asmoa da zazpi probintzietako elkarte bat sortzea, bereziki kantuaz arduratzeko. Ez bakarrik txapelketak egiteko, baita ere, ahotsa nahiz musika lantzeko ikasketak egiteko, hitzak bil-

tzeko eta kantari berriak bultzatzeko.

NIKO ETXART. Baita disketxeei eskaintzeko ere.

EÑAUT LARRALDE.

Patxi Saiz eta Jon Bergaretxeren kasuetan adibidez, ohartzen gara ez dela batere promoziorik izan beren konpainien aldetik. Kantari berriak sortzen badira lagundu behar ditugu.

**Niko Etxart, Kantuzaleen
Elkarteko Zuberoako
ordezkariaren hitzetan:**

«Gipuzkoa da euskara
hobekien gordetzen duen eta
kantariak gutxiak aritzen
diren probintzia».

NIKO ETXART. Bestalde, Iparraldean disko ekoizpen bat egon bada ez da sekula aipatua izan Hegoaldean. Baina alderantziz ez da gertatzen, Iparraldean ikusberak bait gara. Gauza asko pasatu eta pasatzen

■ «Gure asmoa da zazpi probintzietako elkarte bat sortzea, bereziki kantuaz arduratzeko» ●

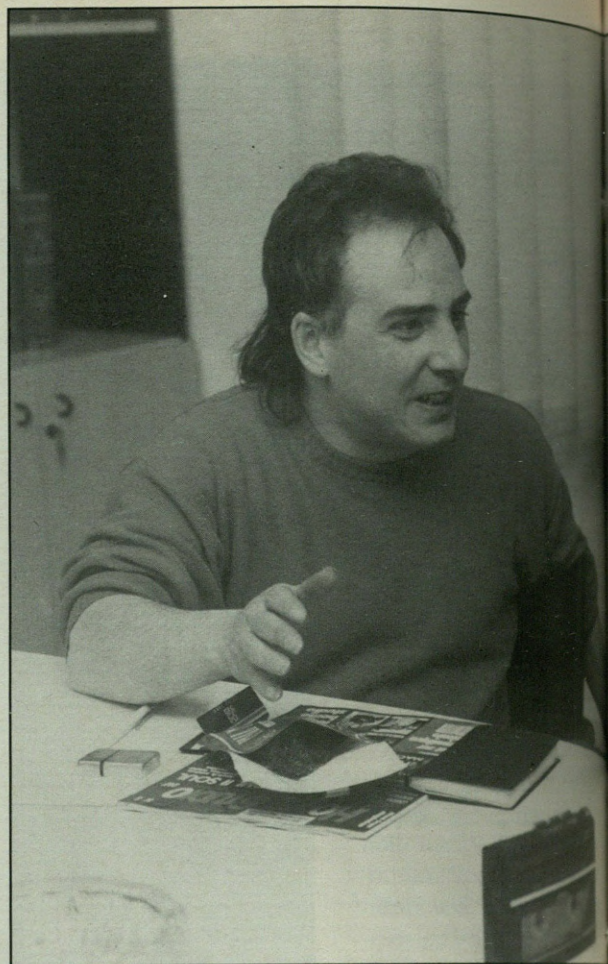
EÑAUT LARRALDE

bait dira Iparraldean eta ikusten dugu ez direla Hegoaldean aipatzen. Guk taldeak eta Jojo Bordagaraik Elkar disketxean grabatzen dute eta Jojoren kasuan konpainiak egin ahal zuen promozio gehiago. Gipuzkoan, komunikabideek bertakoei ematen diete lehen-tasuna eta beren zilborrari begira egoten dira. Artista

batek ez badu Gipuzkoan iharduten, ez da ezaguna izango Euskal Herrian. Bai Euskadi Irratia, bai Euskal Telebista, ARGIA eta «Egun-karia», gehien bat gipuzkoarrak dira eta hor badago zeozer. Gipuzkoarrek beren interes hurbilena jarraituz lan egiten dute, kontuan hartu gabe euskaldunen artean badirela beste ikusteko erak eta mentalitateak.

PATXI SAIZ. Esan duzu azpiegitura gehien bat gipuzkoarra dela eta gipuzkoarrak lehendabizi bertakoari begiratzen diola eta gero beste guztiari, begiratzen badio. Ni, Gipuzkoan bertan, talde batean jotzen dut, Kazkabarran, eta Elkarrek grabaketa egin bai baina promozioa guk egin behar izan dugu. Gasteizera, Ipar Euskal Herrira, Bilbora eta irrati guztietara joan behar izan dugu, existitzen garela adieraztera behintzat.

NIKO ETXART. Mundu guztian gauza bat gertatzen da. Disketxeek kantari zaharren bilduma moduko

diskoak egiten dituzte kanta zaharrekin eta dirua erraz eta ziurtasunez irabazten dute. Eta ez dute beste gauza

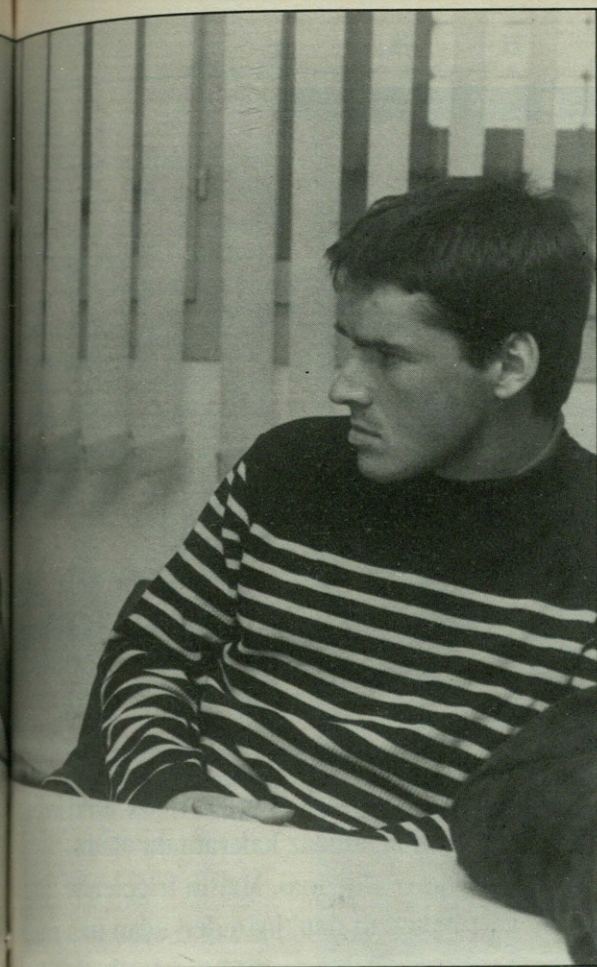
batzuetan interesik jartzen. Zuek Kazkabarra bezala saltzen duzuen, hori saldua da baina ez da jarraitzen lana. Hau da disketxe guztien politika eta une honetan an dira, Compact Disc-en bidez, duela 10 edo 30 urte grabatutako kantez osaturiko lanak bultzatzen.

PATXI SAIZ. Elkarrekin askotan adierazi du, enpresa izateaz gain, euskal kulturarekin konprometua daukala eta hori esaten duen momentutik esandakoa bete beharko luke, bere gutxienekoen barruan.

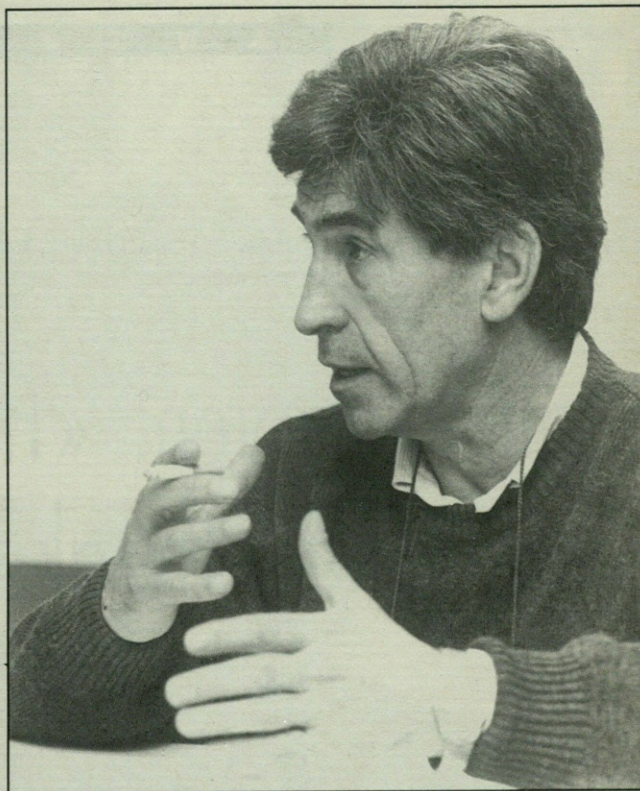
EÑAUT LARRALDE. Promozioak suposatzen du ahala izatea, dirua. Diru pixka bat izatea eta diru hori nondik lor genezake? Hor politika arazoa dago eta ez dut ikusten irtenbiderik. Guk elkarte batean lan egitea ondo, arlo horretan lan bat egingo dugulako, baina lan serio bat egiteko ahalak

Alfons Sanzek uste du Araban kantatzeko ohitura falta dela, agian kultura erdalduna delako.

Niko Etxart eta Patxi Saizen eritziz, bertsolaritza eta trikitixa bezala, kantuak lehiaketaren bidez lor dezake arrakasta.

Eñaut Larralde ohartzen da zenbait kantarik ez dutela batere promoziorik izan beren konpainien eskutik.

ez baldin baditugu... Ondorioz, mugatua bezala ikusten dut nere burua. Gure lanak, politika orokorra behar du atzetik.

ARGIA. Egungo egoeran, Kantuzaleen Elkartek zer aukera du lan egiteko?

NIKO ETXART. Kantuzaleen elkartearen lana, kantu txapelketak antolatzeko litzateke. Planteatu genuelarik Hegoaldekoekin jarraitzea, konturatu ginen euskal kantagintzaren inguruan indartsuenak Iparral-

dekoak ginela. Gure gizartean, jendeak interesa hartzen du euskal kantariak entzuten, baina hemen arazoa ez da hain erraza eta askotan ideiak faltsuak ere badira. Iparraldean, jendeak uste du Hegoaldeko jende guztia abertzalea dela, denak direla euskaltzaleak, jendea biziki interesatzen dela kantuaz nahiz pastora-
lez, eta ez da egia.

ALFONTSO SANZ. Nere ustez alderantziz gertatzen da ere. Jendeak pentsatzen du Euskal Kantu

Txapelketa eta euskal kantua Iparraldeko gauzak direla eta Hegoaldean ez daudela. Esaten da Iparraldea olerkia dela eta Hegoaldea borroka. Jendeak ez du hartzen euskal kantua, olerkiak eta abar, seriooki. Iparraldeko gauza eta aspaldiko ohiturak bezala hartzen ditu, luxu bat bezala.

EÑAUT LARRALDE. Nafarroan gauzak beste modu batera egiten dira. Aurtengo txapelketa egin da jadanik eta biziki ondo iragan da. Hiru kanporaketa egin dituzte eta maila oso ona izan da, aurreko urteetan baino hobea.

NIKO ETXART. Bizkaian badira tokiak, Arratiako jendeak asko parte hartzen du. Gipuzkoan, Getariatik mugara arte, Oiartzunen... zale asko dago. Bestalde, rock musikaren eragina badago eta eragin normala da. Euskal He-

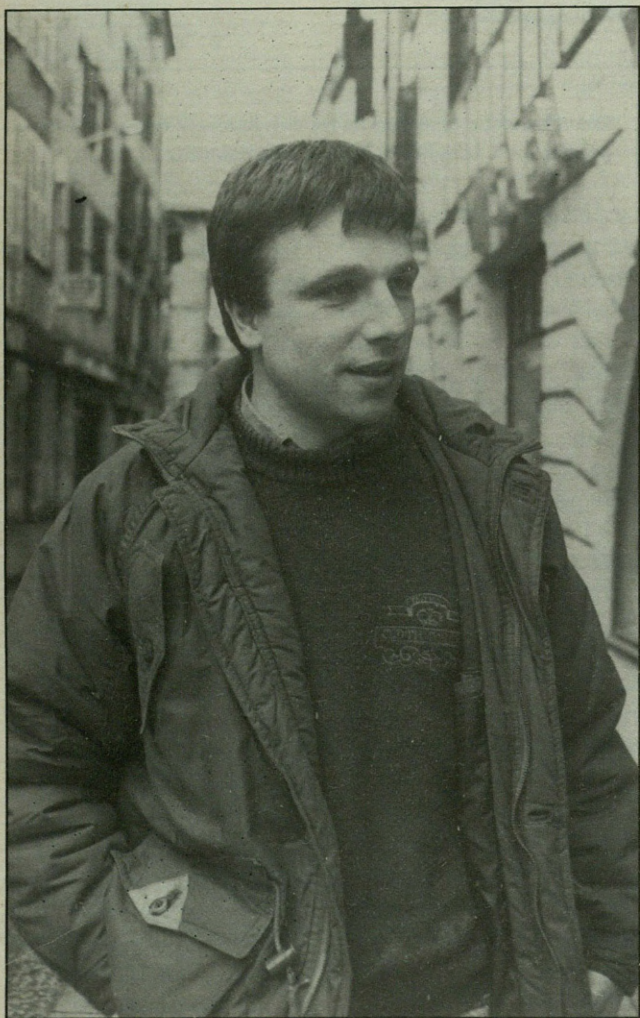
rria osoan kasik, Itoiz hasi zenetik rocka onartua da. Euskaldunek rocka onartu eta bereganatu dute. Horrekin gertatzen dena da familia anitzetako haurrek rock musika entzuten duten neurrian, bospasei urtez ez dutela nahi izaten beste ezer entzun. Nik badakit hori aldatuko dela, boladak izaten bait dira. Euskaldun gazteok konplexu bat ere izan dugu kantagintzari buruz baina orain gazte anitz hasi dira berriz ere bertsolaritza eta trikitixa entzuten. Rockak azken hamarkadan bide normala egin du baina lehenengo kantagintzan, hau da, 70etako hamarkadan kantagintzan indarra zutenak, gaur egungo gurasoak dira eta beren haurrek orain rocka besterik ez dute entzuten. Belaunaldi gatazka da.

Joxi Goikoetxea

«Gizartea gero eta kontsumitzaileagoa delako beharbada, baina Hego Euskal Herriko jende gutxik parte hartzen du» ●
ALFONTSO SANZ

«Bethi giblekotz aintzina», Amikuzeko toberaren testua argitaratu da

Mattin Irigoien: «Tradizioaz gain tobera modernoak egin nahi genituen»

Lan hau, Irigoienek idazten duen lehenengo testu luzea da.

Maiatz argitaldaria Izurako Haize Berri kultur etxearen laguntzaz kaleratu du «Bethi giblekotz aintzina». Mattin Irigoienek idatzitako lan hau, joan den udan izan zen Amikuzeko toberaren testua da. Ikuskari hau bi mila pertsonak ikusi dute Ipar Euskal Herrian.

KULTUR munduan aspalditik dabilen gizona, Mattin Irigoien antzerkigintzan aritu da denbora asko Hiruak Bat taldearekin bereziki. «Bethi giblekotz Aintzina», idazten duen lehenengo testu luzea da, orain arte aktore gisa lan egin bait du. Hala ere, ez du bere burua idazletzat hartzen: «norbait behar zen testua idazteko. Denen artean ideia nagusiak finkatu eta plano orokorra erabaki genuen. Gero, erraza izan da idaztea».

Azken urte hauetan tobera guti egin eta antolatu dira Ipar Euskal Herrian, gogoan dauzkagu oraindik Iholdin burutu zirenak. Elementu asko bildu behar dira ikuskari hauek munta-

tzeko, «tobera egiteko es-
kandalu bat behar da lebe-
nik. Gerra baino lehen bar-
tzen zuten gertakari berezi
bat, ipurdi istorio bat, adi-
bidez. Galarrotsak antola-
tzen zituzten lehenik,
gauaz joaten ziren leibo
azpira azantza egitera, eta
pagatu behar ziren isila-
razteko. Gaia aski inpor-
tantea zen eta oibartzun
gebiago merezi zuen on-
doko igandean berriko
plazan egiten zen toberak».

■ «Toberan,
dantza, kantua,
bertsoa eta
antzerkia bildu nahi
izan ditugu» ●

Ipurdi istoriek belaunaldi osoak irriarazi dituzte.

Tobera horietan, bertso-lariak oso garrantzitsuak ziren, eta hauetan, Mattinek eta Xalbadorrek askotan parte hartzen omen zuten. «Arrasto guti ditugu toberetz, badakigu Garazín izan daikoen testuak idatzi izan zirela Larramendik baina ez ditugu atzeman».

Gaurko gizarteari lotu

Garai horietan telebistarik ez zegoen eta herriko jendeak bertako berriak zaintzen eta komentatzen zituen. Garbi da jendea prest zegoela horrelako jokoetan sartzeko. Joko horien bidez gizartearen errepresentazio bat egiten zen. Bertan, epailea, auzapeza, eta herriko jendearen ordezkariak ziren protagonistak. «Ihau-terri handi bat egiten zen, gizartearen trufa handi bat, eta bakoitzak bere do байна ekartzen zuen. Tximinokerietan aritzeko gogo zutenek parte hartzen zuten».

Idazten hasi baino lehen, Ingoienek istorio guzti horiek landu, jorratu eta aztertu egin ditu. «Toberan, dantzak, kantua, bertsoa eta antzerkia, lau elementu horiek bildu nahi izan ditugu. Bestalde, ikusgarri modernoa nahi genuen. Tradizioanalarik izan arren, tobera modernoak egin ditugu, eta euskaraz».

Tobera horren sustraiak ere aipatu behar ditugu afera guzti hori ongi ulertzeko. Izan ere, 1990etik, Amikuzeko kantonamendua egoera ekonomiko oso larrian zegoen. Egoera horretan, Kantonamenduaren Geroa elkarteak osatu zen sindikatu guztiak bilduz eta mugimendu

«Euskaraz produzitu egin behar da; ez gara arituko orain 20 urte idatzitakoak irakurtzen».

mendu sozial zabala sortu zen. 1990eko urtarilaren 18an, 1.500 pertsona bildu ziren manifestaldi batean Amikuzeko biztanleen egiazko kezka erakutsiz. «Horretan atzeman dugu gure gaia, orduko gidari politiko eta ekonomikoei kritika bat eginez eta ideia nagusiak mugimendu sozial horre-

tatik bartuz. Kultur munduan ari garenez, garatzen ari zen mugimenduarekin lotura izateko, tresna egokiena toberak egitea zen».

Amikuzeko tobera arrakasta handiko ekitaldia izan zen nahiz eta Donapaleko prentsak gehiegi aipatu ez. Ehun bat partaide izan dira lanean euskal kulturaren

bizitasunaren froga bat emanez. Mattinentzat, euskararen lekua indartu behar da gaurko gizartean: «euskara zaindu nahi bada, produzitu behar da; ez gara arituko orain dela 20 urte idatzitakoak irakurtzen».

Ixabel Etxeberria

Rapper italiarrak lehen aldiz bildurik

Gazteak dira, Italia osoan daude barreiatuak eta kanpotik etorritako erritmoak erabiltzen dituzte, baina nork bere dialektoan kantatzen du. Duela astebete hip hop, reggae eta ragamuffin taldeetako lehen topaketa-kontzertua burutu zen Torinon eta argi gelditu zen Iparramerikako ghetto beltzetan sortutako estiloaren kopia baino gehiago direla.

EUROPA osoko gazte jendeak entzun eta kantatzen du dagoeneko hip hop erritmoan eta halaxe gertatzen ari da Italian ere, agian beste inon baino indar gehiagoz eta, nolabehere, oso ezaugarri pertsonalekin. Horren testigantza, Flash iratiak Torinon antolaturiko «La notte dei marziani» (Martitzarren gaua) jaialdia.

Fenomeno sortu berria ez

■ Hiri handietako auzoetan sortzen den disgregazio, eta alienazioaren kontra borrokatu nahi dute Italiako rapperrek ●

bada ere, oraintxe ari da Italian hedatzen eta finkatzen rapa, gero eta jende gehiagorengana ailegatzen. Duela hilabete, esaterako, «Italian Rap Attack» kanta bilduma kaleratu zen eta horren segida martxan dago dagoeneko Irma Records etxean. Taldeak ere eruz sortzen dira: Frankie Hi Ngr Mc, Digital Boyx, Aeroplani Italiani...

Moda bat baino gehiago gertatzen ari da, benetako «mugimendua», aurreko hamarkadaren hasieran sortutako «nuovo rock italia» no-ren ondorengo musika gertakaririk aipagarria. Italiako rapperrena ez bait da ghetto beltz ame-

Goian Digital Boys eta alboan Frankie Hi Ngr Mc, musika italiar berriena.

rikarretatik Italiara «inportaturiko» musika, Veneto, Emilia eta beste herrialdeetako kultura baizik, New

Yorken edo Jamaikan sortutako musikaz baliaturik. Adibidez, Pittura Freska taldeak reggae egiten du Venetoko dialektoan. Komunikazioa bilatzen dute gauza guztien gainetik, eguneroko bizitzako gauzak kontatzen dituzte eta sinesgarria izan dadin eguneroko hizkera erabiltzen dute, dialektoen ebakera errepikakorra, kaleko ar-

Pavarotti Parisen: txaloak eta kritikak

Joan zen asteazkenean izan lehen emanaldia eta leporaino beteta zegoen Bastilleko Opera. Denek ikusi nahi zuten Pavarotti, maisua, amerikarrek adeitasunez baina nahikoa errespetu gutxiarekin «Fat Lucy» (Luziano Potoloa) deitzen dutena. Verdi-ren operaren kalitatea ez du inork zalantzan jartzen baina bertsio honetako zuzendaritza gaitzesterakoan bat etorri dira kritiko guztiak. Pavarotti bera ere kritikatu du zenbaitek: dezibelio asko baina kantatzerakoan elegantzia gutxi, diote.

“Disidentearena egitea tokatu zait disidente izan gabe, neu naiz nere alderdi bakarra. Errusian prestigio handiko lanbidea da prostituzioa. Batez ere atzerritarrekin lan egin eta dolarretan kobratzen duten putena: Canneseako «vedette»-ak bezalakoak dira hango gazte jendearentzat. Baina, barritzekoa ote da hori kontuan hartuta nere herria putetxe neurtezina dela?».

Viktor Yerofei,
idazle
errusiarra.

“Michael Jordan, Prince, Eddy Murphy eta antzeko pertsonaiak egotea ez du pentsarazi behar beltz amerikarrek arrakasta lortu eta diru mordoa irabazten dutenik. Gaur egun EEBBetan dauden 35 milioi afroamerikarrak inoiz baino pobreagoak dira. Ni artista bat besterik ez naiz, arazoa azter dezaket, kezkak eta zalantzak aurkeztu, baina ez dakit erantzuten».

Spike Lee,
zinema zuzendari
amerikarra

“Autodidakta naiz, amateurismotik sortutako gizona naiz. Zinemazalearen kultura da nerea eta argi dago digeritu egin dudala. Baina ez diot sekula neure buruari galdetu «nola errodutuko luke bark edo besteak plano hau? filme hau?». Horrek aukera ematen dii besteek egiten ez dituzten gauzak egiten ausartzeko. Baina hortik sortzen diren filmeak oso gogorrak dira emozionaliki».

Jean-Claude Brisseau,
zinema zuzendari
frantziarra.

gotak, esakera za- harren simplezia...

Hainbat kazetari dagoe-neko, kantore epiko berriak direla esaten ari dira, komunikazio bide zuzen, fresko eta emankorraren aitzindariak. Kulturaren alor guztietara hedatzen ari da mugimendua eta sormen-zentzuek aldatuz doaz. Italiako zenbait hiri benetako laborategi bilakatu dira; ikuskitzak, kultura mota berriak sortzen dira oinarri amankomun bakararekin: hiri handietako auzoetan nagusi den disgregazioa, alienazioa eta sakabanaketaren kontra borrokatu.

J.M. Heritz

T E I L A K

■ URRIAREN 11-N
NAFARROA OINEZ

BIANAN Ikastola berria eraikitzea izango da Nafarroa Oinez 92ren helburua. «Euskarari bidea eginez» lemapean, urriaren 11n izango da eta bertan jasotako diruarekin lurrak erosi eta ikastetxe berria eraikiko dute, Eren-tzun Ikastola, areto alokatu batzuetan bait dago baldintza kaskarretan. Ikastola, duela 14 urte sortu eta gaur egun 80 ikasle inguru ditu. Aurtengo edizio-ko bideoa grabatzen hasi dira jadanik eta kantaren hitzak Bernardo Atxagak egin ditu.

■ JAPONIARA
GIPUZKOAKO HAUR
KANTARIAK

DONOSTIAKO San Ignacio Eskolaniak 25 kontzertu egingo ditu Japonian uztailaren 6tik abuztuaren 10era arte. 9 eta 18 urte bitarteko 37 kantarik osatuko dute taldea eta horietako 17, San Ignacio Abesbatzakoak izango dira.

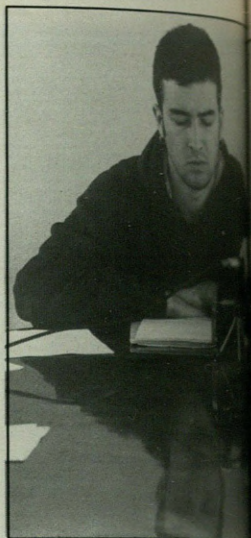
■ CHICK COREA
GASTEIZKO JAZZALDIAN

EKAINAREN 14ean hasiko den XVI Gasteizko jazz jaialdian, Chick Corea, B.B. King eta Ellis Marsalis artista ospetsuak izango dira. Jazzaldia, bost egunetan burutuko da eta bertan, ahots talde bezala Grammy saria lortu duen Take 6, Dianne Reeves kantaria, Gonzalo Rubalcaba pianojole kubatarra, Wynton Marsalis, Rachele Farrell, Gary Burton eta Eddie Daniels ere izango dira.

■ DAR-DAR, GASTEIZKO
ANTZERKI ASTEAN

JOAN den astean burutu zen Gasteizko Poltsiko Antzerki Astearen bostgarren edizioa. Beñat Etxepare aretoan izan zen jaialdian, Deliciosa Royala, Grappa Theatre, Geografías Teatro, La Canyi, El Teatro Fronterizo, Academia Palanca eta Dar-Dar taldeek parte hartu zuten.

E R R A N A K E R R A N

«Oraindik ez dugu ez liburutegirik, ez jantokirik. Irakasle batzuk falta dira eta euskaldunek ez dute beren hizkuntzan ikasteko eskubiderik».

Ikasle Abertzaleak.
Egunkaria, 92-IV-2.

«Euskadin, folk edo rock egiten ez dugunok zomorro beltzak dirudigu».

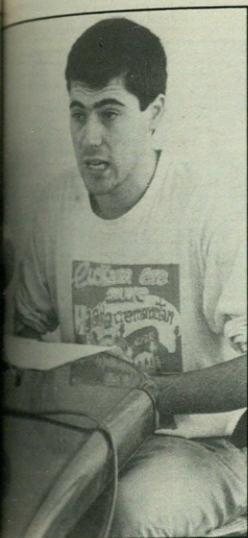
Joxan Goikoetxea.
El Mundo, 92-IV-1.

«Kantek nerretzat berezko bizitza dute eta gustatzen zait jendeak zerbait sentitzea lapur ditzan».

El Drogas.
Egin, 92-IV-2.

TXUTXU - MUTXUKA

OSKORRI TALDEA DISKO BERRIA PRESTATZEN

DUELA bi aste hasi zen Oskorri taldea azken diskoaren grabaketa egiten. Compact disc bilduma kaleratu eta gero, «Badok hamahiru» izeneko izango da hurrengo lana. Izan ere, orain arte talde bizkaitarrak plazaratutako disko kopurua dela eta, datorkio izen hori. Aipatu diskoa maiatza aldera izango da kalean eta, aurrekoak bezala, Elkar disketxearen estudioetan burutzen ari dira.

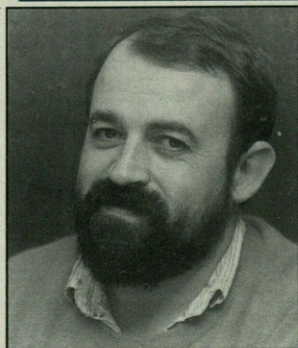
«Nik uste dut belduok oraindik ez dugula konfidantza euskarazko itzulpenetan».

Xabier Etxaniz.
Egin, 92-IV-2.

NOR - NORI - NOR K

«EKBkook nazkatuta gaude eta ez ditugu onartzen Buesaren adierazpenak, are gehiago kontuan izanik bere eskuetan berri bonen euskalduntze prozesurako atal baten ardura dagoela».

EKB.
Egunkaria, 92-III-31.

JUAN GARZIA

da EIZIEko (Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpretarien Elkarte) lehendakari berria, martxoaren 28an egindako biltzar nagusiaren ondoren. Garziak, Iñaki Zubizarretaren lekukoa hartuko du eta beste hautagairik aurkeztu ez zenez, Josu Zabaletak jarraituko du idazkari nagusi izaten ●

P. PERURENARI

eman diote Koldo Mitxelena saria «Berdatsa» izeneko lanari esker. Sariketa, Errenteriako udalak antolatzen du eta aurtengo edizioa irabazi duen saiakera moduko lanean, literaturan eta euskal tradizioan koloreak nola erabiltzen diren kontatu eta azaltzen diren ezberdintasunen berri ematen du ●

P. XARRITONEK

Jose Mendiageren bizitza kontatu eta bere kantuak biltzen ditu Etor argitaletxeak plazaratu berri duen liburuan. Mendiage poeta ezezagunak, bere lanetan, XIX mende bukaeran Ipar Euskal Herriko atzerriaruek Hegoamerikan izan zuten bizimodua eta euskaldunen nortasun nahia azaltzen zituen ●

«Buesa dugu euskararen aurkako 'abanderadoa'. Bera da euskararen aurkako ena megafonia eta altaboza. Beste anti-euskaldunek lortzen ez dutena Buesak lortzen du. Gaur egungo Hezkuntza Sailaren burua izaki, nabikoa bait du aboa zabaltzea komunikabide guztiak bere atzetik jartzeko, nabiz eta esaten dituenak mugarrizko astakeriak izan».

Euskal Herrian Euskaraz.
Egin, 92-III-31.

Kirola

Donostiako Kutxako 1 xake torneo

AURTENGO Donostiako Xake Openaren atzerapena dela eta, Gipuzkoako Federazioak torneo interesgarri bat antolatzea erabaki du. Xake edizio hau Kutxak Donostian antolatzen duen lehena da. Irekia denez gero, edonork parte har dezake. Lehiaketak astebeteko iraupena izango du, apirilaren 11tik 19ra bitartean, hain zuzen ere. Aldi berean, Nazioarteko Opena jokatuko da.

Partehartzaileen jokaldiak zuzenean ikusi ahal izateko, zaletuek Donostia-

ko Costa Vasca hoteleko Miramar saloira joan behar dute, Gipuzkoako jokalaririk onenak bertan bilduko bait dira. Kirol honen jarraitzaileek harrera ezin hobea azaldu dute txapelketa honekiko. Xakea jendearen artean oso hedatua badago ere, txapelketa mailan orain arte Euskal Herrian ez du oihartzun handirik izan. *«Futbola edo saskibaloiarekin konparatuz xakea kirol minoritariotzat jotzen da»*, Gipuzkoako Xake Federazioko lehen-dakariaren aburuz. *«Torneo*

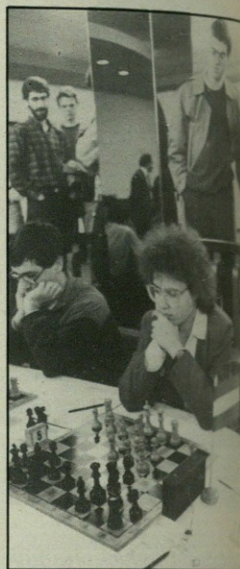
bau antolatzeko erabilitako presupostoa 500.000 pezetakoa (25.000 libera inguru) izan da, eta diru kopuru honen erdia sarituen artean banatuko da», diosku lehendakariak.

Txapelketa bederatzi txandako sistema suitzarrean oinarrituta dago. Partehartzaileak ez nekatzeko eta jokua eritmoa azkartu nahian, proba bakoitzak bi ordu eta erdi iraungo du. Saio bakoitzaren amaiera bandera jaitsieraren bitartez adieraziko da. Jokalariek taula gainean eskainiko dizkiguten xake mugimendu burutsuak dastatzeko aukera izango dugu. Sei edo zortzi urterekin bakarrik, kirol hau praktikatzeko gai izan zaitezke. Logika erabiltzea da eskatzen den baldintza bakarra.

Parte hartzeko baldintzak

● Parte hartzaile bakoitzak 3.000 pezeta ordaindu beharko ditu. Gazteek eta helduek 1.500 pezeta ordaintzea nahikoa dute.

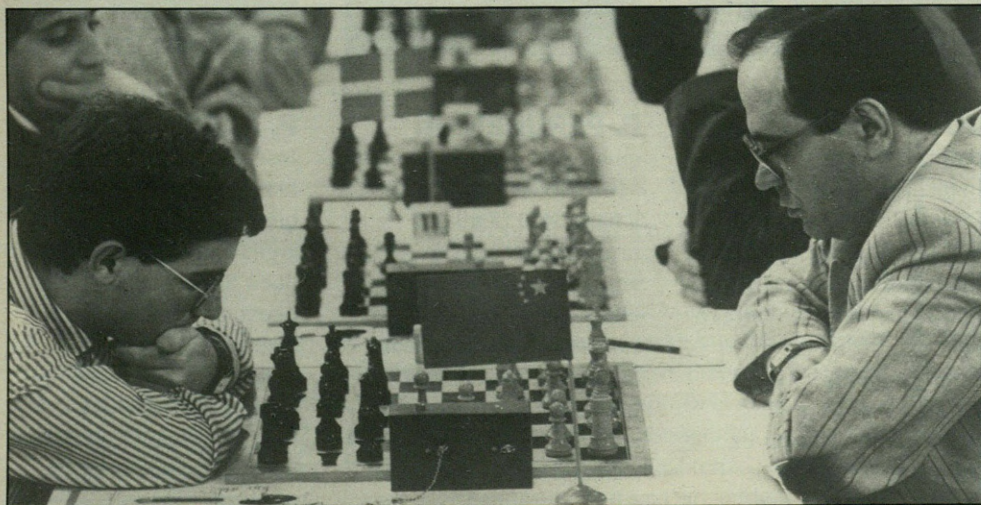
● Izena emateko epea apirilaren 6an amaitzen da eta Gipuzkoako Xake Federazioa jo behar da horretarako.

Txapelketa txandakako sistema suitzarrean jokatu da.

Xakean jolastea gogoko duenak eta sari on bat eskuratu nahi izanez gero, hiru mila pezetako diru kopuruarekin aukera ezin hobea dauka. Hogei urtetik behetako eta hiru urteko matxakoren erdia baino ez dute ordaindu behar.

Sari mota desberdinak banatuko dira. Guztira 250.000 pezeta. Lehenengoak 60.000, bigarrenak 50.000, hirugarrenak 40.000, laugarrenak 30.000, bostgarrenak 20.000 eta seigarrenak 10.000 eskuratuko dituzte. Honetaz gain, kadete eta gazte mailan jokalaria eta jokaldi hoberenak sarituak izango dira. Azken informazioen arabera, Nazioarteko maisuak ere torneo honetara hurbilduko dira. Baina berrehun gazteren partaidetza espero da.

Partehartzaile ugari espero dira txapelketa honetarako.

Osasuna

Gastronomia

Hazteko arazoak konponbidea prest

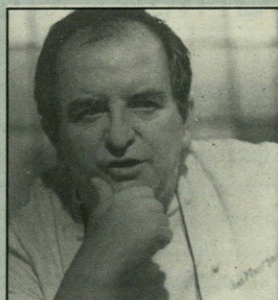
HAUR ugarik izaten dituzte hazteko arazoak. Ez handitzearen arrazoi bat beredentziaren ondorio izaten da, baina beste arrazoi asko egon daitezke. Haurdunaldian sorturiko zaittasunak, anemia, hezurretako arazoak, gaizki jatea eta maitasun eza ere izan daitezke hauetako batzuk.

Gaitza, hazkuntz hormona gutxi sortzeak eragiten duenean, badago sendatzeko aukera bat. Sendabide hau zientziaren hobekuntzaren ondorioz etorri da, laborategietan gizakiaren hormona bezalakoa den artifizial bat sortu bait dute. Hormona hau hiru hibeetako epeetan banaturik egunero injektatzen da, eta emaitzak onak izan daitezke umea zentrimetro bat luzatu beharko da bi hilabetetan. Sendabide honen arazo bakarra bere garestitasuna da.

JUAN MARI ARZAKEN ELTZEAK

Xabier Leterentzat

JUAN MARI ARZAK

Normalki ARGIA norkait menu bat egiten diodanean ilusioz beterik egiten dut, baina oraingoan pertsonaia hobe ezagutzen dudanez are atseginagoa gertatzen zait.

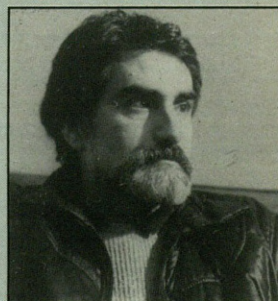
Beti izango dut gogoan Toledon izan genuen afaria eta zein ongi igaro ge-

nuen. Lehenik eta behin, oso pozik nago zeharo zuzpertzarela eta baita «Eskaintza» diskoaren arrakastaz ere. Laster poema liburua ateratzekotan zaudela entzun dut, eta hau ere, zuk egiten duzun guztia bezala, arrakastatsua izan dadin espero dut. Gaurkoan egingo dudan menua nere iritziz maila handiko jendearentzat da, eta zu oso pertsona sentibera zarenez menu hau atsegin izango duzulakoan nago.

Aurreneko, abakando ttonttoak eta bertako barazkiak. Ondoren, zigalak zerba orriekin eta garaiko entsaladaz. Hirugarrenik, itsasapoa txakolinaz, belar

ezberdinez eta bere zukuz egindako infusioz hornitua. Azkenaurreko, erretako ahatea Txinako larrarekin. Azkenik, amaitzeko, mango tarta, koko krema eta sorbeteekin.

Menua gustoko izango duzulakoan, azkar elkar ikusi eta menua dastatzea espero dut.

XABIER LETE

Zientzia

Kanibalak azkar hiltzen dira

Jendea jatea ohitura txarra izateaz gain, osasunarentzat oso kaltegarri izan daiteke. Kanibalek harrapakinak hartuta substantzia kaltegarriak bereganatzeko arriskua dute. Kanibalismoa praktikatzen

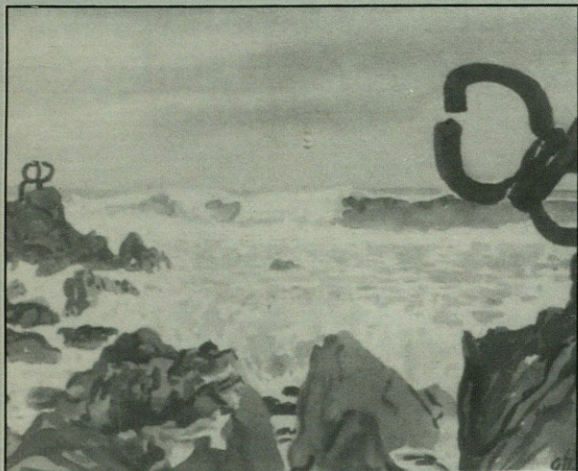

duten animaliek birus arriskugarriak bereganatzeko aukera ugari dute. Zenbait patogeno espezie jakin batzuetan baizik ezin da

bizi. Beraz, espezie bereko animaliak jaten dituzten animaliek patogeno kaltegarriak bereganatzeko arriskua dute. Beste espezie batzuetako animaliak janda, infekzio arrisku txikiagoa dago. Ginea Berriko zenbait tributan bere etsaien gorpuak jaten dituzte eta ondorioz Kuru deituriko gaixotasunez hiltzen dira.

E L H U Y A R

Artea

«Arte ondarea, eskurapenak 1991» bilduma liburua.
Gipuzkoako Kutzak argitaratua. **Argazkiak:** Juanxo Egaña.

Artelanen ondarea

LEHENGO urtean Gipuzkoako Kutzak bildutako arte ondarearen berri jasotzen duen liburuskari errepasoa egiterakoan, egindako hainbat eskurapenen garrantzia agerian da. Urtean zehar areto desberdinetan izan diren obra askoren testigantza jasotzen da bertan, eta txoko honetan ere nabarmendutako hainbaten berri ikus daiteke atera berri duten liburuskan. Besteak beste, 1958 aldera Jorge Oteizak «izenbururik gabe» egindako eskultura lanak, ilargia argi mugikor gisa ulertuta egindakoak.

Hauekin batera, «Artista berrien 1990eko lehiaketa»n lehenengo postuan saritutako lanak ageri dira, eskulturan Jabier Arribas-en «Besoak zabalik» eta pinturan López Gómez-en «Artaziaren goraipamena», azken hau oihal gaineko olioak. Bestalde, dohainik eskuratutako artean, izen andana interesgarrien berri ematen da, besteak beste, Gregorio Arbeloaren «Haizeen orrazia», Tony D. Pajaro-ren «Eguzki-loreak», Juan Luis Mendizabalen «Tximu igerlea», Belen Olaizolaren «Paisaia abstraktua» edota Bitxori Sanz-en «Paisaia». Batzuk txoko honetan aipamena jasotakoak, baina, edozein modutara ere, erakusten duten mailarengatik, denak obra esanguratsuak direla ongi frogatua daukatenak.

Gerora bilduma adierazgarria osatzera datozenak.

P A T X I S A R R I E G I

Nafarroako egungo artista gazteak

NAFARROAKO Museoan «Nafar artista gazte garaikideak» deritzon margo eta eskultura erakusketa zabalik egongo da apirilaren 16a bitartean. Erakusketa hau Vianako Printzea Elkarteak eraman du aurrera Pedro Salaberrik proposatuta. Salaberrik aukeraturak, Jose Miguel Askunze,

Txaro Fontalba, David Láinez, Pedro Osakar, Jesus Poyo eta Dora Salazarren lanak egongo dira erakusketan honetan.

Dora Salazarrek hondakinak erabiltzen ditu bere obrak egiteko eta hauekin ingurunea azaltzen du erumoretsuz. Pedro Osakarrak giro ezberdinak sortzen

ditu bere lanekin, eta umoretsuan honek ere. David Láinezek, berriz, intimitatea era samurrarean azaltzen du bere lanetan. Jesus Poyok intimitatea agertzen du baina era bortitza batean. Jose Miguel Askunzeren kuadroen egituraketan batez ere arrazionaltasuna nabarri da. Azkenik, Txaro Fontalbarena intelektualak da eta askotan kultur aipamenak agertzen ditu.

● Bilboko Montmartre galerian **Cristóbal Toledo**ren pinturak egongo dira. Erakusketa apirilaren 18a bitartean egongo da zabalik.

● Gasteizko Amarika Aretoan **Joan Brossa: 1986 - 1991, poema, objektu eta instalazioak** izeneko erakusketa burutuko da hilaren 16a bitartean.

● «Miarritzeko ederlan festibala» izeneko erakusketa Miarritzeko festibalen jauregian egongo da apirilaren 15a bitartean.

● Apirilaren 12a bitartean Zarauzko Torre Luzean **Jose Ignacio de la Calle «Kaleko»** eta **Tere Guenetxea «Uralde»** artista gazteen lanak egongo dira ikusgai.

Bertsoak

XXI Osinalde Saria Gabirian larunbatean

APIRILAREN 11n
21.00etatik aurrera Gabirian
Osinalde Saria burutuko da.
Sari hau burutzen den 21.
aldia da eta aurten ere ber-
tsolari gazte ugari bilduko
dira bertan. Aurtengoan
lehian izango diren bertso-
lariak, Iñaki Zelaia, Mad-
dalen Lujanbio, Juan Ramon
Gerriko, Ramon Aldasoro,
Jon Maia eta Jesus Mari Irazu
dira. Hasiera batean Unai
Iturrigak ere bertan izan
behar zuen, baina ezingo
duenez ziurrenik Jon Maia

arituko da.

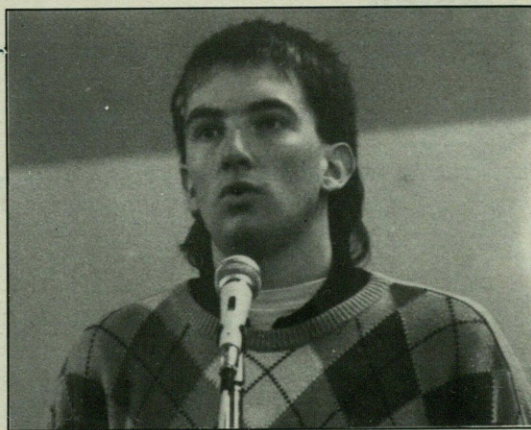
Parte hartzaile guztiek di-
ru kopuru bera jasoko dute.
Epaimahaiak bertsolari
onena erizten dionari Osinalde
elkartearen izenean
trofeo bat emango zaio. Entzuleen
ustez hobekien aritu
den bertsolariari Ostatu
etxearen kopa emango zaio.
Entzuleek eta epaimahaiak
bertsolari bera aukeratu
ko balute bigarren sari hau
epaimahaiak bigarren pos-
tuan jarri duenari emango
zaio. Bertsorik onenak ere

● Apirilaren 11n Donostia
Bertsotan ekitaldiaren saio
berri bat burutuko da Igel-
don. 21.00etan bertso afaria,
eta Luis Otamendi, Xabier
Zeberio eta Millan Telle-
ria arituko dira. AEK eta
bertsolari elkarteak antolatu
dute ekitaldi hau.

● Markinaren hilaren 11n Es-
kupelota Taldeak antolatuta
Bariña auzoko Taberna
Berrin bertso afaria. Bertan
parte hartuko duten ber-
tsolariak: Xabier Amuriza,
Jon Sarasua, Aitor Elex-
puru eta Iratxe Ibarra
izango dira.

● Hilaren 11n Bergaran
14.00tan Bordatxo elkarte
haseritarren bazkaria Jose
Luis Gorrotxategi eta Je-
sus Alberdi «Egillor» ber-
tsolariekin. Gaueko 10.15-

etan Pilotalekuan bertso
jaialdia izango da, Anjel
Mari Peñagarikano, An-
doni Egaña, Xabier Euz-
kitze, Imanol Lazkano,
Sebastian Lizaso eta Jon
Lopategi. Gaijartzaile mo-
duan Nikolas Segurola
arituko da. Antolatzaileak
udala eta Auzo Elkarte di-
ra.

Osinalde
Sarian
parte
hartuko
dutene
-tako bat
Jon Maia
izango
da.

saria jasoko du.

Epaimahaiak Migel Agirre,
Joxe Mari Gabiria eta Euse-
bio Igartzabalek osatuko
dute. Aurkezpen lana, Iñaki
Muruak egingo du.

Bertso saioa Osinalde el-
kartean burutuko da eta ho-
ni hasiera eman baino lehen

afaria izango da. Afari hone-
tan parte hartu nahi duten
guztiek txartelak aldeztu
erretik erosi beharko dituzte.

Bertsolariek egin beha-
rreko lana haxe izango da:
agurra, bina puntu, temako
gaia, binaka gaia jarrita eta
amaitzeko kartzelako gaia.

ZURE OPORRAK

EUSKARAZ

MAROKKOra
(Hiriburu inperialetatik)
Apirilaren 15etik 26ra.

SAHARAra
(Onsietan zeharko ibilbidea)
Apirilaren 16tik 26ra.

GABARKIera
Apirilaren 15etik 20ra.

INFORMAZIO GEHIAGO:
Diputazio kalea 3, 1. pisua
BILBO. Tfnoa.: 424 64 69.

Zinema

Ezustea garaile Oscarren gauean

INOR gutxik esperoko zuen «The Oscar goes to...» esaldi famatuaren ostean, «The Silence of the Lambs» etorriko zela. Nork pentsatuko, beldurra eta sosegu ezaz girotutako filme honek Hollywoodeko Akademiaren onespina lortuko zuela. Aitortu behar, aurtengoan zentzuz jokatu duela. Jonathan Demme ere gustora egoteko moduan dago, filmeak ezezik bere zuzendari lanak estatutxo bat jaso bait du.

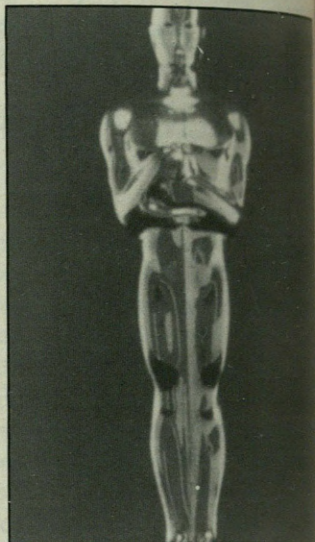
«Arkumeen Isiltasuna» filme onena izendatzea uste-

kabe pozgarri bazait ere, emakume aktore onenaren Oscarra, Susan Sarandoni («Thelma eta Louise»-eko Louise) ohostua izan zaiola deritzot. Filme honen pasarte bat datorkit burura, Thelma bortxatzen ari duteneko eta bertan Susan Sarandonen interpretazio ezinhoea: bere aurpegiko espresio, keinu, hitz egiteko moduak berehala ohartarazten digute Louise ere egoera beretik pasatu zela iraganean.

Jatorrizko kantaren Oscarra «Beauty and the Beast»

titulu berdineko filmearenak eramatea harritzekoa izan da. Batez ere guztion ahotan eta musika zerrenda askotan lehen postuan, Bryan Adamsen «Everything I Do, I Do It For You» aurkitu dugunean.

Zorionez jende askorentzat eta zoritxarrez beste batzuentzat, Hollywoodeko Akademiak topikotik ateratzea erabaki eta lortu du. Bazen garaia. Aurtengo erabakietan nabaritu den

zintzotasuna aurrerantzen beteko delakoan.

MAITE ARTOLA

Musika

Roberto Etxebarria: «Trikitixa tradizio modura ikusten dut»

ARGIA. Zer suposatzen du zuretzat Euskadi Irra-

tiak antolatutako txapelketa irabazteak eta zer iruditzen zaizkizu horrelakoak antolatzea?

R. ETXEBARRIA.

Lehenengoa poza izaten da eta hauen bidez ere errekonozitu egiten zaiztuzte. Iaz irabazi genuen, eta aurtan ere irabaztean jendeak zerbait bagarela ikusten du. Bestetik lehaketak beharrezkoak dira uste dut. Euskal

Herrian jokoak ez du horrelako arrakastarik izaten. Euskadi Irratiak antolatutako txapelketa hau ideia polita izan da.

A. Zer iruditu zaizu txapelketa honetan egon den maila eta zein etorkizun ikusten diozu trikitixari?

R.E. Maila ona izan da, zalantzarik gabe. Aurkeztutako 45etatik 12 baino ez dira klasifikatu, eta finalean izan diren trikitilariak ez dira edonolakoak izan. Garbi gelditu da estilo desberdinak izan direla. Soinujole bakoitzak bere estiloa du. Gaztetasunaren aldetik txapelketa honek erakutsi du etorkizunik badagoela, za-

harrek 23 edo 24 urte zituen telako. Baina bestetik uste dut trikitixaren mundu apur bat nahastuta dabilela. Ez dago kontzeptu baten garbi trikitixa zer den eta zer ez den erabakitzerako momentuetan. Ikuspuntu batenetik oso nahastuta dago bakoitza bere aldetik joaten bait da. Askotan kontuan izan behar da trikitixa aspaldiko zerbait dela, ez dela gauza berria. Nik trikitixa tradizio modura ikusten dut. Beste gauza berriak ere egon daitezke, baina ez trikitixa rekin, soinuarekin batuz. Trikitixa tradizio bat da eta tradizio horren barruan musika mota bat.

Antzerkia

Jaialdiak

Boterearen salaketa «Aberenia» lanean

NAFARROA Behereko Oztibarreko Antzerkiak martxoaren 29an ekin zion «Aberenia» lana. Lan hau Georges Orwellen «Abereen Etxaldea» liburuan dago oinarritua eta egokitze lana Eñaut Larraldek burutu du.

Lanean 19 antzezlek parte hartzen dute eta maskara erabiltzen dute abere moduan azaldu ahal izateko. Lan honek espresioaren lantzea eskatzen du, abere erara jokatu beharra dagoelako Orwellen liburuan azaldutakoa agertzeko.

Antzezlan honetan boterearen salaketa ematen da, era ironiko batean. Guztia baserri batean gertatzen da. Bertako animaliek antolatzeke era demokratikoak azaltzen dituzte hasieran.

Bigarren agerraldia prest

● «Aberenia» antzezlanaren ibarlan estreinatu zen eta apirilaren 11n beste agerraldi bat egingo dute Donibane Lohizunen, Galarrotsak jaialdiaren barnean.

● Obra hau Georges Orwellen «Abereen Etxaldea» nobelan oinarritua dago.

baina denbora aurrera doan heinean boterea sortzen hasten da eta pixkanaka diktadura nagusitzen da animalien artean ere. Antzezlanean Abereen Eskubideen deklarazioak pisu handia du eta beroriek duten bilakaeran ikus daiteke botere gehiegikeriaren aztarna. Oztibarreko Antzerkikoak gizakien bizi nahiaren alde eta etorkizunari buruz baikor azaldu dira, eta ondorioz Orwellen nobelari bukaera ona eman diote. Antzezlanak boterearen ingurukoak agertzen dizkigu, eta nola abereek gizakien boterea lortu ondoren diktadurantz jotzen duten hasierako demokrazia nahiak ahaztuz.

APIRILAREN 12an AEKjiraren barnean 14.00etan herri bazkari bat burutuko da Zumarragako Euskadi enparantzako arkupean. Bazkari hau girotzeko herriko trikitilariak arituko dira bertan. Arratsaldeko 6etan, berriz, trikiti jaialdia izango da Zumarragako kiroldegian. Bertan Zabale anaiak, Imuntzo eta Beloki, Maixa eta Itziar, Rekalde anaiak eta Koldo eta Arantza Iparragirre arituko dira.

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4

Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56

2004 DONOSTIA

Telebista-Irratia

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Mendeku odoltsua

Larunbata 18, **22.05etan**,
«**Nevada Smith**».

Zuzendaria: Henry Hathaway. Antzezleak: Steve McQueen, Karl Malden.

Wensternzaleek ez diote apirilaren 18an hasten den zikloari huts egingo. Ziklo horren bidez genero honi omenaldia egingo zaio. Estreinuan, primerako materiala aukeratu du ETBk. Drama eta wensterna nahasten diren filmean kali-

tate handiko bi aktore ditugu: McQueen eta Malden.

McQueenek, mutiko on aurpegiak, Max Sand, arraza zuriko aita eta ama indiarra dituen gaztearen papera betetzen du. Baina pistolero batzuek gurasoak hiltzen dizkiote, eta gaizkile hauen aurka mendekatuko dela zin egiten du. Maldenek, sudur okerrak eta maltzur aurpegiak, pistoleroaren papera ongi betetzen du.

● Apirilak 14

22.10etan, Zine gaua:
«**Izotzeko gazteluak**».

Zuzendaria: Donald Wrye. Antzezleak: L.H. Johnson, Robby Benson, Colleen Dewhurst.

Gazteei buruzko komedia da. Lexie Winston, hamasei urtetako neska eta Beulak, izotz pista bateko jabea, konturatuko dira sekulako erraztasuna duela patinatzeko eta sari pila irabaziko ditu.

● Apirilak 16

15.35etan, Zinea: «**Goi agintaritz**».

Zuzendaria: Thorold Dickinson. Antzezleak: James Mason, Lionel Atwill.

1921ean, Irlandan gori-gori dago giroa. Sir John Sangye kantziler ordea eta Challoner zibila, tranpa batean erortzen dira eta sarraskitik bizirik irteten diren bakarrak dira. Era berean, emakume beraren maitasuna lortu nahi dute.

IKUSI BAIETZ

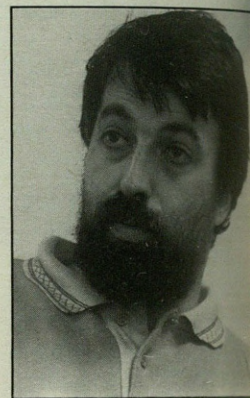
● Apirilak 12, igandea, 23.00etan, «**Carlton: Euskal historiaren hotela**». Gerra Zibilean Eusko Jaurlaritzaren egoitza bihurtu zen eta hemendik zuzentzen zen Euzko Gudarostea.

● Hilaren 14ean, 14.45etan, «**Basabizitza ikusgai: Su-geen sekretuak**». Dokumental saio honek naturari buruzko historia, bidaiak eta animalien munduko erreportaiak eskaintzen ditu.

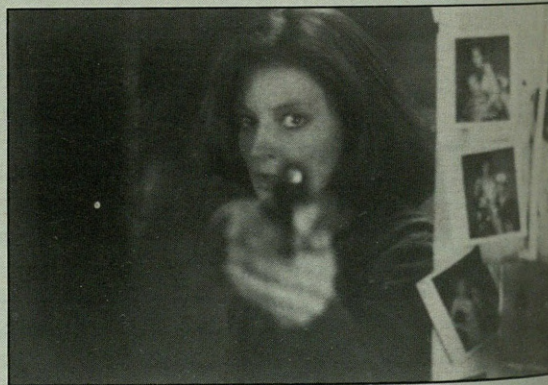
● Apirilak 16, osteguna, 23.30etan, «**Harizpe pastoral**». 1991ko udan Muskildi zuberotar herriak es-

kaintako «Harizpe pastoral» antzeztu zuen.

● Hilaren 17an, 21.05etan, «**Hitzetik hortzera**». Joserra Gartziak bertsoaritzaren azkeneko berriak kontatuko dizkigu.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Bost Oscar irabazi berri dituen «The silence of the Lambs» filmearen emisio eskubidea erosi du ETBk eta datorren urtean ikusi ahal izango dugu. Filme honetaz gain ETBk beste filme saritu batzuek erosi ditu. aipatzekoa da «Thelma and Louise» filme arrakastatsua ere pantaila txikian izango da zinema aretoetatik ibili ondoren.

T elebista-Irratia

IKUSITAKOAK
IKUSITA
JLK

Aizpea Goenaga: «Saio honek Kontrasteagatik izan dezake grazia»

E TBk udaberri honetan «Beni eta Marini» saioa aurkeztuko du. Lan honetako aktore nagusiak Aizpea Goenaga eta Elena Irureta dira, eta gidoia ere beraiek idatzi dute. Saio honetan parte hartzen duten pertsonaiak eta laguntzen aritu direnak funtsean «Bi eta bat» saioan aritu zirenak dira. Beraz, lasterrean Euskal Herrian eginiko umorezko beste saio bat emitituko da.

ARGIA. Nondik sortu zen «Beni eta Marini» egiteko ideia?

A. GOENAGA.

Berez beste programa bat egiteko asmoa genuen, baina atzera bota zuten eta gero beste lan bat egiten ari ginen, berriz deitu zituzten telebistarako saio bat egiteko, ordu erdikoa eta umorezkoa. Orduan gauza telebisiboa bat zer izan zitekeen pentsatzen

hasi ginen eta horrela sortu zen ideia. Telebista eta antzerki munduan ibilitako bi andre, helduagoak direnean ETBra bueltatzen dira eta bertako istorioak kontatzen dira. Elena Iruretak eta biok idatzi dugu eta Kike Amurriak egin ditu abestiak.

A. Lehenago eginiko «Hau da A.U.» bezalako saioekin alderatuz ba al du bereiztasunik?

A.G. Nik uste, berezia da. «Hau da A.U.» bukatutakoan ez genuen horrekin jarraitu nahi. Bukatzen jakin behar da eta beste gauza berriekin arriskatu. Beste apostu bat egin behar genuela uste genuen. Apostua onerako edo txarrerako izan daiteke, baina guk uste dugu onerako izango dela.

A. Umorea egiterakoan zerk edo nork du zuregan,

batez ere, eragina?

A.G. Neri askotan kalean gertatzen diren gauzek egin didate izugarrizko grazia. Bizitzan ikusten dituzun gauzak askotan oso komikoak dira eta hauek dute eragina neregana. Egoerak dira barregarrienak, txiste ugari ez ditut ulertu ere egin. Egoera batean sortzen diren puntuek ematen didate barregurea.

A. Zein uste duzue izan daitekeela zuen arrakastaren giltza?

A.G. Nik uste dut istorio honek kontrasteagatik izango duela grazia. Bi emakume zahar aurkezle modura jartzea kontraste bat da, eta emakume hauek harro muduan agertzen dira eta herri honetan harrotasuna ez da balore on modura hartzen. Honek ere kontrastea sortzen du. Gure helburua berez irri egin eraztea baino, zerbait sinpatikoa egitea zen. Helburu honek sinplea eta lorterraza dirudi, eta nik ikusle modura ere horri garrantzi handia ematen diot. Askok eskertzen dut bat batean zerbaiten lotzen zaituenean, erraz ikusten den zerbait izatea.

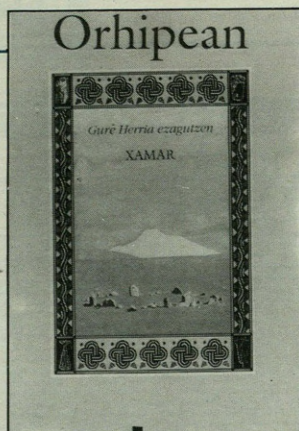
AITZIBER YARZA

O scarrak banatu ziren aste berean, Bidarten izandako atxiloketen berri izan dugu albistegietan. Izan ere, eta pelikuletan gertatzen den bezala, akzioa behar izaten da noizean behin, ikuslearen arreta mantentzeko, espektakularizazio elementuak eta espero ez ziren gidoi kolpeak tartekatatu. Iparraldeko berrien tratamenduak ordea, gidoi berberak gidaturiko bertsio desberdinak ziruditen. Kate bat ala bestea sakatu eta antzerako irudiak ageri ziren. TB kate denak, pribatu zein publiko, ardatz berera loturiko gupilak izan dira. Begibistakoa da kasu honetan gertatutakoak testuinguruak baino deigarritasun gehiago eduki zezakeela. Baina, harrigarria da nolako antza zuten «errealitatearen fikzioa» omen diren albistegi desberdinek. Esan dugu, script beraz gauzatutako filmak ziruditelako iparraldekoek, eta ondorengo egunetako berriak ere hitzezko transkripzioak, Kennedyren (JFK) filman bezala, gertaera errealearen inguruko luzemetraia antolatuta da hemen ere, eta hari bezala Barne ministroari (JLK) agian, muntaia hoberena izan duenari Oscarra emango diote.

EDORTA ARANA

Liburuak

Orhipean. **Egilea:** Xamar.
Argitaratzen du: Pamielak.
 118 orr.

Geure buruarentzako oparia

EZ dut liburu honetako testu eta marrazkien egilea, Xamar alegia, ezagutzen, biok ere aldizkari honen laguntzaile garen arren, eta hala ere, atrebentziaz, nere zorionik beroenak eman nahi nizkioke egin duen lana dela eta.

Zer da Orhipean? Gure herriarekiko amodio sutsuaren emaitza. Herri-maitasunak Euskal Herria ahalik sakonen ezagutzera eraman du egilea, eta ezagutza honetatik sortu da nonbait obra hau.

120 orri handitan zehar eta 30 atal laburretan zatituta, hitz eta irudi, Euskal

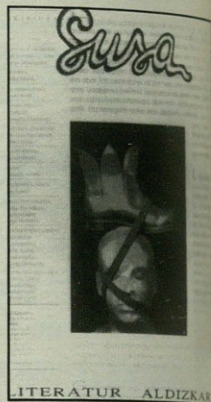
Herriaren ikuspegi oso bat ematen digu, derrigor laburra eta pertsonala, baina dudarik gabe zabala; besteak beste, arkeologi kontuak, historia, hizkuntzalaritza, arkitektura, etnologia, erlijioa, mitologia, ekonomia, folklorea, literatura eta beste aztertzen ditu orriotan. Gai hauetako edozeinetan aditua denak ez du seguruenik deus berririk kausituko bere arlo horretan -ez bait da hori izan egilearen asmoa-, baina bai ikasiko hainbat gauza jakingarri beste sail askori buruz, eta denen artean Euskal Herri zahar-berri eta ede-

rago bat azalduko zaio begien aurrean.

Esan beharra dago, hemengo Euskal Herri hau neurri handi batean oraintsu artekoa dela, tamalez eta ondikotz ez oraingoa. Tresna, errito, sinesmen, bizibide eta kultur agerpen zaharrak ditu egileak maiteen, honez gero galduxe eta maiz aski arras galduak direnak. Ohitura zaharrekin batera, horiei lotutako ahozko literaturaren aipaldi sarriek are atseginago egiten dute irakurketa, zinezkoago euskaldunen gorputz eta arimaren interpretazioa.

Oparitzeko moduko liburu hau duzu hau, irakurle, eta nori oparitu ez baduzu, zeure buruari ematea opa dizut; hainbat sabeleko min eragiten digun herri hilurran hau ederrets dezagun, edo, hitzaurrea egin duen Txepetxeren esaldia gogoratzuz, gure iragan miragarri harentzat etorkizuneko segidaren bat asma dezagun.

XABIER MENDIGUREN

Titulua: Susa. Literatur aldizkaria.

Argitaratzen du: Susa. 1992ko Apirila. 28. zenbakia.

Udaberriarekin batera, gure eskuetara, Susa literatura aldizkariaren 28. zenbakia iristea legatu da. Ale honetan, besteak beste, Juan Luis Zabala, Xabier Mendiguren, Mikel Belardi, Itxaro Borda, Mikel Antza, Xabier Olarra eta Iñaki Aranoren lanak biltzen ditu. Idatzi hauekin batera gure lehen izkribu banaren irakurleak pena dakar azken Susa irakurleak. Eta gehigarri bat ere. Joxean Muñozen hamaikak poema («Begien bizkari»).

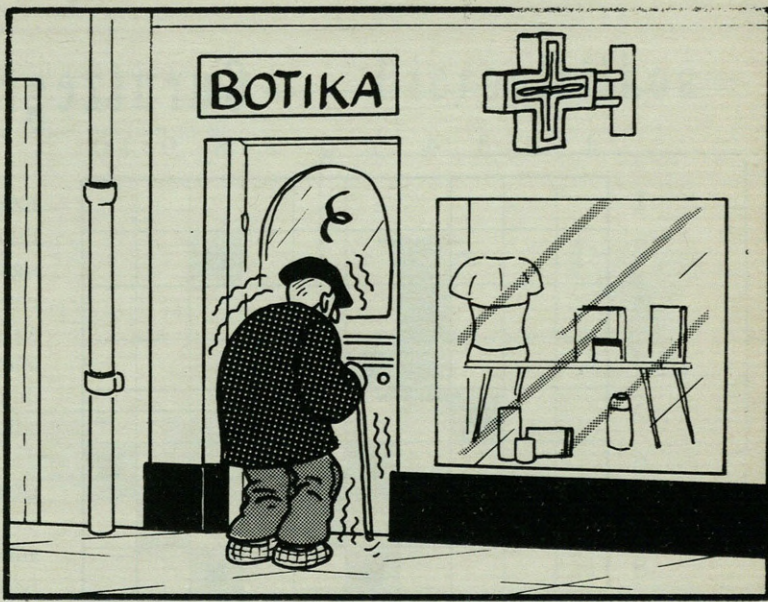
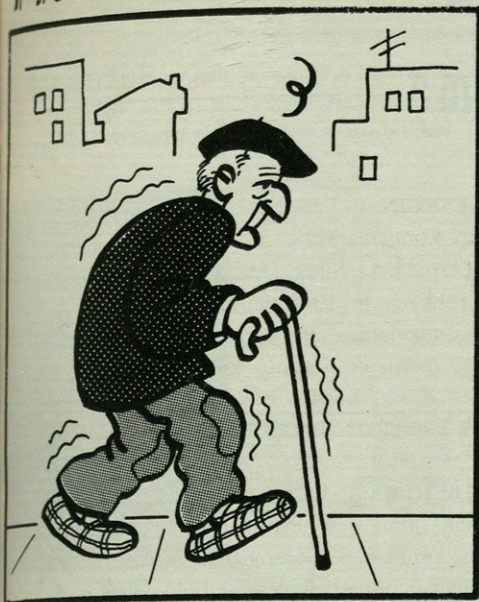
ELE aldizkaria

Hizkuntzalaritza, hizkuntzaren didaktika eta soziolinguistika aldizkaria

HARPIDETZA TXARTELA:

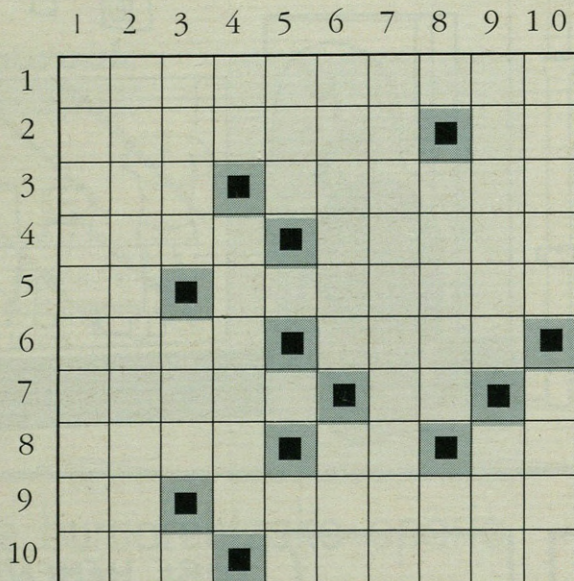
Izen deiturak:
 Helbidea:
 Herria: Posta-kodea: Tfnoa:
 Banku edo Aurrezki kutxa:
 Kontu-zenbakia: Sukurtsala:
 Kontuaren jabea:

Bizkaiko AEK (ELE), Diputazio k. 3-1. 48009 Bilbo. Tfnoa.: (94) 423 15 52 - Fax: (94) 424 80 12

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Ezizena. 2.- Gipuzkoako herria. Eskuaren kontsonanteak. 3.- Nazioarteko garraio siglak. Txapela. 4.- Nirea. Detektagailu. 5.- Erdiaren erdian. Tenkada. 6.- Partikula kausala. Esna. 7.- Hil. Kasik. Kontsonantea. 8.- Gizakia adierazten duen aurrizkia. Indioaren sinbolo kimikoa. Gauero ohi dugu. 9.- Kasik, berriro ere, ardurak. 10.- Akitu aditzaren infinitiboa. Jentila.

GOITIK BEHERA: 1.- Etsaia, arerioa. 2.- Zaintzaileak. 3.- Kiskali. Joan den urtean. Bat. 4.- Nafarroako autoetan. Sorginak. 5.- Garen hauek. Bigarren bokala. Berrogeitamar. Amerizioaren sinbolo kimikoa. 6.- Saski. Bizkaieraz, iratze. 7.- Egunkari sabindarra. 8.- Kontsonantea. Mozkortua. Likido ospetsu. 9.- Distira. Bi gehi bi. 10.- Alokairua. Herri jokoa.

Hitz kateatuak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Antzekoa
Noakizue
Pitzatua
Taupadak

7 letra

Arandia
Bertute
Garaile
Lankide

4 letra

Aran
Atta
Atun
Atze
Azak
Baba
Badu
Diru
Diti
Eder
Eten
Gabe

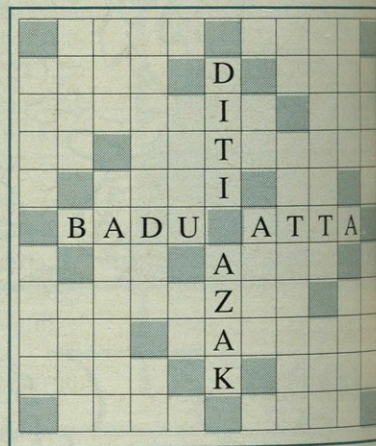
Gari
Gaur
Gero
Gona
Ines
Katu
Kepa
Koru
Okak
Otan
Ozen
Sala

3 letra

Ana
Eki
Rat
Izu

2 letra

Ag
Ap
Az
Bu
Et
Ir
Nu
Ra

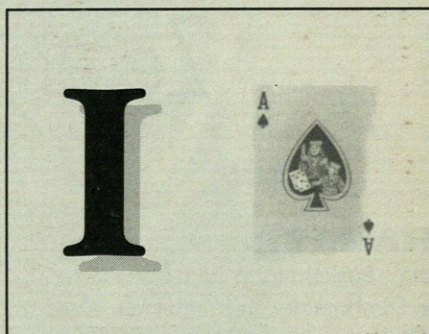
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza
 gogokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena,
 errezilen jaio zen boxeolari frankista handi baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14

trunko fontoia	▼	Bizkia	▼	Txepel	▼	Bizk. Zioen
Ikazikizun		Ikuskizun aretoa		Adin txikia		
▼		▼		▼		▼
Guztiz ongi	►					
Atzoko						
▼						
2						7
		10			11	
			Bokala	►	Nitro- genoa	►
		8	Bizk. Makarra		Zelaiak	
	Umil	►	▼		▼	Ezagu- tzen du
	Papur			1		4
▼		Bat		ogaD	►	▼
		Nire		Euskal fonema		12
►		▼		►	▼	
						3
		6				
				Atzizkia	►	

— Hieroglifiko —

Gaixorik? Ez, heriotza izan zuen.

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

				G	A	B	R	I	E	L
				A	R	E	S	T	I	
				●	D	A	K	A	B	
				B	I	Z	K	A	I	
●	B	●	O	A	U	R	R	E		
D	A	S	T	A	T	Z	A	I	L	
●	S	O	I	L	E	Z	●	O		
Z	A	K	●	D	A	N	I	E	R	
●	B	A	L	I	N	B	A	U	R	
M	U	T	U	●	I	●	E	U		
●	R	I	K	●	A	D	A	T	S	
G	U	R	I	●	●	E	R	E	I	
●	A	A	●	I	R	A	I	N	A	

EZKER ESKUIN: 1.- Zabortegia, 2.- Izara, Bizi.

3.- Taketa. Zur. 4.- Aran. Umore. 5.- Lor. Ezina.

6 - Kadira, E. 1. 7 - E. Ar. Tzar. 8 - Radarrak, R.

0. Isaki Tori 10. Ain Abinda

COPYRIGHTED BY THE U.S. GOVERNMENT

6.- T. J. J. K. B. 7.- E. B. M. 1. ad. 8.- G. J. J. K. B.

9.- Izura. A. Rd. 10.- Aire. Ima.

Hieroglifikoa: Errepidean

Hitz
Kateatuak

X	H	O	B	I	N	E	K	E	X
G	O	R	A	A	Z	E	R	K	X
O	R	E	K	A	T	U	Z	I	C
N	I	A	A	M	E	R	I	K	A
A	Z	I	U	R	R	A	U	X	X
X	B	E	L	A	P	A	T	U	X
E	U	A	T	A	B	U	X	I	X
S	A	K	O	N	E	R	A	A	G
A	L	A	A	M	E	Z	T	I	A
N	A	N	O	A	L	A	T	Z	X
X	K	A	R	E	Z	E	R	A	X

KAKU

Zeren bila dabil Arregi?

HAMASEI hilabete bete berri ditu «Euskaldunon Egunkaria»k.

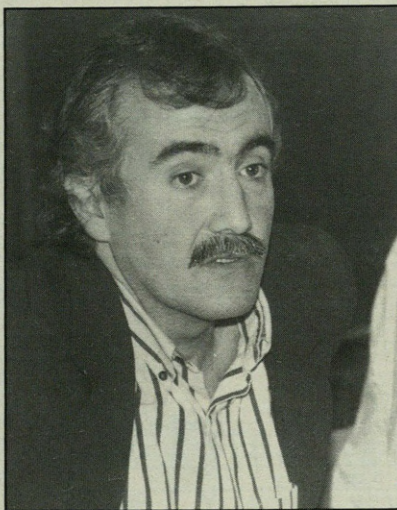
Denboraldi luze honetan Eusko Jaurlaritzaren sailetatik zortzik, ez digute publizitaterik sekula kontratatu, hasiera hasieratik «Egunkaria»ri publizitatea ukatu bait diote.

1991 urteko Jaurlaritzaren sail guztien publizitate arruntaren kontratazioa bakarrik aztertuz gero, edizio orokorretan argitaratuari dagokionean, «Deia» eta «El Correo Español»i urtean hogeitamar milioitik gora, «El Diario Vasco»ri hogeitamar milioitik gertu eta «Egin»i horren erdia baino zerbait gehixeago sartu zaien garaian, «Egunkaria»ri ez zaio bi milioi eta erdira iritsi sail horietatik kontratatutakoa.

Jaurlaritzaren inguruko erakunde publiko batzuetatik bultzatutako zenbait kanpaina kontuan hartzen baditugu, publizitate moduloetan neurtuz, «Deia»ri adibidez 8.317 modulo kontratatu zaion gaitan, «Correo»ri 5.794, «DV»ri 4.285, «Egin»i 1.552, eta «El Mundo»ri 1.080 (azken hauek zazpi hilabetetan). «Egunkaria»ri 925 modulo iritsi zaio. Dirutan neurtuz, gonbarazioa egitearren, kanpaina hauetan «Deia»ri ia 80 milioi sartu zaion orduan, «Egunkaria»k zazpi milioi pasatxo jaso du.

JAURLARITZAZ gain Bizkaiko Foru Aldundiak, estreineko sarrera testimonial batzuk kenduz gero, publizitatea sistematikoki ukatzen dio «Egunkaria»ri.

Sintomatikoak gertatu dira, baita ere, Donostiako eta Bilboko Udalen jarrerak. Biak, joan zen urteko hauteskundeetan aurretik ia publizitate ekintza guztiak kontratatzen zituzten «Egunkaria»n ere. Udalbatza berrien

JOXEMI ZUMALABE

«Egunkaria»ko Kontseilari Ordezkaria

ondoren, Donostiakoan, zortzitik batera jaitsi zen kontratazioa, irailetik aurrera erabat ukatuz; eta Bilbokoari dagokionean, hamabitik batera.

Udal hauen jarrerari gagozkiolarik, gainera, udalak ordaindutako harpidetzak ere ia erabat hutsean utzi dituzte: Bilbokoak, 114tik 9 baino ez ditu mantendu 1992rako, eta Donostiakoak, Euskararen Patronatoak egindako 78 harpideak kendu egin ditu.

Beste datu esanguratsurik ere bada: ETBk joan den urteko martxoaz geroztik ez du publizitaterik sartu «Egunkaria»n, eta «Egunkaria» izan da ETBren azken bi kanpaina nagusietatik kanpo utzi den medio bakarra. HABEk ere iazko martxoaz gero utzi zion «Egunkaria»n publizitatea egiteari.

Konpetibitatearen kanpaina erraldoian —gutxi gora behera, hirurehun milioi inbertitu duten horretan—,

«Egin»ekin batera, kanpoan gelditu gara. Azken honetan, gainera, publizitate agentziak hamabost orrialde oso hitzartu eta gero, azken orduko erabaki politikoak iritsi ziren eta kendu egin ziguten osorik.

BEHIN eta berriz, egoera berari aurre egin behar diogu. Publizitate teknikoei gure egunkaria kontuan hartzen badute ere, maila politiko horietara joandakoan, euskaldun egunkari bakarra, publizitate presu-postu horietatik kanpo gelditzen da.

Publizitate ofizialaren arlo desberdinetan «Egunkaria»rekiko jarrera normalizaturik ez aurkitzeak, «Egunkaria»ri urteko ehun bat milioitako galera dakarkio, eta kopuru horren eragina neurtzeko, interesgarria izango da jakitea 1991 urtean «Egunkaria»n publizitate atalean izan dugun sarrera orokorra 146 milioitakoa izan dela.

Eusko Jaurlaritzak 1991 urteko aurrekontuetan, hasi berria zen euskal egunkari bakarrari laguntza txikiarik ematea ez zuen kontuan hartu. 1992 honetan, iadanik euskal gizartean erroturik, eguneroko batz besteko 44.000 irakurle aitortzen zaion unean, euskaltzale sail desberdinen sinesgarritasuna erabat irabazia daukanean, «Egunkaria»k ez duela laguntzarik izango esan berri digu Eusko Jaurlaritzako Kultur sailburua den Joseba Arregik.

Eusko Jaurlaritzaren euskarazko egunkariaren proiektu ofiziala, bi euskal egunkarientzat tokirik ez omen dagoenez, eta bat kalean dagoenez, hozkailuan sartua daukala ere esan digu.

Bakoitzak atera ditzala kontuak.

ANE GABARAIN · OLATZ BEOBIDE · IDOIA SAGARZAZU

MUSIKA
MOLDAKETA

IÑAKI SALVADOR

ZUZENDARITZA

EDI NAUDO

ANTZERKIA
HELDUENTZAT

IN FRAGRANTIA

PARREZ
LEHERTUKO
ZERA!

OIARTZUN

MADALENSORO

1992'eko APIRILAK, 11
Larunbata, gaueko 10'etan

Sarrerak:

OIARTZUN: Madalensoro Pilotalekua,
Amazker Taberna.
OREPETA: Arkaitza Taberna.
DOMOGTIA: Bilintx Liburutegia, Azoka,
Xaribari, Frudisk,
Zabal Liburutegia.
BAIONA: Zialdo Taberna.
LESAKA: Centro Musical Irúnés,
IRUN: Bertso Hop.
TOLOSA: Xanti Taberna.

Laguntzaileak

ARCIA

Egunkaria

EUSKADI
IRRATIA

Elizkerriak Foru Ald

Kultur Promotora
Oizartzungo Udala

Musika Festa

70.000

ENTZULE
EGUNERO

EUSKADI

Garaia

FM